

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย : ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู

โดย ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ

เล่ม 4 : สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็กไทย
ลัดดา เหมาะสุวรรณ บรรณาธิการ

เมษายน 2547

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย :
ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู

เล่ม 4 : สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็กไทย

ลัดดา เหมาะสุวรรณ บรรณาธิการ

คณะผู้วิจัย

รศ.พญ.ลัดดา เหมาะสุวรรณ (หัวหน้าโครงการฯ)	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.พญ.ศิริกุล อิศรานุกรักษ์ (รองหัวหน้าโครงการฯ)	สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.กัลยา นิตเรืองจรส์	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ	โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
รศ.ดร.จิตตินันท์ เดชะคุปต์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ. ดร.จิราพร ชมพิกุล	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
นพ.ชาญวิทย์ พรนาดล	คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
นพ.ชาญยุทธ์ ศุภคุณภิญโญ	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พญ.นันทา อ่วมกุล	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
รศ.พญ.นิชรา เรืองดารกานนท์	คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
พญ.เบญจพร ปัญญาียง	โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์
ผศ.พิมพ์ภา สุตรา	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ภัทรา ส่ง่า	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
รศ.ระวีวรรณ ชุ่มพฤกษ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ลดาวัลย์ ประทีปชัยกุล	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.วัฒนา ศรีพจนารถ	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.สุธรรม นันทมงคลชัย	คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.อุไรพร จิตต์แจ้ง	สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือและความอนุเคราะห์ของหลายฝ่าย หลายท่านและหลายหน่วยงาน ซึ่งคณะวิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

คณะวิจัยขอขอบคุณพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูของเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามของจังหวัดนนทบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแพร่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา และจังหวัดพัทลุง คณะวิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากท่านสาธารณสุขจังหวัดที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ประสานงานในการเก็บข้อมูล จัดทำทะเบียนกลุ่มตัวอย่างและร่วมอยู่ในทีมเก็บข้อมูลระดับจังหวัดสำหรับการเก็บข้อมูลในภาคกลางได้รับความร่วมมือจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

คณะวิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) เป็นอย่างสูง ที่ได้มีเมตตาชี้แนะคณะวิจัยเกี่ยวกับความหมายของพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ตลอดระยะเวลาของการดำเนินการวิจัยจนถึงการวิเคราะห์และรายงานผล คณะวิจัยได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จากศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต คณะวิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

คณะวิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ศาสตราจารย์นายแพทย์อารี วัลยะเสวี ศาสตราจารย์นายแพทย์วีระศักดิ์ จงสูวิวัฒน์วงศ์ และศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิงเพ็ญศรี พิชัยสนธิ ที่กรุณาให้ความเห็นต่อการวิเคราะห์และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

ในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลพัฒนาการด้านสติปัญญาและด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม คณะวิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก Dr. A J Capute, Dr. A S Carter, Dr. M J Briggs-Gowan, นายแพทย์ชัย กฤติยาภิชาติกุล และนายแพทย์สมชาย ลีทองอิน ให้นำเครื่องมือมาพัฒนาใช้ในโครงการวิจัยนี้

การจัดทำรายงานวิจัยชุดนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสามารถและความอุตสาหะในการ
ตรวจ แก้ไขต้นฉบับของนางอารีรักษ์ พิชนไพบูลย์ ในการพิมพ์ต้นฉบับของ นางประนอม บุญพันธ์
นางสาวถวิล รัชวงศ์ และนางวิไล ฉัตรวีระโยธิน คณะวิจัยขอขอบคุณ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุดนี้ คณะวิจัยขอขอบพระคุณศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช อดีตผู้อำนวยการ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผู้จุดประกายให้เกิดโครงการวิจัยนี้โดยการเริ่มชุดโครงการวิจัย
เด็ก เยาวชน และครอบครัว และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

พ.ญ. ลัดดา เหมาะสุวรรณ

ในนามคณะวิจัยโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย

คณะวิจัย

รศ.พญ.ลัดดา เหมาะสุวรรณ (หัวหน้าโครงการ)	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.พญ.ศิริกุล อิศรานุกัษ (รองหัวหน้าโครงการ)	สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.กัลยา นิตีเรืองจรัส	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
รศ.ดร.จิตตินันท์ เดชะคุปต์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ. ดร.จิราพร ชมพิกุล	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
นพ.ชาญวิทย์ พรนภดล	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
นพ.ชาญยุทธ์ ศุภคุณกัญญา	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พญ.นันทา อ่วมกุล	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
รศ.พญ.นิชรา เรืองดารกานนท์	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
พญ.เบญจพร ปัญญาียง	โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์
ผศ.พิมภา สุตรา	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ภัทรา สง่า	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
รศ.ระวีวรรณ ชุ่มพุกกะ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ลดาวลย์ ประทีปชัยกูร	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.วัฒนา ศรีพจนารถ	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.สุธรรม นันทมงคลชัย	คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.อุไรพร จิตต์แจ้ง	สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล

แนะนำโครงการ

โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย : ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้รับความสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาพัฒนาการของเด็กไทยทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม พร้อมกันแบบเป็นองค์รวม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยและปัจจัยด้านครอบครัวกับพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กวัย 1-18 ปี ในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาลักษณะของครอบครัวไทยและการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก

นิยามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

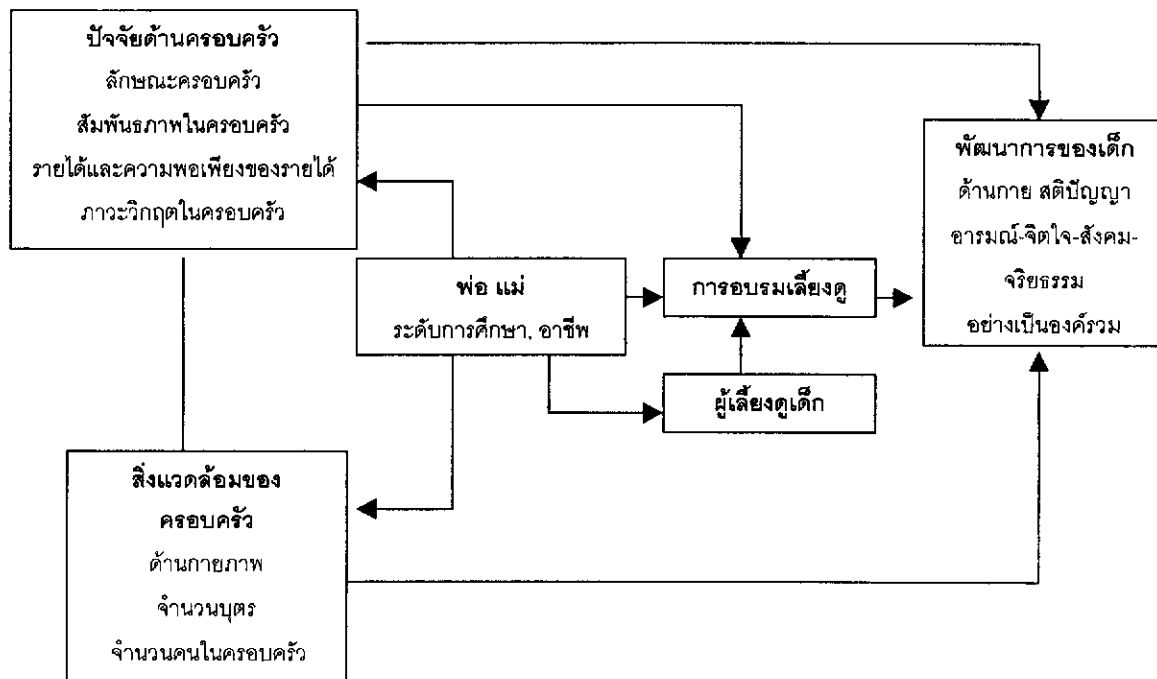
เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่อาศัยอยู่กับครอบครัวไม่ต่ำกว่า 6 เดือนต่อปี เด็กที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เช่น อยู่โรงเรียนประจำ อยู่หอพัก เด็กเร่ร่อน เป็นต้น จึงไม่รวมอยู่ในการศึกษานี้

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยต้องมีผู้ใหญ่อย่างน้อย 1 คน และเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 18 ปี ที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นประจำ (ไม่ต่ำกว่า 6 เดือนต่อปี) โดยมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือทางกฎหมาย

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง การตอบสนองความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และสังคม ตลอดจนการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม

พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก หมายถึง สภาวะที่เด็กมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถตามวัยของเด็กในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์จิตใจ สังคม และจริยธรรมอย่างสมดุล

กรอบการวิจัย

วิธีวิจัย

เป็นการศึกษาแบบตัดขวางครอบครัวที่มีเด็กอายุ 1-18 ปี อยู่ด้วย ที่ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบวัดพัฒนาการ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และวัดสมรรถภาพทางกาย เพื่อรวบรวมข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัยในด้านทิศทางและขนาดของความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ เสริมด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มตัวอย่างย่อย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของค่านิยม ความเชื่อของผู้เลี้ยงดูเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับพัฒนาการของเด็ก

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ครอบครัวทั่วไปในประเทศไทยที่มีเด็กอายุ 1-18 ปี อาศัยอยู่ในครอบครัวเป็นประจำ

แผนการสุ่มตัวอย่าง (Sampling design) ในการศึกษาเชิงปริมาณ ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างครอบครัวทั่วประเทศจำนวน 9,594 ครอบครัว โดยแผนการเลือกตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบ Stratified Three-Stage Sampling เนื่องจากแต่ละพื้นที่อาจมีการเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกันจึงจัดให้ภาคเป็น สตราตัม (Stratum) ซึ่งมีทั้งหมด 5 สตราตัม ได้แก่ ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร

การเลือกตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง (First –stage sampling) สำหรับภาคแต่ละภาค แบ่งเป็น ตอนบน และตอนล่าง สุ่มเลือก 2 จังหวัดจากแต่ละตอน ได้ทำการสุ่มเลือกจังหวัดตัวอย่าง โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของจังหวัดนั้นๆ ได้จำนวนตัวอย่าง 16 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่, แพร่, นครสวรรค์, พิจิตร, นนทบุรี, สระบุรี, นครนายก, สมุทรสาคร, สุรินทร์, ชัยภูมิ, ขอนแก่น, นครพนม, พัทลุง, สงขลา, ภูเก็ต และนครศรีธรรมราช สำหรับ กรุงเทพมหานคร ได้ทำการสุ่มตัวอย่างเขตในกรุงเทพมหานครมา 16 เขต

การเลือกตัวอย่างขั้นที่สอง (Second-stage sampling) ในแต่ละจังหวัดตัวอย่าง ได้ทำการแบ่งออกเป็น 2 สตราตัมย่อย ตามลักษณะการปกครองคือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล โดยแต่ละสตราตัมย่อยได้ทำการเลือกชุมชนอาคาร (เขตปฏิบัติงานในเขตเทศบาล) /หมู่บ้าน ตัวอย่างอิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของชุมชนอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่างนั้นๆ ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 533 ชุมชนอาคาร/หมู่บ้าน

การเลือกตัวอย่างขั้นที่สาม (Third – stage sampling) เลือกครัวเรือนภายในชุมชนอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบมีระบบ (Systematic random sampling) สุ่มเลือกครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 1-18 ปี ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเป็นประจำจำนวน 18 ครัวเรือน โดยแบ่งเด็กเป็น 6 กลุ่มตามช่วงอายุได้แก่ กลุ่มอายุ 1-<3 ปี, 3-<6 ปี, 6-<10 ปี, 10-<13 ปี, 13-<16 ปี และ 16-18 ปี สุ่มตัวอย่างกลุ่มอายุละ 3 ครอบครัวต่อชุมชนอาคารหรือหมู่บ้านตัวอย่าง

สำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้กรอบตัวอย่าง (Sampling Frame) และแผนที่ชุมชนอาคาร ของปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นปีที่ทำสำมะโนประชากร ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามภาคและเขตการปกครองรวมทั้งหมด 9,594 ครัวเรือน ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผู้เลี้ยงดูเด็กจำนวน 216 คน และในเด็กโตจำนวน 108 คน โดยคณะวิจัยเป็นผู้เลือกตัวอย่างจากครอบครัวที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ

การกระจายของกลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บข้อมูลตัวอย่างทั้งสิ้น 9,594 ครัวเรือน คงเหลือครัวเรือนที่เข้าข่ายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาจำนวน 9,488 ครัวเรือน (ร้อยละ 98) เป็น เด็กปฐมวัย (อายุ 1-<6 ปี) จำนวน 3,156 คน เด็กวัยเรียน (อายุ 6-<13 ปี) จำนวน 3,178 คน และเด็กวัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี) จำนวน 3,154 คน โดยมีการกระจายของกลุ่มตัวอย่างตามภาคดังตาราง

การกระจายของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามเพศ เขตการปกครอง และภาค

	เด็กอายุ 1-18 ปี (คน)	เด็กอายุ 1-<3 ปี (คน)	เด็กอายุ 3-<6 ปี (คน)	เด็กอายุ 6-<10 ปี (คน)	เด็กอายุ 10-<13 ปี (คน)	เด็กอายุ 13-<16 ปี (คน)	เด็กอายุ 16-18 ปี (คน)
รวมทั้งประเทศ	9488	1571	1585	1589	1589	1586	1568
เพศ							
- ชาย	4606	843	791	763	778	730	701
- หญิง	4882	728	794	826	811	856	867
เขตการปกครอง							
- ในเขตเทศบาล (รวม กทม.)	4917	816	823	823	825	820	810
- นอกเขตเทศบาล	4571	755	762	766	764	766	758
รายภาค							
- กรุงเทพฯ	1509	249	250	253	254	251	252
- ภาคกลาง	1992	328	333	334	335	333	329
- ภาคเหนือ	1959	331	333	332	330	333	330
- ภาคอีสาน	1998	335	334	334	335	334	326
- ภาคใต้	2000	328	335	336	335	335	331

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยมีทั้งสิ้น 6 ชุด จำแนกตามระยะพัฒนาการของเด็กดังนี้ คือ ชุดเครื่องมือสำหรับเด็กอายุ 1-<3 ปี, ชุดเครื่องมือสำหรับเด็กอายุ 3-<6 ปี, ชุดเครื่องมือสำหรับเด็กอายุ 6-<10 ปี, ชุดเครื่องมือสำหรับเด็กอายุ 10-<13 ปี, ชุดเครื่องมือสำหรับเด็กอายุ 13-<16 ปี และชุดเครื่องมือสำหรับเด็กอายุ 16-18 ปี เครื่องมือเหล่านี้ โครงการได้จากการคัดสรรและพัฒนาขึ้นโดยทีมวิจัย และได้มีการทดสอบเครื่องมือก่อนนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลจริง รวมระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือประมาณ 1 ปี โดยเริ่มในปี พ.ศ. 2544

วิธีใช้เครื่องมือมีหลายวิธี ได้แก่ (ก) วิธีสัมภาษณ์ : ใช้กับแบบเก็บข้อมูลพื้นฐานครอบครัวและเด็ก, แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูเด็ก, แบบสัมภาษณ์ภาวะวิกฤตในครอบครัว, แบบวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว, แบบสัมภาษณ์/สังเกตสภาพแวดล้อมของบ้าน, แบบวัดพัฒนาการอารมณ์-จิตใจ-สังคม และจริยธรรม (ข) วิธีทดสอบ : ใช้กับแบบทดสอบ Capute, แบบทดสอบ DAP, แบบทดสอบ Gesell, แบบทดสอบ PLS, แบบทดสอบ Naming test และแบบทดสอบ TONI-3 และ (ค) วิธีตรวจวัด : ใช้กับแบบเก็บข้อมูล Anthropometry & Fitness

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคสนาม มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบระดับต่างๆ ได้แก่ หัวหน้าโครงการ ผู้จัดการภาค ผู้จัดการจังหวัด หัวหน้าทีมเก็บข้อมูล และพนักงานเก็บข้อมูล เจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้รับการฝึกอบรม ซึ่งจัดแยกตามระดับความรับผิดชอบ คือ ระดับการบริหารจัดการ และระดับปฏิบัติการ การทำการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนกันยายน - ธันวาคม 2544 รวมระยะเวลาประมาณ 4 เดือน ในระหว่างปฏิบัติงานสนาม ได้มีการติดตามนิเทศงานเป็นระยะๆ ตลอดคาบงาน

การจัดการกับข้อมูลและการควบคุมคุณภาพ

แบบสอบถามของโครงการมี 58 ชนิด ในการจัดการข้อมูล ได้ออกแบบฐานข้อมูลให้สอดคล้องกับการใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย จัดทำคู่มือและอบรมพนักงาน โดยใช้โปรแกรม Epi info 6.0 สำหรับการป้อนข้อมูล สำหรับการควบคุมคุณภาพ ในขั้นบรรณาธิกรลงรหัส ได้สุ่มตรวจสอบ 10% ของปริมาณงาน ในขั้นบันทึกข้อมูล ได้ควบคุมความถูกต้องในการบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และทำการบันทึกข้อมูลซ้ำ 2 ครั้ง และเมื่อได้เพิ่มข้อมูลแล้ว มีการตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งด้วยการตรวจสอบความแนบเนียนของข้อมูลตามเงื่อนไขของแบบเก็บข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตรวจสอบความเป็นไปได้ของค่าที่บันทึกด้วยค่าสถิติพรรณนา และกระหายยอดรวมที่ควรจะเป็นด้วยการทำตารางไขว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งเด็กที่มีอายุระหว่าง 1-18 ปี ออกเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ เด็กปฐมวัย (อายุ 1 - <6 ปี) เด็กวัยเรียน (อายุ 6 - <13 ปี) และเด็กวัยรุ่น (อายุ 13 - 18 ปี) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา เพื่อนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของปัจจัยด้านครอบครัว และพัฒนาการของเด็กด้านต่างๆ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สำหรับการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัย ค่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปของตารางและกราฟที่เหมาะสม

สถิติเชิงอ้างอิง

1. การประมาณค่า (Estimation procedure) ในการประมาณค่าของพัฒนาการของเด็กในประเทศไทย เช่น ค่าเฉลี่ยของระดับสติปัญญาของเด็กไทย ความชุกของภาวะโภชนาการของเด็กไทย เป็นต้น ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลประชากรจากการทำสำมะโนประชากรในปี พ.ศ. 2543 ในการประมาณค่าของพัฒนาการของเด็กไทยจำแนกตามอายุและเพศ

2. Bivariate analysis เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของเด็กกับการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยด้านครอบครัวแต่ละด้าน

- ในการศึกษาและทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ในเบื้องต้น ใช้ Chi-square test, Fisher's exact test, Correlation analysis

- ในการศึกษาและทดสอบขนาดของความสัมพันธ์สอดคล้อง (agreement) ของตัวแปรเชิงคุณภาพแต่ละคู่ ใช้ Kappa Statistic

- ในการเปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

3. Multivariate Analysis เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของเด็กกับการอบรมเลี้ยงดูและอิทธิพลของทุกๆ ปัจจัยร่วมกัน

3.1 Logistic Regression และ Polytomous Regression เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของเด็กกับปัจจัยต่างๆ โดยที่พิจารณาอิทธิพลของทุกๆ ปัจจัยร่วมกัน โดยควบคุมตัวแปร ภาค เขตการปกครอง เพศและอายุของเด็ก ใช้ Binary Logistic Regression เมื่อตัวแปร "การพัฒนาการของเด็ก" เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม เช่น พัฒนาการของเด็กด้านสติปัญญา (< 90 , ≥ 90) และใช้ Polytomous Regression เมื่อแบ่งตัวแปร "การพัฒนาการของเด็ก" ออกเป็น 3 กลุ่ม เช่น ภาวะโภชนาการของเด็ก แบ่งเป็น ผอม ตามเกณฑ์อ้วน

3.2 Principal Components Analysis เพื่อลดจำนวนตัวแปรหรือจัดกลุ่มตัวแปรก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ต่อไป เช่น ตัวแปรด้านพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก ตัวแปรด้านการเลี้ยงดูเด็ก ในการกำหนดว่าจะใช้กี่องค์ประกอบ (Component) จะพิจารณาจากค่า Eigenvalue ที่มีค่ามากกว่า 1 ขึ้นไป พร้อมทั้งพิจารณา Scree plot ซึ่งเป็นกราฟระหว่างองค์ประกอบ (แกน X) และความแปรปรวนรวม (Eigenvalue) ของแต่ละองค์ประกอบ (แกน Y) โดยจุดที่แสดงการแบ่งแยกที่ชัดเจนระหว่างความชันและความลาดขององค์ประกอบ จุดนั้นจะใช้เป็นกำหนดจำนวนองค์ประกอบ เนื่องจากหน่วยการวัดของตัวแปรแตกต่างกันจึงใช้ค่ามาตรฐานของตัวแปรในการทำ Principal Components Analysis

3.3 Path Analysis เป็นการวิเคราะห์อิทธิพลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ในการศึกษาใช้ Path Analysis เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลโดยตรง (direct effects) และโดยอ้อม (indirect effects) ต่อพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก และสร้างโมเดลสำหรับการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปร (Path Model)

หนังสือชุด

โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย

หนังสือชุดจากโครงการวิจัยนี้มี 10 เล่ม เล่ม 1 เป็นบทสรุปข้อค้นพบสำคัญทั้งหมดจากโครงการ เล่ม 2-10 เป็นรายงานละเอียดของแต่ละประเด็น

เล่ม 1 เด็กไทยวันนี้ เป็นอยู่อย่างไร

ลัดดา เหมาะสุวรรณ ศิริกุล อิศรานุรักษ์, นิษฐา เรืองดารกานนท์, สุธรรม นันทมงคลชัย, ภัทรา สง่า,

กัลยา นิติเรืองจรัส, จิราพร ชมพิกุล และคณะวิจัยโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย

เนื้อหา: บทนำ ทบทวนวรรณกรรม วิธีวิจัย สถานภาพของครอบครัวศึกษา สภาพาสุภาพและสังคมของเด็กไทย การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย การเจริญเติบโตและภาวะโภชนาการของเด็กไทย พัฒนาการและเชาวน์ปัญญาของเด็ก พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมของเด็กไทย พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย สรุปข้อเสนอแนะ

เล่ม 2 การวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย : เครื่องมือและระเบียบวิธีวิจัย

กัลยา นิติเรืองจรัส บรรณาธิการ

เนื้อหา: ระเบียบวิธีวิจัย การพัฒนาและทดสอบชุดเครื่องมือ วิธีการเก็บข้อมูล การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการตัวแปรที่ศึกษา

เล่ม 3 สถานภาพครอบครัวศึกษา

ภัทรา สง่า บรรณาธิการ

เนื้อหา: สถานภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว

ภาวะวิกฤตในครอบครัว สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

เล่ม 4 สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็กไทย

ลัดดา เหมาะสุวรรณ บรรณาธิการ

เนื้อหา: ข้อมูลทั่วไปของเด็ก ผู้ดูแลและผู้เลี้ยงดูเด็ก การได้รับวัคซีน การเจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาล พัฒนาการทางเพศและพฤติกรรมทางเพศ พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจราจร พฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติด การถูกกระทำรุนแรงโดยครอบครัวและพฤติกรรมรุนแรงของเด็ก พัฒนาการของแรงงานเด็กในครัวเรือนไทย

- เล่ม 5 การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทย : ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ**
สุธรรม นันทมงคลชัย บรรณาธิการ
 เนื้อหา: การทบทวนวรรณกรรม การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวไทย การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเรียนของครอบครัวไทย การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นของครอบครัวไทย บทวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยและข้อเสนอแนะ
- เล่ม 6 พัฒนาการด้านกายของเด็กไทย : การเจริญเติบโต ภาวะโภชนาการ และสมรรถภาพทางกาย**
ลัดดา เหมาะสุวรรณ บรรณาธิการ
 เนื้อหา: การเจริญเติบโตและภาวะโภชนาการของเด็กไทย สมรรถภาพทางกายของเด็กวัย 6-18 ปี
- เล่ม 7 พัฒนาการและเขาวนปัญญาของเด็กไทย**
นิชรา เรืองดารกานนท์ บรรณาธิการ
 เนื้อหา: พัฒนาการด้านสติปัญญาเด็กปฐมวัย (อายุ 12-35 เดือน) พัฒนาการด้านสติปัญญาเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 36-71 เดือน) พัฒนาการด้านสติปัญญาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น
- เล่ม 8 พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็กไทย**
ศิริกุล อิศรานุรักษ์
 เนื้อหา: พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมของเด็กปฐมวัย พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมของเด็ก 6-10 ปี พัฒนาการด้านอารมณ์-สังคม-จริยธรรมในเด็กอายุ 10-18 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทย การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคมของเด็กอายุ 1-18 ปี สรุปและข้อเสนอแนะ
- เล่ม 9 พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**
ลัดดา เหมาะสุวรรณ บรรณาธิการ
 เนื้อหา: พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก พัฒนาการแบบองค์รวมที่สมวัยของเด็ก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย
- เล่ม 10 เครื่องมือส่งเสริมพัฒนาการและอารมณ์ของเด็กปฐมวัย**
ลัดดา เหมาะสุวรรณ, นิชรา เรืองดารกานนท์, เบญจพร ปัญญาวย, อุไรพร จิตต์แจ้ง, ศิริกุล อิศรานุรักษ์
 เนื้อหา: การจัดทำชุดเครื่องมือและติดตามพัฒนาการเด็กสำหรับครอบครัวและชุมชน เครื่องมือส่งเสริมพัฒนาการและอารมณ์ของเด็กปฐมวัยไทย แบบบันทึกและติดตามพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยครอบครัว

สารบัญ

	หน้า
ABSTRACT	1
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	3
สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็กไทย	13
ข้อมูลทั่วไปของเด็ก	17
ผู้อุปการะและผู้เลี้ยงดูเด็ก	18
การได้รับวัคซีน	21
การเจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาล	23
พัฒนาการทางเพศและพฤติกรรมทางเพศ	25
พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจราจร	31
พฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ และ การใช้สารเสพติด	32
การถูกระงับทำรุนแรงโดยครอบครัวและพฤติกรรมรุนแรงของเด็ก	36
การศึกษาของเด็ก	45
เด็กกับการใช้สื่อโทรทัศน์	46
การใช้เวลาว่างของเด็ก	52
งานที่ครอบครัวมอบให้เด็กรับผิดชอบ	55
ลัทธิเหมาะสม	
พัฒนาการของแรงงานเด็กในครัวเรือนไทย	58
กัลยา นิติเรืองจรส จิราพร ชมพิกุล	
บรรณานุกรม	71

Abstract

HEALTH AND SOCIAL STATUS OF THAI CHILDREN

*Ladda Mo-suwan, Kulya Nitirungcharas,, Jiraporn Chomikul
and the Holistic Development of Thai Children Study Group*

In 2001, the Holistic Development of Thai Children Study has conducted a nation-wide survey of 9,488 Thai children aged 1-18 years old and their families enrolled by a three-stage stratified random sampling. Besides data on total child development, information on health and social status were also collected.

Results: Among the under six years old group, the coverage of vaccines listed in the national immunization program was almost 100%, except for the measles vaccine which was 93.4%. Sixteen percent of the school age children (6-<13 years old) and 11.3% of the adolescents (13-18 years old) were admitted during the past year. Dengue hemorrhagic fever ranked second in the school age group and first in the adolescents as the cause of admission, while accidents came second and fourth in the adolescents and school age children, respectively. Mean age of menarche was 12.6 years, while that of the first experience of wet dream in boys was 13.6 years.

Among adolescents, 114 (3.6%) out of 3,154 cases have had sexual relationships. The mean age of the first experience was 15.5 years old. Less than half of these cases used condom in the past three months, whereas one third drank alcohol before having sex.

Over the past three months, about 42% did not wear a helmet during riding a motorcycle and 19.4% did not put on seat belt while driving. Eight percent of adolescents reported ever smoke, 21% had alcoholic drink and 15.6% have tried liquors.

Almost half of the 6-18 years old reported being verbally abused by the family. About 28% of the school age group and 8% of adolescents reported physical abuse. Over the past three months, 5.3% to 31.5% of the 6-18 years olds engaged in various violent activities. Suicidal attempt or idea was reported from 3.2% of adolescents. Those who have been abused reported violent behaviors significantly greater than those who have not.

Three quarter of the 3-<6 years old children were in day care or kindergarten. Almost all children watched television. Watching time increased from 10.15 hours per week to 14.7, 17.9, 20.6, 23.7, and 26.8 hours per week at the age of 3, 6, 9, 13, and 18 years old, respectively.

Among the 6,303 6-18 years old subjects, 5.2% reported working. 17.8% of this group were younger than 13 years old. About half of them were not in school. One fourth worked more than 48 hours per week. Nutritional status and emotional-social-moral score of these subjects were not different from those who did not work, whereas their IQ scores were significantly lower.

These findings are useful information for a strategic planning to upgrade health and social status of Thai children.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เด็กและเยาวชนในวันนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย: ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย นอกจากศึกษาพัฒนาการของเด็กแล้ว จึงได้ทำการเก็บข้อมูลด้านสุขภาพและสังคมของเด็กด้วย โดยสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กและสัมภาษณ์เด็กอายุ 6-18 ปี ทำให้สามารถวิเคราะห์สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็กไทย เพื่อเป็นข้อมูลในการวางนโยบายพัฒนาเด็กต่อไป

ข้อมูลทั่วไปของเด็ก

เด็กกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ เด็กนับถือศาสนาอิสลามอยู่ในภาคใต้มากที่สุด รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร เด็กนับถือศาสนาคริสต์อยู่ในภาคเหนือมากที่สุด จำนวนพี่น้อง (รวมเด็กตัวอย่าง) ที่มีพ่อแม่เดียวกันเฉลี่ย 2.19 คน ค่ามัธยฐาน 2 คน ค่าฐานนิยม 2 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 13 คน ประมาณร้อยละ 50 เป็นบุตรคนที่ 1 ร้อยละ 32.8 เป็นบุตรคนที่ 2 และร้อยละ 11.4 เป็นบุตรคนที่ 3 เด็กกลุ่มตัวอย่างภาคใต้มีร้อยละของบุตรคนที่ 5 มากกว่าภาคอื่น

ผู้อุปการะและผู้เลี้ยงดูเด็ก

เด็กกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80.3 อยู่ในความอุปการะของพ่อแม่ ใกล้เคียงผลการศึกษาในโครงการสำรวจสภาวะสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 2 พ.ศ. 2539-2540 สิ่งซึ่งแตกต่างไปคือ เด็กในการสำรวจครั้งนี้อยู่ในการอุปการะของแม่คนเดียวร้อยละ 8.5 และของพ่อคนเดียวร้อยละ 2.1 ซึ่งสูงกว่าการสำรวจเมื่อ 5 ปีที่แล้ว เมื่อเปรียบเทียบรายภาค เด็กในกรุงเทพฯ และภาคเหนืออยู่ในความอุปการะของแม่คนเดียวสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 10.8 และ 10.3 ตามลำดับ)

ผู้ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ คือ แม่ (ร้อยละ 71) รองลงมาคือ ปู่/ย่า/ตา/ยาย (ร้อยละ 15.9) และพ่อ (ร้อยละ 6.2) ร้อยละ 1.2 ของเด็กในกรุงเทพฯ และ ร้อยละ 0.9 ของเด็กในภาคกลางอยู่ในความดูแลของคนรับจ้างเลี้ยงเด็ก สัดส่วนของผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็น ปู่/ย่า/ตา/ยาย มีแนวโน้มลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น ในขณะที่แม่เป็นผู้เลี้ยงดูเด็กเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กโตขึ้น ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56-69) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยผู้เลี้ยงดูหลักของกลุ่มเด็กปฐมวัยมีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่น แต่ไม่มีความแตกต่างของภาวะ

โภชนาการ ระดับพัฒนาการหรือเขาวินิจฉัย หรือคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็กที่ดูแลโดยผู้เลี้ยงดูหลักที่ต่างกัน

การได้รับวัคซีน

ในกลุ่มวัคซีนที่กำหนดในตารางของกระทรวงสาธารณสุข เด็กกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99 ได้รับวัคซีนป้องกันโรค ตัวยักเสบนิด บี คอตีบ ไอกรน บาดทะยักและโปลิโอ ครบตามกำหนด ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 8 ในขณะที่ความครอบคลุมของวัคซีนป้องกันโรคหัดต่ำกว่าวัคซีนที่กล่าวถึงข้างต้น (ร้อยละ 93.4) โดยเด็กในเขตเทศบาลได้รับน้อยกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับวัคซีนอื่น พบว่าร้อยละ 68 ของเด็กอายุ 1-3 ปี และร้อยละ 70 ของเด็กอายุ 3-6 ปีได้รับวัคซีนป้องกันไข้สมองอักเสบ สำหรับวัคซีนป้องกันเยื่อหุ้มสมองอักเสบ วัคซีนป้องกัน ตัวยักเสบ เอ วัคซีนป้องกันอีสุกอีใสและวัคซีนป้องกันไทฟอยด์ มีเด็กได้รับไม่ถึงร้อยละ 10 และเด็กในเขตเทศบาลได้รับวัคซีนเหล่านี้สูงกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเจ็บป่วยต้องนอนในโรงพยาบาล

ร้อยละ 16.3 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-13 ปี และร้อยละ 11.3 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปีเจ็บป่วยจนต้องนอนโรงพยาบาลในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา สาเหตุอันดับแรกของกลุ่มอายุ 6-13 ปี คือ เป็นไข้ (ร้อยละ 24.1) รองลงมาคือ เป็นโรคไข้เลือดออก (ร้อยละ 22.9) โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนและอุบัติเหตุเป็นสาเหตุอันดับสามและสี่ของการรับไว้ในโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-13 ปี ในขณะที่โรคไข้เลือดออกเป็นสาเหตุอันดับหนึ่งและอุบัติเหตุเป็นสาเหตุอันดับสองของการรับไว้ในโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี เมื่อพิจารณาตามระบบอวัยวะแล้ว โรคของระบบทางเดินหายใจรวมโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน โรคปอดบวม และโรคหัด เป็นสาเหตุที่พบบ่อยของการรับไว้ในโรงพยาบาล โรคไส้ติ่งอักเสบเป็นสาเหตุอันดับสี่ของการรับไว้ในโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี

พัฒนาการทางเพศ

อายุเฉลี่ยที่เด็กชายกลุ่มตัวอย่างเริ่มมีฝันเปียกคือ 13.6 ปี โดยไม่พบความแตกต่างระหว่างเด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลและเด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาล อายุเฉลี่ยที่เด็กหญิงกลุ่มตัวอย่างเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกคือ 12.6 ปี โดยเด็กหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีประจำเดือนครั้งแรกเร็วกว่าเด็กหญิงที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์

ในการสำรวจครั้งนี้ได้สัมภาษณ์พฤติกรรมทางเพศของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี เด็กจำนวน 114 คน (ร้อยละ 3.6) ตอบว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว อายุเฉลี่ยที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์คือ 15.5 ปี อายุมัธยฐาน 16 ปี อายุต่ำสุด 9 ปี เพศชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ที่อายุต่ำกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กในเขตเทศบาลเคยมีเพศสัมพันธ์มากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อายุเฉลี่ยที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกไม่แตกต่างกัน

บุคคลที่เด็กมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย

เด็กกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ร้อยละ 86.8 เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ร้อยละ 22.8 เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนที่ไม่ใช่คนรัก และร้อยละ 22.8 เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศที่พบกันตามผับหรือดิสโก้เทค ร้อยละ 3.5 เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน ผู้ตอบไม่ถึงครึ่งหนึ่งใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลเพศเดียวกัน ผู้ตอบเพศชายทั้งหมดไม่มีผู้ใดใช้ถุงยางอนามัย

พฤติกรรมการใช้สารเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์

ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา หนึ่งในสามของกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์ดื่มสุราก่อนมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 3.9 สูบกัญชา และ ร้อยละ 3.9 กินยาบ้าก่อนมีเพศสัมพันธ์ เฉพาะเด็กในเขตเทศบาลและเฉพาะเด็กชายที่ตอบว่า ใช้น้ำอัดลม ทินเนอร์ เฮโรอีน ก่อนมีเพศสัมพันธ์

พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจราจร

ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 55 – 80 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี เคยขี่รถจักรยานยนต์หรือขับรถยนต์ ร้อยละ 39 – 44.5 ของเด็กที่ขี่รถจักรยานยนต์ไม่สวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 18.8 - 20 ของเด็กที่ขับรถยนต์ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย ร้อยละ 19.9-38.4 เคยขี่รถจักรยานยนต์หรือขับรถหลังดื่มสุรา เด็กชายมีพฤติกรรมนี้สูงกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมสูบบุหรี่ และดื่มแอลกอฮอล์

เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี ร้อยละ 8 เคยสูบบุหรี่ และหนึ่งในหกถึงหนึ่งในห้าเคยดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เด็กวัยรุ่นชายมีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กวัยรุ่นที่อาศัยในเขตเทศบาลดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากกว่าเด็กวัยรุ่นที่อาศัยนอกเขตเทศบาล เด็กที่ดื่มเหล้านี้มีทั้งภาวะผอมและภาวะอ้วนต่ำกว่า และมีค่าเฉลี่ยของระดับเขาวนปัญญาต่ำกว่าเด็กที่ไม่ดื่มเหล้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งมีพัฒนาการด้าน

อารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำกว่าแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กที่มีผู้เลี้ยงดูหลักเป็นปู่/ย่า/ตา/ยายหรือแม่มีพฤติกรรมดื่มเหล้าน้อยกว่าเด็กที่มีผู้เลี้ยงดูกลุ่มอื่น มีข้อน่าสังเกตว่าเด็กที่พ่อเป็นผู้เลี้ยงดูหลักและเด็กที่ทั้งพ่อและแม่เป็นผู้เลี้ยงดูหลักเคยดื่มเหล้าสูงพอกัน (ร้อยละ 20.7) เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีคะแนนภาวะวิกฤตสูงดื่มเครื่องดื่มอื่นที่มีแอลกอฮอล์สูงกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีคะแนนภาวะวิกฤตต่ำและปานกลาง เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-13 ปีสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์น้อยกว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปีมาก

การถูกระทำรุนแรงโดยครอบครัว

เกือบครึ่งหนึ่งของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปีเคยถูกระทำรุนแรงทางวาจาถูกตวาดตะคอก หนึ่งในสามเคยถูกด่าด้วยคำหยาบ ร้อยละ 8.3-11.8 เคยถูกเปรียบเทียบว่าเป็นสัตว์ ร้อยละ 6.0-8.2 เคยถูกประนามว่าเลวทราม เด็กวัยรุ่นเคยถูกระทำรุนแรงทางวาจามากกว่าเด็กวัยรุ่นเรียน เด็กนอกเขตเทศบาลเคยถูกระทำรุนแรงทางวาจามากกว่าเด็กในเขตเทศบาล เด็กชายและเด็กหญิงเคยถูกระทำรุนแรงทางวาจาไม่แตกต่างกัน

ในด้านการถูกระทำรุนแรงทางกาย เด็กกลุ่มอายุ 6-13 ปี ถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็งบ่อยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ถูกขว้างปาของใส่ ดึงจี๊มม ตบหน้า เตะต้อย กระแทก จับหัว กระแทกฝ่า และใช้บุหรี่จี้ ตามลำดับ เด็กวัยรุ่นเคยถูกระทำรุนแรงทางกายน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นเรียนมาก เด็กวัยรุ่นชายถูกระทำรุนแรงทางกายมากกว่าเด็กวัยรุ่น เด็กในเขตเทศบาลเคยถูกตีและถูกตบหน้ามากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาล

เมื่อถามความรู้สึกของเด็กที่ถูกกระทำรุนแรง ครึ่งหนึ่งของเด็กรู้สึกโกรธ ร้อยละ 8.1-9.5 อยากแก้แค้น เด็กหญิงรู้สึกโกรธและอยากแก้แค้นมากกว่าเด็กชาย ร้อยละ 5.8 ของกลุ่มอายุ 6-13 ปีอยากหนีออกจากบ้าน เด็กวัยรุ่นอยากหนีออกจากบ้านสูงกว่าเด็กวัยรุ่นเรียนมาก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นหญิงอยากหนีออกจากบ้านหลังจากถูกระทำรุนแรงสูงถึงร้อยละ 22 เด็กในเขตเทศบาลและเด็กนอกเขตเทศบาลรู้สึกไม่แตกต่างกันนัก เด็กไม่รู้สึกอะไรหลังจากถูกระทำรุนแรงร้อยละ 37.4-46.4

เด็กอายุ 13-18 ปี ที่เคยถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็งมีคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่เคยถูกตีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ไม่พบความแตกต่างของภาวะโภชนาการและระดับเขาวนปัญญา

พฤติกรรมรุนแรงของเด็ก

เด็กวัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี) เคยพกมีดเหล็กแหลมในช่วง 3 เดือนก่อนการสำรวจมากกว่าเด็กวัยรุ่นเรียน 2 เท่า (ร้อยละ 11.4 และ ร้อยละ 5.3 ตามลำดับ) เด็กวัยรุ่นชายเคยพกมีดเหล็กแหลม

และเคยชกต่อยตบตีต่อสู้มากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กวัยรุ่นเคยคิดหรือพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าเด็กวัยเรียนเช่นกัน เด็กที่เคยถูกผู้ปกครองกระทำรุนแรงทางวาจาหรือทางกายเคยมีพฤติกรรมรุนแรงในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยถูกผู้ปกครองกระทำรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กอายุ 13-18 ปีที่มีพฤติกรรมรุนแรงมีความซุกซนของภาวะเดี่ย ค่าเฉลี่ยของระดับเขาวนปัญญาและค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่มีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาของเด็ก

ในการสำรวจครั้งนี้ เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 3-6 ปี ร้อยละ 77.5 อยู่ในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล เด็กอายุ 6-13 ปี เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.7) อยู่ในระบบการศึกษา หนึ่งในสามของผู้ที่ออกจากโรงเรียนไม่จบประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 90.9 ของเด็กอายุ 13-18 ปี กำลังเรียนอยู่เช่นกัน เด็กหญิงกำลังเรียนอยู่มากกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประมาณครึ่งหนึ่งของเด็กอายุ 13-18 ปี ที่ไม่ได้ศึกษาแล้วจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย

เด็กกับการใช้สื่อโทรทัศน์

โทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของครอบครัวทุกระดับ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงได้สำรวจการใช้สื่อโทรทัศน์ของเด็ก โดยการสัมภาษณ์มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักเกี่ยวกับการใช้โทรทัศน์ในการเลี้ยงเด็กอายุ 1-6 ปี และสัมภาษณ์เด็กอายุ 6-18 ปีโดยตรง เด็กกลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคน (มากกว่าร้อยละ 99) ได้ดูโทรทัศน์ เวลาที่เด็กใช้ในการดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นตามอายุ จาก 10.15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อายุ 1 ปี เป็น 14.7, 17.9, 20.6, 23.7 และ 26.8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อายุ 3, 6, 9, 13 และ 18 ปี ตามลำดับ

เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 1-6 ปี ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 1.9 ชั่วโมง เด็กกรุงเทพมหานครใช้เวลาดูโทรทัศน์มากที่สุดวันละ 2.1 ชั่วโมง ผู้เลี้ยงดูหลัก ร้อยละ 40.1 ไม่เคยเลือกรายการโทรทัศน์ให้เด็กดู ร้อยละ 23.7 ให้เด็กดูเหมือนกับตนเองดู ในขณะที่ ร้อยละ 36.2 เลือกรายการโทรทัศน์ให้เด็กดู รายการที่เลือกให้เด็กดู 3 อันดับแรก ได้แก่ รายการการ์ตูน รายการสำหรับเด็ก และละครหรือภาพยนตร์ ขณะที่ดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก ร้อยละ 54.6 สอนให้เด็กแยกแยะภาพที่เห็นกับโลกที่เป็นจริง ร้อยละ 53.9 สอนเรื่องความรุนแรง ร้อยละ 79.6 สอนจริยธรรม และ ร้อยละ 60.0 สอนให้เรียกชื่อสัตว์สิ่งของ

เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-13 ปี ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 2.8 ชั่วโมง วันธรรมดาเฉลี่ย 2.5 ชั่วโมง วันหยุดเฉลี่ย 4.2 ชั่วโมง รายการโทรทัศน์ที่ดู 3 อันดับแรก คือ การ์ตูน และละครหรือภาพยนตร์ และเกมโชว์ เด็กกลุ่มอายุ 13-18 ปี ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันธรรมดา 3.3 ชั่วโมง วันหยุด

เฉลี่ย 4.9 ชั่วโมง รายการโทรทัศน์ที่ดู 3 อันดับแรก คือ ละครหรือภาพยนตร์ เกมโชว์ และรายการเพลง

เด็กอายุ 6 -18 ปี ที่ดูโทรทัศน์มากกว่าวันละ 2 ชั่วโมง มีความสุขของภาวะอ้วนสูงกว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กกลุ่มอายุ 1-6 ปี ที่ดูโทรทัศน์มากกว่าวันละ 2 ชั่วโมง มีระดับพัฒนาการต่ำกว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางกลับกัน เด็กโตที่ดูโทรทัศน์ในวันธรรมดาสูงกว่าวันละ 2 ชั่วโมงมีระดับเขาวนปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์ในวันหยุดไม่ทำให้เกิดความแตกต่างของระดับเขาวนปัญญา เด็กกลุ่มอายุ 13-18 ปี ที่ดูโทรทัศน์ในวันหยุดมากกว่าวันละ 2 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์ในวันหยุดน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การใช้เวลาว่างของเด็ก

เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-13 ปี เกือบทั้งหมดใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์หรือวิดีโอ รองลงมาคืออ่านหนังสือเรียน ออกกำลังกาย ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน นอน อ่านหนังสืออ่านเล่น เล่นดนตรีหรือร้องเพลง เล่นเกมกดหรือเกมตู้หรือเกมคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ เด็กชายไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน ออกกำลังกาย เล่นเกมกด เกมตู้ เกมคอมพิวเตอร์และเล่นสแน็กเกอร์มากกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เด็กหญิงใช้เวลาว่างในการนอน อ่านหนังสืออ่านเล่น อ่านหนังสือเรียน เล่นดนตรีหรือร้องเพลงมากกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี เกือบทั้งหมดใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์หรือวิดีโอเช่นกัน เด็กใช้เวลาว่างไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน หรือนอน ออกกำลังกาย อ่านหนังสืออ่านเล่นใกล้เคียงกัน รองลงมาคืออ่านหนังสือเรียน เล่นดนตรีหรือร้องเพลง เล่นเกมกดหรือเกมตู้หรือเกมคอมพิวเตอร์ และ เล่นสแน็กเกอร์ ตามลำดับ

งานที่ครอบครัวมอบให้เด็กรับผิดชอบ

เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี ได้รับมอบหมายจากครอบครัวให้รับผิดชอบงานบ้านเพิ่มขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น โดยรับผิดชอบเรื่องของตนเองเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ารับผิดชอบเรื่องงานบ้านที่เป็นส่วนรวม เด็กในเขตเทศบาลได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านมากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กหญิงได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านมากกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลความสะอาดห้องนอนมีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับมอบหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แรงงานเด็ก

จากเด็กกลุ่มอายุ 6-18 ปี จำนวน 6,303 คน มีแรงงานเด็กร้อยละ 5.2 เป็นเด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาลร้อยละ 3.2 และที่เหลือร้อยละ 2 อยู่ในเขตเทศบาล แรงงานเด็กในภาคกลางมีสัดส่วนสูงกว่าภาคอื่นๆ ร้อยละ 8.2 รองลงมาคือ ภาคใต้มีร้อยละ 5.1 ภาคเหนือมีร้อยละ 4.8 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีร้อยละ 4.2 ในขณะที่กรุงเทพมหานครพบต่ำสุดเพียงร้อยละ 2.9

แรงงานเด็กมีอายุเฉลี่ย 15 ปี ร้อยละ 17.8 มีอายุต่ำกว่า 13 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ควรอยู่ในระบบการศึกษา ครึ่งหนึ่งของแรงงานเด็กต้องทำงานพร้อมกับเรียนหนังสือ และร้อยละ 45 ออกจากโรงเรียนแล้ว

สภาพการทำงาน ร้อยละ 59 ทำงานเป็นลูกจ้าง ร้อยละ 26 ช่วยธุรกิจในครัวเรือน และอีกประมาณร้อยละ 15 ทำธุรกิจส่วนตัว ในด้านอาชีพที่เด็กทำ ร้อยละ 39 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 32 ทำการค้าและบริการ ร้อยละ 19 ทำอาชีพเกษตรและประมง ประมาณ 1 ใน 4 ของแรงงานเด็กต้องทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

พัฒนาการของแรงงานเด็ก

พัฒนาการด้านกายของเด็กกลุ่มที่ทำงานและไม่ได้ทำงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กส่วนใหญ่มีส่วนสูงตามอายุเป็นไปตามเกณฑ์ปกติ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์สมส่วน พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของแรงงานเด็กและเด็กที่ไม่ได้ทำงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ในขณะที่ระดับเชาวน์ปัญญาของแรงงานเด็กต่ำกว่าเด็กที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ร้อยละ 11.7 ของแรงงานเด็กมีระดับเชาวน์ปัญญาดำ (< 70) ซึ่งสูงกว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ทำงานเกือบสองเท่า แรงงานเด็กมีพัฒนาการแบบองค์รวมต่ำกว่าเด็กที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและเสนอแนะ

การที่เด็กส่วนใหญ่อยู่ในการดูแลของผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาสะท้อนถึงคุณภาพของผู้ที่ดูแลเด็กใกล้ชิดมากที่สุด ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานของสุขภาพ พฤติกรรม และพัฒนาการของเด็ก การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่จะเสริมความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและผู้เลี้ยงดูเด็ก จึงต้องพัฒนาเนื้อหาของชุดความรู้และวิธีการเผยแพร่ให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงดูหลัก เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ให้บังเกิดผลดังที่ตั้งเป้าหมายไว้

อัตราความครอบคลุมของวัคซีนป้องกันโรคหัดที่ยังพบว่าต่ำกว่าเป้าหมาย และเด็กกลุ่มตัวอย่างนอกเขตเทศบาลได้รับวัคซีนมากกว่าเด็กในเขตเทศบาล สะท้อนถึงการจัดบริการสุขภาพในเขตเมืองที่ยังครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึง หากไม่มีการติดตามการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างต่อ

เนื่อง อัตราความครอบคลุมการได้รับวัคซีนของเด็กต่ำกว่า 5 ปี อาจจะไม่สามารถรักษาเป้าหมายร้อยละ 99 ไว้ตลอดไปได้

โรค ใช้เลือดออกและอุบัติเหตุเป็นสาเหตุอันดับต้นของการเจ็บป่วยจนต้องนอนโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี จึงควรที่จะมีการดำเนินการลดและป้องกันปัญหาทั้งสองนี้ เพื่อลดผลกระทบของโรคต่อสุขภาพของเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นรวมทั้งลดการสูญเสียที่เกิดจากการเจ็บป่วยด้วย

เพียงครั้งเดียว ของเด็กที่เคยมีเพศสัมพันธ์ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศและการตั้งครรภ์ อีกทั้งหนึ่งในสามของเด็กก่อนมีเพศสัมพันธ์ใช้สารเสพติดซึ่งอาจทำให้เด็กขาดสติที่จะมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย ข้อมูลเหล่านี้ชี้ว่าต้องให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องแก่เด็กอย่างเร่งด่วน แทนที่จะให้เด็กหาความรู้จากเพื่อนและสื่อ เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ แสดงบทบาทชาย-หญิง พ่อ-แม่ที่ดีให้กับเด็กรุ่นต่อไป ได้

หนึ่งในห้าถึงเกือบครึ่ง ของเด็กในการสำรวจครั้งนี้มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์หรือรถจักรยานยนต์ซึ่งรถจักรยานยนต์และจักรยานยนต์ทั้งที่ยังไม่ถึงวัยที่จะได้รับใบอนุญาต อีกทั้งร้อยละ 20-38 ของเด็กเหล่านี้เคยขี่รถจักรยานยนต์หรือจักรยานยนต์หลังดื่มสุรา แสดงถึงความหละหลวมของทั้งผู้ปกครองและผู้รักษากฎหมาย ซึ่งควรจะกดดันให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันอุบัติเหตุอันจะก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อตัวเด็กเองและต่อผู้อื่นด้วย

อัตราการสูบบุหรี่ ของเด็กวัยรุ่นในการสำรวจครั้งนี้ต่ำกว่าผลการสำรวจที่ผ่านมา บ่งชี้ถึงผลสำเร็จของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ ที่ควรได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นที่เด็กวัยรุ่นชายซึ่งยังมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงมาก

อัตราการดื่มเหล้า ของเด็กวัยรุ่นในการสำรวจครั้งนี้สูงขึ้นจากเมื่อ 3 ปีที่แล้ว เด็กเหล่านี้เพิ่มความเสี่ยงให้ตนเองและผู้อื่นโดยการขี่รถจักรยานยนต์หรือจักรยานยนต์หรือมีเพศสัมพันธ์หลังจากดื่มสุราอีกด้วย จึงสมควรที่ทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง โรงเรียน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน

การศึกษา พบว่าครึ่งหนึ่งของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปีถูกกระทำรุนแรงทางวาจาด้วยการตวาดตะคอก หนึ่งในสี่ของเด็กอายุ 6-13 ปีและร้อยละ 7.8 ของเด็กอายุ 13-18 ปีถูกกระทำรุนแรงทางร่างกายโดยการตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็ง สังคมไทยควรตระหนักถึงความรุนแรงที่มีต่อเด็ก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ควรจะเพิกเฉยกับการกระทำรุนแรงต่อเด็กโดยถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ควรมีการช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้อย่างเป็นระบบ ควรมีระบบรายงานข้อมูลเด็กถูก

กระทำรุนแรงเพื่อให้ประเมนขนาดปัญหานี้ได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้กำหนดนโยบายด้านสุขภาพและด้านสังคม พร้อมทั้งดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

หนึ่งในห้าถึงหนึ่งในสามของเด็กในการสำรวจครั้งนี้มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง ครอบครัวและโรงเรียนต้องเสริมทักษะการควบคุมอารมณ์ให้เด็กหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง และมีทักษะในการแก้ปัญหาด้วยปัญญาและสันติวิธี

เด็กอายุ 3-6 ปีในการศึกษานี้ร้อยละ 77.5 อยู่ในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล สอดคล้องกับผลการศึกษาในเชิงคุณภาพในการสำรวจครั้งนี้ที่พบว่า พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อการส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กเล็กเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนหรือศูนย์เด็กฯ ให้สามารถรับช่วงการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากครอบครัวและเตรียมความพร้อมให้เด็กสำหรับการเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป

เด็กใช้เวลาถึงหนึ่งในห้าของเวลาตื่นดูโทรทัศน์หรืออาจถึงครึ่งหนึ่งของเวลารว่างจากกิจวัตรส่วนตัวและการไปโรงเรียนในการดูโทรทัศน์ ควรมีการศึกษาติดตามเด็กไทยในระยะยาวเพื่อให้ความกระจ่างเกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์ต่อการพัฒนาการของเด็กในบริบทของไทย และควรพัฒนารายการโทรทัศน์ให้หลากหลายสำหรับเด็กที่มีวัยต่างๆ กัน

หนึ่งในสองถึงสองในสามของเด็กในการศึกษานี้ใช้เวลารว่างในการเล่นเกมกตหรือเกมคอมพิวเตอร์ จึงควรมีการควบคุมคุณภาพของเครื่องเล่นเหล่านี้ นอกจากการจัดระเบียบสถานบริการเกมคอมพิวเตอร์ที่หน่วยงานรัฐควรจะทำในขณะนี้

เด็กที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานมีคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับมอบหมาย ควรที่ผู้เลี้ยงดูจะมอบหมายงานให้เด็กทำเพื่อฝึกความรับผิดชอบและยังเป็นการดึงเด็กจากโทรทัศน์และเกมกตหรือเกมคอมพิวเตอร์ด้วย

ถึงแม้ว่าตัวเลขแรงงานเด็กที่พบทั้งหมดจะมีเพียงร้อยละ 5.2 แต่เด็กกลุ่มน้อยนี้สมควรได้รับการดูแลอย่างจริงจัง เพราะบางส่วนโดยเฉพาะเด็กลูกจ้างที่ทำงานในภาคเกษตรและประมงหรือเด็กรับจ้างทั่วไป นอกจากจะต้องทำงานหนักในระยะเวลายาวนานต่อสัปดาห์แล้ว เด็กกลุ่มนี้ยังไม่มีหลักประกันใดๆ ไม่มีโอกาสรับการฝึกฝนเพิ่มเติมให้เป็นแรงงานที่มีทักษะ ไม่ได้เรียนรู้ทักษะชีวิต และไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้

สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็กไทย

เด็กและเยาวชนในวันนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต คุณภาพของ "คน" เป็นปัจจัยชี้ขาดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก และ "คน" ที่มีคุณภาพสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่องเท่านั้นที่จะสามารถธำรงรักษาระดับการพัฒนาของชาติได้อย่างยั่งยืน เด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพจึงเป็นทรัพยากรต้นทุนที่มีค่าสูงสุดของชาติ หากความเป็นจริงในสภาพปัจจุบัน สังคมกลับได้รับทราบข่าวร้ายของอนาคตของชาติเหล่านี้ด้วยความกังวล ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่คร่าชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ไม่เกี่ยวข้อง การทำร้ายตนเองด้วยการเสพยาเสพติด ด้วยพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ด้วยพฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุจราจร และด้วยการฆ่าตัวตาย

โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย: ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้ทำการศึกษาพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทยและปัจจัยด้านครอบครัวกับพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย นอกจากการตรวจวัดพัฒนาการของเด็กแล้ว ในการสำรวจครั้งนี้ คณะวิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้านสุขภาพและสังคมของเด็กด้วย ทำให้สามารถวิเคราะห์สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็กไทย ดังที่จะนำเสนอต่อไปนี้

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่อาศัยอยู่กับครอบครัวไม่ต่ำกว่า 6 เดือนต่อปี

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยต้องมีผู้ใหญ่อย่างน้อย 1 คน และเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 18 ปี ที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นประจำ (ไม่ต่ำกว่า 6 เดือนต่อปี) โดยมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือทางกฎหมาย

สภาวะสุขภาพและสังคมของเด็ก หมายถึง การได้รับวัคซีน การเจ็บป่วยที่ต้องรับไว้ในโรงพยาบาล พัฒนาการทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การศึกษาของเด็ก การใช้เวลารว่างของเด็ก และพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของเด็ก การทำงานและแรงงานเด็ก การถูกระทำรุนแรงโดยครอบครัว

คร่ำและพฤติกรรมรุนแรงของเด็ก พฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้รถใช้ถนนและพฤติกรรมการใช้สารเสพติด

ภาวะวิกฤตในครอบครัว หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาที่ทำให้เกิดความยุ่งยาก ลำบาก ทุกข์ ทรมาน มีผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ หรือสังคม

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ความผูกพันทางอารมณ์(attachment)ที่สมาชิกในครอบครัวมีต่อกัน และความร่วมมือในการปรับตัว (changeability) ของสมาชิกในครอบครัว แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ครอบครัวแบบสุดขั้ว (extreme) หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่ ความผูกพันและความร่วมมือกันมีน้อย การปรับตัวไม่ดี ครอบครัวระดับกลางค่อนไปทางสุดขั้ว (moderate) หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันน้อย ความร่วมมือและการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง ครอบครัวระดับกลางค่อนไปทางสมดุล (mid-range) หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันปานกลาง ความร่วมมือและการปรับตัวอยู่ในระดับดี ครอบครัวแบบสมดุล (balanced) หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันมาก มีความร่วมมือและมีการปรับตัวอยู่ในระดับดี

การอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวม หมายถึง การตอบสนองความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัย ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคมและจริยธรรมอย่างสมดุล

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาแบบตัดขวางครอบครัวที่มีเด็กอายุ 1-18 ปีอยู่ด้วย ที่ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก โดยใช้แบบทดสอบ แบบวัดพัฒนาการ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงและวัดสมรรถภาพทางกาย และแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัยในด้านทิศทางและขนาดของความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ **เสริมด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ** โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มตัวอย่างย่อย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของค่านิยม ความเชื่อของผู้เลี้ยงดูเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับพัฒนาการของเด็ก

การสุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูล ดังสรุปใน **แนะนำโครงการ หน้า (7)** และรายละเอียดใน **หนังสือชุดโครงการวิจัยฯ เล่ม 2 : การวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย: เครื่องมือและระเบียบวิธีวิจัย**

ข้อมูลที่น่าสนใจในรายงานเล่มนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กอายุ 1-18 ปี และจากการสัมภาษณ์เด็กอายุ 6-18 ปี โดยแบ่งกลุ่มเด็กในการเก็บข้อมูลเป็น 6 กลุ่มอายุ และนำเสนอเป็น 3 กลุ่มอายุ ดังสรุปในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล		
	กลุ่มอายุ 1-<6 ปี	กลุ่มอายุ 6-<13 ปี	กลุ่มอายุ 13-18ปี
ข้อมูลทั่วไป	ผู้เลี้ยงดูเด็ก	ผู้เลี้ยงดูเด็ก	ผู้เลี้ยงดูเด็ก
การได้รับวัคซีนและการเจ็บป่วย	ผู้เลี้ยงดูเด็ก	-	-
การศึกษาของเด็ก	ผู้เลี้ยงดูเด็ก	ผู้เลี้ยงดูเด็ก	ผู้เลี้ยงดูเด็ก
พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ของเด็ก	ผู้เลี้ยงดูเด็ก	เด็ก	เด็ก
การใช้เวลาว่างของเด็ก	-	เด็ก	เด็ก
การถูกกระทำรุนแรงโดยครอบครัว	-	เด็ก	เด็ก
พฤติกรรมรุนแรงของเด็ก	-	เด็ก	เด็ก
พัฒนาการทางเพศและพฤติกรรมทางเพศ	-	เด็ก	เด็ก
พฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้รถใช้ถนน	-	เด็ก	เด็ก
การทำงานและแรงงานเด็ก	-	เด็ก	เด็ก
พฤติกรรมการใช้สารเสพติด	-	เด็ก	เด็ก

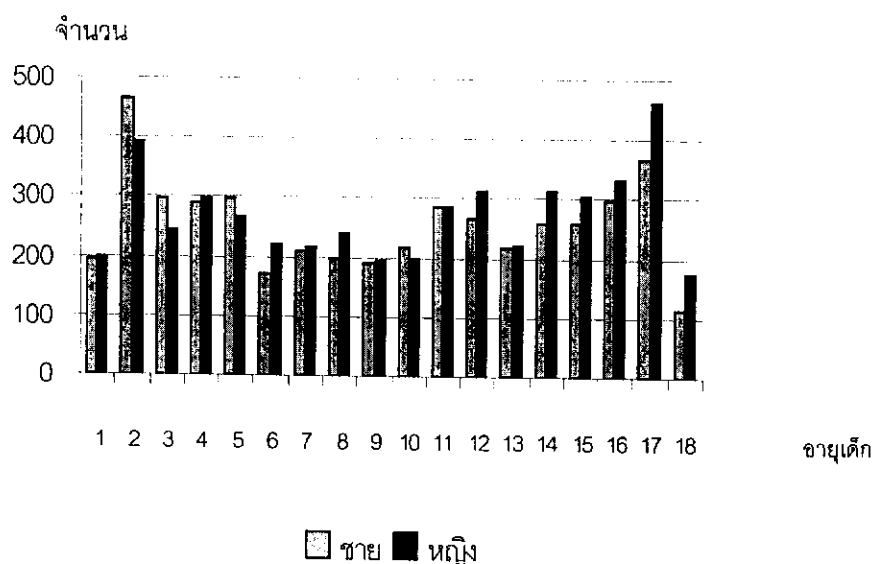
ผลการศึกษาและอภิปรายผล

เด็กกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีทั้งสิ้น 9,488 คน เป็น เด็กปฐมวัย (อายุ 1-<6 ปี) จำนวน 3,156 คน เด็กวัยเรียน (อายุ 6-<13 ปี) จำนวน 3,178 คนและเด็กวัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี) จำนวน 3,154 คน โดยมีการกระจายของเพศ เขตการปกครอง และภาคของแต่ละกลุ่มอายุ ดังตารางที่ 2 และมีการกระจายของจำนวนตัวอย่างของแต่ละช่วงอายุเป็นรายปี แยกตามเพศ ดังรูปที่ 1

ตารางที่ 2 การกระจายของเด็กกลุ่มตัวอย่าง อายุ 1-18 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวม
ของเด็กไทย

	เด็กอายุ 1-18 ปี (คน)	เด็กอายุ 1-<3 ปี (คน)	เด็กอายุ 3-<6 ปี (คน)	เด็กอายุ 6-<10 ปี (คน)	เด็กอายุ 10-<13 ปี (คน)	เด็กอายุ 13-<16 ปี (คน)	เด็กอายุ 16-18 ปี (คน)
รวมทั้งประเทศ	9488	1571	1585	1589	1589	1586	1568
เพศ							
ชาย	4606	843	791	763	778	730	701
หญิง	4882	728	794	826	811	856	867
เขตการปกครอง							
ในเขตเทศบาล (รวม กทม.)	4917	816	823	823	825	820	810
นอกเขตเทศบาล	4571	755	762	766	764	766	758
รายการ							
กรุงเทพมหานคร	1509	249	250	253	254	251	252
ภาคกลาง	1992	328	333	334	335	333	329
ภาคเหนือ	1959	331	333	332	330	333	330
ภาคอีสาน	1998	335	334	334	335	334	326
ภาคใต้	2000	328	335	336	335	335	331

รูปที่1 จำนวนเด็กตัวอย่างแต่ละอายุเป็นรายปี

1. ข้อมูลทั่วไปของเด็ก

เด็กกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ เด็กนับถือศาสนาอิสลามอยู่ในภาคใต้มากที่สุด รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร เด็กนับถือศาสนาคริสต์อยู่ในภาคเหนือมากที่สุด จำนวนพี่น้องรวม เด็กตัวอย่างที่มีพ่อแม่เดียวกันรวมเด็กตัวอย่างด้วยเฉลี่ย 2.19 คน ค่ามัธยฐาน 2 คน ค่าฐานนิยม 2 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 13 คน ประมาณร้อยละ 50 เป็นบุตรคนที่ 1 ร้อยละ 32.8 เป็นบุตรคนที่ 2 และร้อยละ 11.4 เป็นบุตรคนที่ 3 เด็กกลุ่มตัวอย่างภาคใต้มีร้อยละของบุตรคนที่ 5 มากกว่าภาคอื่นดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ร้อยละของศาสนาและลำดับที่ของเด็กอายุ 1-18 ปีในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครอง เพศของเด็กและภาค

	รวม	เขตการปกครอง		เด็ก		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เพศชาย	เพศหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
ศาสนา		NS		NS		P-value < .001				
- พุทธ	95.5	95.7	95.3	95.5	95.4	94.6	96.8	97.5	99.3	89.0
- คริสต์	.8	.8	.7	.7	.8	.5	.3	1.9	.6	.5
- อิสลาม	3.7	3.5	4.0	3.7	3.7	4.9	2.9	.5	.1	10.5
- อื่นๆ	-	.0	.1	.1	.0	.1	-	.2	-	-
เด็กเป็นบุตรคนที่		P-value < .001		NS		P-value < .001				
- คนที่ 1	50.1	52.8	47.2	50.3	49.9	54.6	50.7	54.9	50.3	41.4
- คนที่ 2	32.8	32.0	33.6	33.0	32.6	30.5	33.4	34.6	32.8	31.9
- คนที่ 3	11.4	10.7	12.2	11.5	11.4	11.5	11.6	7.5	11.8	14.9
- คนที่ 4	3.4	3.1	3.7	3.1	3.6	2.3	2.6	1.8	3.7	6.1
- คนที่ 5	1.2	.7	1.7	1.0	1.3	.5	.8	.7	.8	3.0
- มากกว่าคนที่ 5 ขึ้นไป	1.1	.7	1.6	1.0	1.1	.6	.9	.5	.6	2.7

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผู้อุปการะและผู้เลี้ยงดูเด็ก

เด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการสำรวจครั้งนี้ (ร้อยละ 80.3) อยู่ในความอุปการะของพ่อแม่ ร้อยละ 8.5 อยู่ในความอุปการะของแม่คนเดียว และร้อยละ 8.2 อยู่ในความอุปการะของญาติ เมื่อเปรียบเทียบรายภาค เด็กกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนืออยู่ในความอุปการะของแม่คนเดียวสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 10.8 และ 10.3 ตามลำดับ) ในขณะที่เด็กกลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคอีสานอยู่ในความอุปการะของญาติสูงกว่าเด็กในภาคกลางและภาคใต้ (ดังตารางที่ 4)

ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ แม่ (ร้อยละ 71) รองลงมาคือ ปู่/ย่า/ตา/ยาย (ร้อยละ 15.9) และพ่อ (ร้อยละ 6.2) เด็กกลุ่มตัวอย่างในภาคใต้เลี้ยงดูโดยพ่อเป็นหลักสูงสุดร้อยละ 10 ในขณะที่เพียงร้อยละ 2.9 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างในภาคอีสานที่เลี้ยงดูโดยพ่อเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 1.2 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร และร้อยละ 0.9 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างในภาคกลาง อยู่ในความดูแลของคนรับจ้างเลี้ยงเด็ก ร้อยละ 62.9 ของผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 9.2 มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละของผู้อุปการะและผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครอง เพศของเด็กและภาค

	รวม	เขตการปกครอง		เด็ก		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เพศชาย	เพศหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
เด็กอยู่ภายใต้การอุปการะ		P-value < .001		NS		P-value < .001				
- พ่อกับแม่	80.3	77.1	83.7	80.7	80.0	76.0	80.8	76.9	82.1	84.5
- แม่คนเดียว	8.5	10.0	6.8	8.0	8.8	10.8	8.1	10.3	6.9	6.8
- พ่อคนเดียว	2.1	2.5	1.6	2.0	2.2	3.1	2.5	2.1	0.5	2.6
- ญาติ	8.2	9.1	7.2	8.2	8.1	9.0	6.9	10.2	9.7	5.3
- พ่อกับแม่เลี้ยง/ แม่กับพ่อเลี้ยง	0.4	0.4	0.5	.5	.4	0.2	0.6	0.2	0.7	0.6
- พี่ของเด็ก	0.1	0.1	.0	.1	.1	0.2	0.1	0.1	-	-
- ผู้อุปการะอื่น ๆ	0.4	0.7	0.2	.5	.4	0.5	1.0	0.4	0.1	0.3
ผู้เลี้ยงดูหลัก		P-value < .001		P-value = .017		P-value < .001				
- พ่อ	6.2	7.0	5.4	7.1	5.4	7.9	5.1	5.8	2.9	10.0
- แม่	71.1	67.8	74.6	70.1	72.0	65.3	68.2	69.2	77.5	73.8
- ปู่/ย่า/ตา/ยาย	15.9	16.9	14.8	16.0	15.7	16.6	18.9	18.3	15.4	10.4

	รวม	เขตการปกครอง		เด็ก		ภาค				
		ในเขต	นอกเขต	เพศชาย	เพศหญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
- ทั้งพ่อและแม่	1.1	1.2	1.0	1.1	1.1	1.0	1.4	1.0	0.9	1.4
- อื่น ๆ	5.7	7.1	7.1	5.7	5.7	9.2	6.5	5.8	3.4	4.6
การศึกษาของผู้เลี้ยงดูหลัก		P-value < .001		P-value = .008		P-value < .001				
- ต่ำกว่าประถมศึกษา	9.2	8.8	9.6	8.9	9.4	8.7	9.3	13.3	7.2	7.4
- ประถมศึกษา	62.9	53.6	72.8	72.8	64.3	50.2	63.5	64.4	71.5	61.1
- มัธยมศึกษา	16.6	20.0	13.0	17.6	15.7	21.9	17.6	14.3	13.2	17.5
- อาชีวศึกษา	6.7	10.1	3.1	7.1	6.2	11.9	5.2	4.5	4.7	8.5
- ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	4.6	7.5	1.5	5.0	4.3	7.3	4.4	3.5	3.0	5.5

สถิติ : Chi-square test, NS=ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อแยกตามกลุ่มอายุ สัดส่วนของผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กที่เป็นปู่-ย่า-ตา-ยาย มีแนวโน้มลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น ในขณะที่แม่เป็นผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กโตขึ้น ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยผู้เลี้ยงดูหลักของกลุ่มเด็กเล็กมีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่น

ตารางที่ 5 จำนวน (ร้อยละ) ของผู้เลี้ยงดูหลักและการศึกษาของผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามกลุ่มอายุ

	เด็กปฐมวัย (อายุ 1-6 ปี)	เด็กวัยเรียน (อายุ 6-13 ปี)	เด็กวัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี)
ผู้เลี้ยงดูหลัก			
- แม่	2081 (66.0)	2267 (71.4)	2385 (75.9)
- พ่อ	154 (4.9)	210 (6.6)	227 (7.2)
- ปู่-ย่า-ตา-ยาย	697 (22.1)	521 (16.4)	284 (9.0)
- ทั้งพ่อและแม่	16 (0.5)	32 (1.0)	58 (1.8)
- อื่น ๆ	206 (6.5)	144 (4.5)	190 (6.0)

	เด็กปฐมวัย (อายุ 1-6 ปี)	เด็กวัยเรียน (อายุ 6-13 ปี)	เด็กวัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี)
การศึกษาผู้เลี้ยงดูหลัก			
- ต่ำกว่าประถมศึกษา	235 (7.8)	268 (8.9)	328 (10.9)
- ประถมศึกษา 1-6	1692 (56.4)	1910 (63.3)	2079 (68.9)
- มัธยมศึกษา 1-6	667 (22.2)	509 (16.9)	325 (10.8)
- อาชีวศึกษา	255 (8.5)	197 (6.5)	152 (5.0)
- ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	152 (5.1)	132 (4.4)	133 (4.4)

เมื่อวิเคราะห์พัฒนาการของเด็กกลุ่มตัวอย่างแยกตามผู้เลี้ยงดูหลัก พบว่าไม่มีความแตกต่างของภาวะขาดสารอาหารหรือภาวะโภชนาการเกิน ระดับพัฒนาการหรือเชาวน์ปัญญา และคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 1-18 ปี ระหว่างผู้เลี้ยงดูหลักประเภทต่างๆ

ผลการสำรวจครั้งนี้สรุปได้ว่าเด็กอยู่ในความอุปการะของพ่อแม่เป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 80.3 ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาในโครงการสำรวจสภาวะสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 2 พ.ศ. 2539-2540 เมื่อ 5 ปีที่แล้ว (นิตยา และคณะ, มปป.) สิ่งที่แตกต่างกัน คือ เด็กในการสำรวจครั้งนี้อยู่ในความอุปการะของแม่คนเดียวร้อยละ 8.5 และของพ่อคนเดียวร้อยละ 2.1 ซึ่งสูงกว่าการสำรวจเมื่อ 5 ปีที่แล้วที่พบว่าเด็กปฐมวัยอยู่ในความอุปการะของแม่คนเดียวร้อยละ 6.3 และพ่อคนเดียวร้อยละ 0.8 แต่ใกล้เคียงกับของเด็kvัยประถมศึกษาซึ่งอยู่ในความอุปการะของแม่คนเดียวร้อยละ 7.5 และพ่อคนเดียวร้อยละ 1.8 ในส่วนของผู้เลี้ยงดูหลักก็ยังคงเป็นแม่เป็นส่วนใหญ่เช่นเดียวกับผลการสำรวจเมื่อ 5 ปีที่แล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กปฐมวัยในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในการดูแลของผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงครึ่งหนึ่ง ในขณะที่เด็กวัยเรียนและเด็กวัยรุ่นในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในการดูแลของผู้ที่ศึกษาระดับประถมศึกษาถึงร้อยละ 63-69 สะท้อนถึงคุณภาพของผู้ที่ดูแลเด็กใกล้ชิดมากที่สุด และเป็นผู้ที่วางรากฐานของสุขภาพ พฤติกรรม และพัฒนาการเพื่อคุณภาพของเด็ก การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่จะเสริมความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและผู้เลี้ยงดูเด็ก จึงต้องพัฒนาเนื้อหาของชุดความรู้และวิธีการเผยแพร่ให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงดูหลัก มิฉะนั้นการดำเนินงานก็อาจสูญเปล่า ความรู้จะไม่ถูกนำไปใช้ให้บังเกิดผลดังที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. การได้รับวัคซีน

การได้รับวัคซีนเพื่อป้องกันโรคครบถ้วนตามกำหนดสะท้อนความเอาใจใส่ในสุขภาพของลูก และการเข้าถึงบริการสุขภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงดูหลัก เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 1-6 ปีเกือบทั้งหมด (มากกว่าร้อยละ 98) ในการสำรวจครั้งนี้ได้รับวัคซีนพื้นฐานที่กำหนดในตารางการให้วัคซีนของกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ วัคซีนป้องกันวัณโรค ตัวยักเสกชนิด บี คอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก และโปลิโอ โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างเขตการปกครองและเพศ ยกเว้น วัคซีนป้องกันวัณโรคที่เด็กหญิงกลุ่มตัวอย่างอายุ 3-6 ปี ได้รับน้อยกว่าเด็กชายเล็กน้อยแต่มิมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับวัคซีนป้องกันโรคหัด ความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนแม้ว่าจะเกินร้อยละ 90 แต่ก็ต่ำกว่าวัคซีนที่กล่าวถึงข้างต้น เด็กหญิงกลุ่มตัวอย่างอายุ 3-6 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคหัดน้อยกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลได้รับวัคซีนป้องกันโรคหัดน้อยกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 6

สำหรับวัคซีนอื่นที่ไม่ได้กำหนดในตารางการให้วัคซีนของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าร้อยละ 68 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 1-3 ปี และร้อยละ 70 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 3-6 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันไข้สมองอักเสบ โดยเด็กกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลของกลุ่มอายุ 3-6 ปี ได้รับวัคซีนมากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กชายกลุ่มตัวอย่างอายุ 1-3 ปี ได้รับมากกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับวัคซีนป้องกันเยื่อหุ้มสมองอักเสบ วัคซีนป้องกันตับอักเสบบี วัคซีนป้องกันอีสุกอีใสและวัคซีนป้องกันไทฟอยด์ มีเด็กกลุ่มตัวอย่างได้รับน้อย เด็กกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลได้รับวัคซีนเหล่านี้สูงกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ

ตารางที่ 6 ร้อยละของการได้รับวัคซีนประเภทต่างๆ ของเด็กในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวม
ของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครอง เพศของเด็กและภาค

	เด็กอายุ 1-<3 ปี					เด็กอายุ 3-<6 ปี				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
วัคซีนที่กำหนดใน ตารางการให้วัคซีน										
BCG วัคซีนป้องกัน วัณโรค	98.6	NS	NS	98.4	98.9	97.9	NS	P-value = .014	98.8	97.1
HBV วัคซีนป้องกันโรค ตับอักเสบบี	99.5	NS	NS	99.4	99.7	98.7	NS	NS	99.2	98.3
DPT วัคซีนป้องกันโรค คอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก	99.4	P-value = .013	NS	99.4	99.3	99.6	NS	NS	99.6	99.6
OPV วัคซีนป้องกันโรค โปลิโอ	99.3	NS	NS	99.4	99.2	99.7	NS	NS	100.0	99.5
M หรือ MR หรือ MMR วัคซีนป้องกันโรคหัด, หัด หัดเยอรมัน หรือหัด-หัด เยอรมัน-คางทูม	93.6	P-value = .001	NS	93.4	93.8	94.4	P-value = .012	P-value = .021	95.6	93.1
วัคซีนที่ไม่ได้กำหนด ในตารางการให้วัคซีน										
JE วัคซีนป้องกันโรคไข้ สมองอักเสบ	68.1	NS	P-value = .016	70.5	65.3	70.1	P-value < .001	NS	70.6	69.6
HIB วัคซีนป้องกันโรค เยื่อหุ้มสมองอักเสบ	7.2	P-value < .001	NS	7.3	7.0	8.7	P-value < .001	NS	8.3	9.1
HAV วัคซีนป้องกันโรค ตับอักเสบบี	1.6	P-value = .010	NS	1.8	1.4	6.3	P-value < .001	NS	5.7	3.9
วัคซีนป้องกันอีสุกอีใส	3.4	P-value = .002	NS	3.4	3.4	8.3	P-value < .001	NS	7.7	8.8
วัคซีนป้องกันไทฟอยด์	1.8	P-value = .003	NS	1.7	2.0	5.8	P-value < .001	NS	6.0	5.5

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อัตราความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนในการศึกษานี้ ซึ่งสำรวจในปลายปีพ.ศ.2544 ใกล้เคียงกับเป้าหมายในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 ซึ่งตั้งเป้าหมายของอัตราครอบคลุมของวัคซีนที่ร้อยละ 99 ยกเว้นวัคซีนป้องกันโรคหัดที่ยังพบว่าต่ำกว่าเป้าหมายคือ ครอบคลุมได้ร้อยละ 93.6 ในการศึกษาครั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างนอกเขตเทศบาลได้รับวัคซีนมากกว่าเด็กในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนถึงการ จัดบริการสุขภาพในเขตเมืองที่ยังครอบคลุมได้ไม่ทั่ว ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 9 สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข (2544) ไม่ได้ระบุอัตราการครอบคลุมวัคซีนไว้เป็นเครื่องชี้วัดการประเมินผลพัฒนาสุขภาพ ซึ่งหากไม่มีการติดตามการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง อัตราความครอบคลุมการได้รับวัคซีนของเด็กต่ำกว่า 5 ปี อาจจะไม่สามารถรักษาเป้าหมายร้อยละ 99 ไว้ตลอดไปได้

4. การเจ็บป่วยต้องนอนในโรงพยาบาล

ในการสำรวจครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลการเจ็บป่วยจนต้องนอนในโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี ร้อยละ 16.3 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-<13 ปี และร้อยละ 11.3 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี เจ็บป่วยจนต้องนอนโรงพยาบาลในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา ตารางที่ 7 ได้แสดง 12 อันดับแรกของสาเหตุการเจ็บป่วยที่ต้องรับไว้ในโรงพยาบาล สาเหตุอันดับแรกของกลุ่มอายุ 6-<13 ปี คือ เป็นไข้ (ร้อยละ 24.1) รองลงมาคือ เป็นโรคไข้เลือดออก (ร้อยละ 22.9) โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนและอุบัติเหตุเป็นสาเหตุอันดับสามและสี่ของการรับไว้ในโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-<13 ปี ในขณะที่โรคไข้เลือดออกเป็นสาเหตุอันดับหนึ่งและอุบัติเหตุเป็นสาเหตุอันดับสองของการรับไว้ในโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี เมื่อพิจารณาตามระบบอวัยวะแล้ว โรคของระบบทางเดินหายใจรวมโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน โรคปอดบวม และโรคหืด เป็นสาเหตุที่พบบ่อยของการรับไว้ในโรงพยาบาล โรคไส้ติ่งอักเสบเป็นสาเหตุอันดับสี่ของการรับไว้ในโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 7

การสำรวจครั้งนี้พบว่าโรคไข้เลือดออกและอุบัติเหตุเป็นสาเหตุอันดับต้นของการเจ็บป่วยจนต้องนอนโรงพยาบาลของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี จึงควรที่จะมีการดำเนินการลดและป้องกันปัญหาทั้งสองนี้ เพื่อลดผลกระทบของโรคต่อสุขภาพของเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นรวมทั้งลดการสูญเสียที่เกิดจากการเจ็บป่วยด้วย

ตารางที่ 7 จำนวน (ร้อยละ) ของสาเหตุการรับไว้ในโรงพยาบาลของเด็กอายุ 6-18 ปีในโครงการวิจัย
พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครอง เพศของเด็ก
และภาค

	เด็กอายุ 6-<13 ปี (n = 519)					เด็กอายุ 13-18 ปี (n = 359)				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
เป็นไข้	125 (24.1)	64 (22.5)	61 (26.1)	72 (25.3)	53 (22.6)	54 (15.0)	29 (15.3)	25 (14.7)	29 (17.1)	25 (13.2)
โรคไข้เลือดออก	119 (22.9)	65 (22.8)	54 (23.1)	55 (19.3)	64 (27.4)	88 (24.5)	47 (24.9)	41 (24.1)	38 (22.4)	50 (26.5)
โรคติดเชื้อของทาง เดินหายใจส่วนบน	39 (7.5)	27 (9.5)	12 (5.1)	20 (7.0)	19 (8.1)	13 (3.6)	7 (3.7)	6 (3.5)	3 (1.8)	10 (5.3)
อุบัติเหตุ	35 (6.7)	21 (7.4)	14 (6.0)	25 (8.8)	10 (4.3)	58 (16.2)	36 (19.0)	22 (12.9)	39 (22.9)	19 (10.1)
โรคปอดบวม	15 (2.9)	5 (1.8)	10 (4.3)	9 (3.2)	6 (2.6)	4 (1.1)	1 (0.5)	3 (1.8)	1 (0.6)	3 (1.6)
โรคหิด	7 (1.3)	4 (1.4)	3 (1.3)	6 (2.1)	1 (0.4)	5 (1.4)	4 (2.1)	1 (0.6)	1 (0.6)	4 (2.1)
โรคไส้ติ่งอักเสบ	7 (1.3)	5 (1.8)	2 (0.9)	5 (1.8)	2 (0.9)	18 (5.0)	10 (5.3)	8 (4.7)	9 (5.3)	9 (4.8)
โรคไต	6 (1.2)	3 (1.1)	3 (1.3)	3 (1.1)	3 (1.3)	4 (1.1)	1 (0.5)	3 (1.8)	1 (0.6)	3 (1.6)
โรคหัวใจ	5 (1.0)	3 (1.1)	2 (0.9)	2 (0.7)	3 (1.3)	7 (1.9)	6 (3.2)	1 (0.6)	2 (1.2)	5 (2.6)
โรคมะเร็ง	4 (0.8)	2 (0.7)	2 (0.9)	1 (0.4)	3 (1.3)	1 (0.3)	-	1 (0.6)	1 (0.6)	-
โรคไข้วไขก	3 (0.6)	1 (0.4)	2 (0.9)	3 (1.1)	-	2 (0.6)	1 (0.5)	1 (0.6)	1 (0.6)	1 (0.5)
โรคทางเดินปัสสาวะ อักเสบ	2 (0.4)	-	2 (0.9)	-	2 (0.9)	2 (0.6)	1 (0.5)	1 (0.6)	-	2 (1.1)
อื่นๆ	152 (29.3)	85 (29.8)	67 (28.6)	84 (29.5)	68 (29.1)	103 (28.7)	46 (24.3)	57 (33.5)	45 (26.5)	58 (30.7)

5. พัฒนาการทางเพศและพฤติกรรมทางเพศ

5.1 พัฒนาการทางเพศ

ในการสำรวจครั้งนี้ไม่ได้ทำการตรวจร่างกาย ใช้การสัมภาษณ์เด็กหญิงถึงอายุที่เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกและสัมภาษณ์เด็กชายถึงอายุที่เริ่มมีฝันเปียกครั้งแรกซึ่งสะท้อนความสนใจทางเพศและความพร้อมของอวัยวะเพศ อายุเฉลี่ยที่เด็กชายกลุ่มตัวอย่างเริ่มมีฝันเปียกคือ 13.6 ปี โดยไม่พบความแตกต่างระหว่างเด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลและเด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาล อายุเฉลี่ยที่เด็กหญิงกลุ่มตัวอย่างเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกคือ 12.6 ปี โดยเด็กหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีประจำเดือนครั้งแรกเร็วกว่าเด็กหญิงที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 อายุเฉลี่ยที่เด็กชายเริ่มฝันเปียกครั้งแรก และเด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครอง

	เด็กอายุ 13-18 ปี		
	รวม	ในเขต	นอกเขต
อายุที่เด็กชายเริ่มฝันเปียก (ปี)			
ค่าเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	13.5 (1.78)	13.4 (1.89)	13.6 (1.65)
ค่ามัธยฐาน	14.0	14.0	14.0
ค่าต่ำสุด	6.0	6.0	8.0
ค่าสูงสุด	17.0	17.0	17.0
อายุที่เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน (ปี)			
ค่าเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	12.6 (1.25)	12.5 (1.28)*	12.7 (1.22)*
ค่ามัธยฐาน	12.0	12.0	13.0
ค่าต่ำสุด	7.0	7.0	7.0
ค่าสูงสุด	18.0	18.0	17.0

สถิติ : t-test, * P-value = .012

อายุเฉลี่ยที่เด็กกลุ่มตัวอย่างหญิงในการสำรวจครั้งนี้เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก 12.6 ปีใกล้เคียงกับการศึกษาที่ผ่านมา (Jaruratanasirikul et al, 1997) และใกล้เคียงกับของเด็หญิงอเมริกันจากการสำรวจระดับประเทศระหว่างปี ค.ศ.1988-1994 ที่พบว่าอายุเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก

แรกเฉลี่ยคือ 12.54 ปี (Anderson et al, 2003) แต่ไม่มีข้อมูลอายุเฉลี่ยที่เริ่มมีฝันเปียกของเด็กชาย ให้เปรียบเทียบ

5.2. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเด็ก

5.2.1 อายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์

ในการสำรวจครั้งนี้ได้สัมภาษณ์เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี ถึงพฤติกรรมทางเพศของเด็ก เด็กจำนวน 114 คน (ร้อยละ 3.6) ตอบว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว อายุเฉลี่ยที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์คือ 15.5 ปี อายุมัธยฐาน 16 ปี อายุต่ำสุด 9 ปี เพศชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ที่อายุต่ำกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 9 เด็กในเขตเทศบาลเคยมีเพศสัมพันธ์มากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อายุเฉลี่ยที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 จำนวน (ร้อยละ) ของเด็กอายุ 13-18 ปีที่เคยมีเพศสัมพันธ์และอายุเฉลี่ยที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของเด็กในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544

	เด็กอายุ 13-18 ปี (n=114)				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
เด็กเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ¹		P-value = .013		P-value < .001	
	114 (3.6)	71 (4.4)	43 (2.8)	87 (6.1)	27 (1.6)
อายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก					
ค่าเฉลี่ย ²	15.5	15.4	15.6	15.3*	15.9*
ค่ามัธยฐาน	16.0	15.0	16.0	15.0	16.0
ค่าต่ำสุด	9.0	9.0	12.0	9.0	14.0
ค่าสูงสุด	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0

สถิติ : ¹Chi-square test, ²t-test, * P-value = .037

5.2.2 บุคคลที่เด็กมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย

บุคคลที่เด็กกลุ่มตัวอย่างมีเพศสัมพันธ์ด้วยเกือบทั้งหมดเป็นคนรัก ร้อยละ 86.8 มีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ร้อยละ 22.8 เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนที่ไม่ใช่คนรัก และร้อยละ 22.8 เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศที่พบกันตามผับหรือดิสโก้เทค ร้อยละ 6.1 มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง และร้อยละ 1.8 มีเพศสัมพันธ์กับญาติ ไม่พบความแตกต่างระหว่างเด็กที่อาศัยในเขตเทศบาล

และนอกเขตเทศบาล เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ เพศหญิงมีเพศสัมพันธ์กับคนรักเป็นส่วนใหญ่ มีสัดส่วนน้อยมากที่มีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่คนรัก ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวน (ร้อยละ) ของบุคคลต่างเพศที่เด็กอายุ 13-18 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์ด้วย ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 13-18 ปี (N = 114)				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
คนรัก	99 (86.8)	NS		NS	
		64 (90.1)	35 (81.4)	74 (85.1)	25 (92.6)
เพื่อนนักเรียนที่ไม่ใช่คนรัก (รุ่นเดียวกัน/ต่างรุ่น)	26 (22.8)	NS		P-value = .021	
		19 (26.8)	7 (16.3)	24 (27.6)	2 (7.4)
เพื่อนบ้านใกล้เคียง	7 (6.1)	NS		NS	
		5 (7.0)	2 (4.7)	6 (6.9)	1 (3.7)
ญาติ	2 (1.8)				
		-	2 (4.8)	2 (2.3)	-
เพื่อนที่พบตามคลับหรือดิสโก้เทค	26 (22.8)	NS		P-value = .004	
		18 (25.4)	8 (18.6)	25 (28.7)	1 (3.7)

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการสำรวจครั้งนี้ได้ถามถึงการมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน มีผู้ตอบ 81 คนจาก 114 คน ในจำนวน 81 คนนี้ มีเด็กจำนวนเพียง 4 คนที่ตอบว่าเคยมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนเพศเดียวกันโดยมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก เพื่อนนักเรียนและเพื่อนที่พบตามคลับหรือดิสโก้เทค ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวน (ร้อยละ) ของประเภทบุคคลเพศเดียวกันที่เด็กอายุ 13-18 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์ด้วย ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ.2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 13-18 ปี (n = 81)				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
คนรัก	1 (1.2)	1 (2.1)		1 (1.6)	-
เพื่อนนักเรียนที่ไม่ใช่คนรัก (รุ่นเดียวกัน/ต่างรุ่น)	1 (1.2)	1 (2.1)	-	1 (1.6)	-
เพื่อนที่พบตามผ้าหรือดิสโก้เธค	2 (2.5)	2 (4.2)	-	1 (1.6)	1 (5.3)

เมื่อถามถึงการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศและป้องกันการตั้งครรภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา เด็กใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับญาติร้อยละ 100 ในขณะที่ผู้ตอบไม่ถึงครึ่งหนึ่งใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก เพื่อนนักเรียน เพื่อนบ้าน ใกล้เคียง เด็กหญิงใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันน้อยกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่พบความแตกต่างระหว่างเขตการปกครอง ดังแสดงในตารางที่ 12 เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลเพศเดียวกัน ผู้ตอบเพศชายทั้งหมดไม่มีผู้ใดใช้ถุงยางอนามัยเลย

ตารางที่ 12 จำนวน (ร้อยละ) ของเด็กอายุ 13-18 ปีที่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 13-18 ปี (n = 114)				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
คนรัก	40 (40.4)	NS		P-value = .017	
		28 (43.8)	12 (34.3)	36 (48.6)	4 (16.0)
เพื่อนนักเรียน(รุ่นเดียวกัน/ต่างรุ่น) ที่ไม่ใช่คนรัก	12 (46.2)	NS		NS	
		8 (42.1)	4 (57.1)	11 (45.8)	1 (50.0)
เพื่อนบ้านใกล้เคียง	1 (14.3)				
		-	1 (50.0)	1 (16.7)	-
ญาติ	2 (100.0)				
		-	2 (100.0)	2 (100.0)	-
เพื่อนต่างเพศรักสนุกที่พบตามผับหรือดิสโก้เธค	19 (73.1)	NS		P-value = .026	
		12 (66.7)	7 (87.5)	18 (72.0)	1 (100.0)

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2.3 พฤติกรรมการใช้สารเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์

ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ในกลุ่มผู้ที่เคยมีเพศสัมพันธ์ 102 รายจาก 114 ราย (ร้อยละ 89.5) ตอบคำถามเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์ ในจำนวนนี้หนึ่งในสามดื่มสุราก่อนมีเพศสัมพันธ์ เด็กในเขตเทศบาลดื่มมากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลและเด็กหญิงดื่มมากกว่าเด็กชายแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กร้อยละ 3.9 สูบกัญชาก่อนมีเพศสัมพันธ์ เด็กในเขตเทศบาลสูบกัญชามากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กร้อยละ 3.9 กินยาบ้าก่อนมีเพศสัมพันธ์ เฉพาะเด็กในเขตเทศบาลและเฉพาะเด็กชายที่ตอบว่า ใช้ยาดี กาว ทินเนอร์ เฮโรอีน ก่อนมีเพศสัมพันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวน (ร้อยละ) ของเด็กอายุ 13-18 ปี ที่ใช้สารเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 13-18 ปี (n = 102)				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
เหล้าหรือเบียร์	34(33.3)	NS		NS	
		21(32.8)	13(34.2)	30(37.5)	41(8.2)
กัญชา	4(3.9)	NS			
		3(4.7)	1(2.6)	4(5.0)	-
ยาบ้า	8(7.8)	NS			
		6(9.2)	2(5.3)	8(9.9)	-
ยาอี	1(1.0)	1(1.6)	-	1(1.3)	-
กาว ทินเนอร์	2(2.0)	2(3.1)	-	2(2.5)	-
เฮโรอีน	1(1.0)	1(1.6)	-	1(1.3)	-

สถิติ : Chi-square test, NS : ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ร้อยละของเด็กที่เคยมีเพศสัมพันธ์ในการสำรวจครั้งนี้ต่ำกว่าการศึกษาก่อนหน้านี้ที่รายงานประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาชายร้อยละ 17.9-68.5 หญิงร้อยละ 3.7-15.0 กลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพศชายอยู่ระหว่างร้อยละ 38.7-52.8 ส่วนหญิงร้อยละ 18.3-24.0 (ศิริกุล และ วรณนา, 2543) ความแตกต่างนี้อธิบายได้จากเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลครั้งนี้เป็นเด็กที่อาศัยอยู่กับครอบครัวเป็นประจำ ซึ่งน่าจะได้รับการดูแลใกล้ชิดทำให้โอกาสมีประสบการณ์ด้านเพศสัมพันธ์ต่ำ นอกจากนี้ประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้อายุ 13-15 ปีซึ่งต่ำกว่าการศึกษาก่อน

ข้อค้นพบสำคัญจากการสำรวจครั้งนี้ที่ควรจะให้ความสนใจอย่างยิ่ง คือ เพียงครึ่งเดียวของเด็กที่เคยมีเพศสัมพันธ์ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศและการตั้งครรภ์ อีกทั้งหนึ่งในสามของเด็กก่อนมีเพศสัมพันธ์ใช้สารเสพติดซึ่งอาจทำให้เด็กขาดสติที่จะมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย ข้อมูลเหล่านี้ชี้ว่าต้องให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องแก่เด็กอย่างเร่งด่วน แทนที่จะให้เด็กหาความรู้จากเพื่อนและสื่อ การเสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมทางเพศให้เด็กและเยาวชนที่ดีและเหมาะสมจะทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ แสดงบทบาทชาย-หญิง พ่อ-แม่ที่ดีให้กับเด็กรุ่นต่อไปได้

6. พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจราจร

ในการสำรวจครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามซึ่งดัดแปลงมาจาก Youth Risk Behavior Surveillance-United States (1999) โดยปรับช่วงระยะเวลาที่สอบถามพฤติกรรมเสี่ยงจาก 30 วันที่ผ่านมาเป็นในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ผลการสำรวจพบว่าในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา มีเด็กอายุ 6-13 ปี ที่จักรยานยนต์ 1,937 คน (ร้อยละ 60.9) และขับรถยนต์ 2,535 คน (ร้อยละ 79.8) จากเด็กทั้งหมด 3,178 คน เด็กอายุ 13-18 ปี ที่จักรยานยนต์ 1,748 คน (ร้อยละ 55.4) และขับรถยนต์ 2,555 คน (ร้อยละ 81.0) จากเด็กทั้งหมด 3,154 คน ร้อยละ 39-44.5 ของเด็กที่ขี่รถจักรยานยนต์ไม่สวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 18.8-20 ของเด็กที่ขับรถยนต์ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับรถ เด็กวัยเรียน (อายุ 6-13 ปี) เคยขี่รถจักรยานยนต์ หรือขับรถหลังดื่มสุราสูงถึง ร้อยละ 38.4 ในขณะที่เด็กวัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี) ร้อยละ 19.9 เคยมีพฤติกรรมเช่นเดียวกัน เด็กชายไม่คาดเข็มขัดนิรภัยและเคยขี่รถจักรยานยนต์หรือขับรถหลังดื่มสุราสูงกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเขตการปกครอง เด็กวัยเรียนที่อาศัยในเขตเทศบาลไม่สวมหมวกนิรภัยและไม่คาดเข็มขัดนิรภัยมากกว่าเด็กวัยเรียนที่อาศัยนอกเขตเทศบาล ในขณะที่เด็กวัยรุ่นที่อาศัยในเขตเทศบาลไม่สวมหมวกนิรภัยและไม่คาดเข็มขัดนิรภัยต่ำกว่าเด็กวัยรุ่นที่อาศัยนอกเขตเทศบาล แต่เคยขี่รถจักรยานยนต์หรือขับรถหลังดื่มสุรามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่อาศัยนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ร้อยละของเด็กอายุ 6-18 ปีที่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจราจรในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
ไม่สวมหมวกนิรภัยขณะขี่รถจักรยานยนต์	39.0	P-value < .001	42.3	35.4	NS	44.5	P-value < .001	36.1	53.4	NS
ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับรถยนต์	20.1	P-value < .001	25.1	14.8	NS	18.8	P-value = .004	17.0	20.8	P-value = .019
เคยขี่รถจักรยานยนต์ / ขับรถยนต์หลังดื่มสุรา	38.4	NS	37.7	39.0	NS	19.9	P-value < .001	23.0	16.5	P-value = .008

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

หนึ่งในห้าถึงเกือบครึ่งของเด็กกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจราจร ซึ่งไม่ได้ดีขึ้นกว่าผลการสำรวจสถิติการและอนามัยทั่วประเทศเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ในปี พ.ศ. 2534 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2534) ที่พบว่า เด็กอายุ 14-19 ปีร้อยละ 50 ไม่มีหมวกนิรภัยเมื่อขี่รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 19.6 มีแต่ไม่ใช้ ร้อยละ 44 ไม่มีเข็มขัดนิรภัยในการขับขี่ยานยนต์ ร้อยละ 30 มีแต่ไม่ใช้ และสูงใกล้เคียงกับผลการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนอายุ 10-24 ปีในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.1999 ที่พบว่า ร้อยละ 16.4 ไม่เคยคาดเข็มขัดนิรภัยหรือคาดเข็มขัดนิรภัยน้อยครั้ง (Kann et al, 2000) ที่น่าเป็นห่วงมาก คือ ครึ่งหนึ่งและหนึ่งในสามของเด็กกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้ขี่รถจักรยานยนต์และขับรถยนต์ทั้งที่ยังไม่ถึงวัยที่จะได้รับใบอนุญาต อีกทั้งร้อยละ 20-38 ของเด็กเหล่านี้เคยขี่รถจักรยานยนต์หรือขับรถยนต์หลังดื่มสุรา แสดงถึงความหละหลวมของระบบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งผู้ปกครองและผู้รักษากฎหมาย ซึ่งควรจะกดดันให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้ประกาศใช้แล้วอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันอุบัติเหตุอันจะก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อตัวเด็กเองและต่อผู้ใช้ถนนอื่นๆ ด้วย

7. พฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ และการใช้สาร

เสพติด

สำหรับการเก็บข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในการสำรวจครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามซึ่งดัดแปลงมาจาก Youth Risk Behavior Surveillance-United States (1999) โดยปรับช่วงระยะเวลาที่สอบถามพฤติกรรมเสี่ยงจาก 30 วันที่ผ่านมาเป็นในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา

ผลการศึกษาพบว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-13 ปีสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์น้อยกว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปีมาก เด็กอายุ 13-18 ปี ร้อยละ 8 เคยสูบบุหรี่ และหนึ่งในหกถึงหนึ่งในห้าเคยดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เด็กกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นชายมีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบความแตกต่างระหว่างเขตการปกครองเฉพาะการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เด็กวัยรุ่นที่อาศัยในเขตเทศบาลดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากกว่าเด็กวัยรุ่นที่อาศัยนอกเขตเทศบาล ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวน (ร้อยละ) ของเด็กอายุ 6-18 ปีที่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
เคยสูบบุหรี่	28 (0.9)	NS		NS		254 (8.1)	NS		P-value < .001	
		15 (0.9)	13 (0.9)	11 (0.7)	17 (1.0)		122 (7.5)	132 (8.7)	232 (16.6)	17 (1.0)
เคยดื่มเหล้า	40 (1.3)	NS		NS		491 (15.6)	NS		P-value < .001	
		20 (1.2)	20 (1.3)	21 (1.4)	19 (1.2)		252 (15.5)	239 (15.7)	392 (27.4)	99 (5.7)
เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นอกจากเหล้า	159 (5.0)	NS		NS		662 (21.0)	P-value = .024		P-value < .001	
		77 (4.7)	82 (5.4)	82 (5.3)	77 (4.7)		365 (22.4)	297 (19.5)	405 (28.3)	257 (14.9)

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เนื่องจากหนึ่งในห้าถึงหนึ่งในหกของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปีเคยดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มอื่นที่มีแอลกอฮอล์ จึงได้ทำการทดสอบหาความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านครอบครัวด้วยวิธี Chi-square test ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ และภาวะวิกฤตในครอบครัว เด็กที่มีผู้เลี้ยงดูหลักเป็นปู่/ย่า/ตา/ยายหรือแม่มีพฤติกรรมดื่มเหล้าใน 3 เดือนก่อนสำรวจน้อยกว่าเด็กที่มีผู้เลี้ยงดูกลุ่มอื่น มีข้อน่าสังเกตว่าเด็กที่พ่อเป็นผู้เลี้ยงดูหลักและเด็กที่ทั้งพ่อและแม่เป็นผู้เลี้ยงดูเคยดื่มเหล้าสูงพอกัน (ร้อยละ 20.7) เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีคะแนนภาวะวิกฤตสูงดื่มเครื่องดื่มอื่นที่มีแอลกอฮอล์สูงกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่คะแนนภาวะวิกฤตต่ำและปานกลาง ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวน (ร้อยละ) ของเด็กอายุ 13-18 ปีที่มีพฤติกรรมดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มอื่นที่มีแอลกอฮอล์ แยกตามปัจจัยด้านครอบครัว ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544

ปัจจัยครอบครัว	ดื่มเหล้า	ดื่มเครื่องดื่มอื่นที่มีแอลกอฮอล์
ผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่	<i>P-value=.007</i>	<i>NS</i>
- พ่อ	47 (20.7)	62 (27.3)
- แม่	350 (14.7)	485 (20.4)
- ปู่/ย่า/ตา/ยาย	39 (13.7)	54 (19.0)
- ทั้งพ่อและแม่	12 (20.7)	15 (25.9)
- ผู้อุปการะอื่น- คนรับจ้างเลี้ยงเด็ก- อื่นๆ	42 (22.1)	44 (23.2)
ภาวะวิกฤตในครอบครัว	<i>NS</i>	<i>P-value=.008</i>
- ต่ำ(<p25)	81 (13.5)	117 (19.5)
- ปานกลาง(p25-p75)	273 (15.6)	350 (20.1)
- สูง(>p75)	120 (17.6)	173 (25.4)

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบระดับพัฒนาการของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปีที่ดื่มเหล้าใน 3 เดือนก่อนการสำรวจกับกลุ่มที่ไม่ดื่ม พบว่าเด็กที่ดื่มเหล้ามีทั้งภาวะผอมและภาวะอ้วนต่ำกว่า และมีค่าเฉลี่ยของระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งมีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำกว่าแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 พัฒนาการของเด็กอายุ 13-18 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามพฤติกรรมการดื่มเหล้า

	ดื่มเหล้า	
	ไม่เคย	เคย
ความซุกของภาวะเตี้ย,จำนวน (ร้อยละ)*	132(5.0)	27(5.5)
ความซุกของภาวะผอม,จำนวน (ร้อยละ)*	58(2.2) ¹	7(1.4) ¹
ความซุกของภาวะอ้วน,จำนวน (ร้อยละ)*	248(9.3) ²	41(8.4) ²
ค่าเฉลี่ย (sd) ระดับพัฒนาการ/เขาวนปัญญา**	87.05(14.01) ³	84.92(13.31) ³
Mean z-score (sd) คะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม**	0.013(1.00)	-0.073(.973)

สถิติ : *Chi-square test, ** t-test, ¹p-value = .049 , ²p-value = .049 , ³p-value = .002

พฤติกรรมการใช้สารเสพติดในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปีแสดงในตารางที่ 18 เนื่องจากเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จึงมีเด็กกลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าใช้สารเสพติดในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาน้อยมาก เด็กวัยรุ่นรายงานว่าใช้สารเสพติดมากกว่าเด็กวัยรุ่น เด็กวัยรุ่นชายใช้มากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิง

ตารางที่ 18 จำนวน (ร้อยละ) ของเด็กไทยอายุ 6-18 ปีที่มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

พฤติกรรมการใช้สารเสพติด	เด็กอายุ 6-13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
สูดดมกาว / ทินเนอร์	8 (0.3)	5 (0.3)	3 (0.2)	3 (0.2)	5 (0.3)	17 (0.5)	8 (0.5)	9 (0.6)	10 (0.7)	7 (0.4)
สูบกัญชา	-	-	-	-	-	10 (0.3)	3 (0.2)	7 (0.5)	9 (0.6)	1 (0.1)
เสพยาบ้า	-	-	-	-	-	24 (0.8)	15 (0.9)	9(0.6)	23(1.6)	1 (0.1)
เสพยาอื่น	-	-	-	-	-	1 (0.0)	1 (0.1)	-	-	1(0.1)

อัตราการสูบบุหรี่ของเด็กวัยรุ่นในการสำรวจครั้งนี้เท่ากับร้อยละ 18.6 ในเพศชายและร้อยละ 0.1 ในเพศหญิง ต่ำกว่าของเด็กอเมริกันซึ่งพบสูงถึงร้อยละ 34.8 (Kann et al, 2000) เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในประเทศไทย พบว่า อัตราการสูบบุหรี่ของเด็กวัยรุ่นชายที่เคยสูงถึงร้อยละ 26.7 เมื่อ 3 ปีที่แล้ว (จรรยา และคณะ, 2541) ลดลงอย่างมากเป็นร้อยละ 18.6 ในการสำรวจครั้งนี้ (พ.ศ. 2541) และลดลงต่ำกว่าผลการสำรวจเมื่อ 10 ปีที่แล้วที่ชายและหญิงอายุ 15-19 ปี สูบบุหรี่ทุกวัน ร้อยละ 19.2 และร้อยละ 0.4 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2534) แม้ว่าคำถามที่ใช้ในการสำรวจจะต่างกัน แต่ตัวเลขที่ต่างกันมากแสดงว่าอัตราการสูบบุหรี่ของเด็กน่าจะมีแนวโน้มลดลงจริง บ่งชี้ถึงผลสำเร็จของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ที่ควรได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นที่เด็กวัยรุ่นชายซึ่งยังมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงมาก

อัตราการดื่มเหล้าของเด็กวัยรุ่นในการสำรวจครั้งนี้เท่ากับร้อยละ 27.4 ในเพศชาย และร้อยละ 5.7 ในเพศหญิง แม้จะต่ำกว่าเด็กอเมริกันที่พบร้อยละ 50 (Kann et al, 2000) แต่ก็สูงเป็นสองเท่าของอัตราการสูบบุหรี่และสูงกว่า เมื่อ 3 ปีที่แล้วที่เยาวชนไทยดื่มเหล้า/เบียร์ ร้อยละ 11.7 (จรรยา และคณะ, 2541) นอกจากเด็กที่ดื่มเหล้าจะเสี่ยงต่อภาวะผอมและอ้วนและระดับเซาวาน์ปัญหาที่ต่ำกว่าเด็กที่ไม่ดื่มแล้ว เด็กเหล่านี้อาจยังเพิ่มความเสี่ยงให้ตนเองและผู้อื่นโดยการซื้อรถจักรยานยนต์หรือขับรถยนต์หรือมีเพศสัมพันธ์หลังจากดื่มสุราอีกด้วย จึงสมควรที่ทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง โรงเรียน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วน

8. การถูกระทำรุนแรงโดยครอบครัวและพฤติกรรมรุนแรงของเด็ก

8.1 การถูกระทำรุนแรงโดยครอบครัว

ในการสำรวจครั้งนี้ได้สัมภาษณ์เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี เรื่องการถูกระทำรุนแรงโดยผู้ปกครอง เกือบครึ่งหนึ่งของเด็กกลุ่มตัวอย่างเคยถูกระทำรุนแรงทางวาจาถูกตวาดตะคอก หนึ่งในสามเคยถูกด่าด้วยคำหยาบ ร้อยละ 8.3-11.8 เคยถูกเปรียบเทียบว่าเป็นสัตว์ ร้อยละ 6.0-8.2 เคยถูกประนามว่าเลวทราม เด็กกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี) เคยถูกระทำรุนแรงทางวาจามากกว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างวัยเรียน (อายุ 6-13 ปี) เด็กกลุ่มตัวอย่างนอกเขตเทศบาลเคยถูกระทำรุนแรงทางวาจามากกว่าเด็กในเขตเทศบาล เด็กชายและเด็กหญิงเคยถูกระทำรุนแรงทางวาจาไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ร้อยละของเด็กอายุ 6-18 ปี ที่ถูกระทำรุนแรงทางวาจา ในโครงการวิจัยพัฒนาการ
แบบองค์รวมของเด็กไทย แยกตามเขตการปกครอง และเพศ

การถูกระทำรุนแรง	เด็กอายุ 6-<13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
ตวาด / ตะคอก	45.9	P-value=.019		NS		51.5	NS		NS	
		44.1	47.8	45.6	46.1		51.1	51.8	52.5	50.6
ด่าด้วยคำหยาบ	31.1	P-value=.050		NS		32.1	P-value<.001		P-value<.001	
		29.8	32.6	31.4	30.8		29.3	35.0	35.2	29.5
เปรียบเทียบว่าเป็นสัตว์	8.3	NS		NS		11.8	NS		P-value < .001	
		7.6	9.1	8.0	8.6		11.2	12.3	15.3	8.8
ประณามว่าเลวทราม	6.0	NS		NS		8.2	P-value=.027		P-value<.001	
		5.7	6.3	6.0	6.0		7.3	9.3	10.2	6.6

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในด้านการถูกระทำรุนแรงทางกายโดยผู้ปกครอง เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-<13 ปี ถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็งบ่อยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ถูกขว้างปาของใส่ ดึงจี๊มม ตบหน้า เตะต้อย กระแทบ จับหัวกระแทกฝ่า และใช้บุหรี่จี้ ตามลำดับ เด็กกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเคยถูกระทำรุนแรงทางกายน้อยกว่าเด็กวัยเรียนมากโดยถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็งบ่อยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ถูกขว้างปาของใส่ ดึงจี๊มม เตะต้อย ตบหน้า กระแทบ จับหัวกระแทกฝ่า และใช้บุหรี่จี้ ตามลำดับ เด็กวัยรุ่นชายถูกระทำรุนแรงทางกายมากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิง โดยเคยถูกเตะต้อยมากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิง 3 เท่า เด็กในเขตเทศบาลเคยถูกตีและถูกตบหน้ามากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาล ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ร้อยละของเด็กอายุ 6-18 ปี ที่ถูกกระทำรุนแรงทางกายโดยผู้ปกครอง ในโครงการวิจัย
พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย แยกตามเขตการปกครอง และเพศ

การถูกกระทำรุนแรง	เด็กอายุ 6-<13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
ตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็ง		NS		NS			P-value = .028		P-value < .001	
	27.9	28.5	27.2	27.0	28.7	7.8	8.7	6.8	9.9	6.1
ขว้างปาของใส่		NS		NS			NS		NS	
	6.6	5.8	7.3	6.4	6.7	7.2	6.9	7.5	7.9	6.6
ดิงจิกนม		NS		NS			NS		NS	
	5.0	5.0	4.9	5.5	4.5	2.2	2.0	2.4	2.1	2.3
ตบหน้า		NS		NS			NS		NS	
	3.7	4.1	3.2	3.5	3.8	3.0	3.3	2.6	3.2	2.7
เตะต่อย		NS		NS			P-value = .032		P-value < .001	
	2.9	2.9	2.9	2.4	3.3	2.5	3.1	2.0	4.1	1.3
กระแทบ		NS		NS			NS		P-value = .050	
	1.4	1.7	1.2	1.1	1.8	0.9	1.0	0.7	1.2	0.6
จับหัวกระแทกฝา		NS		NS			NS		NS	
	0.7	0.8	0.6	0.8	0.6	0.2	.3	0.1	0.3	0.1
ใช้บุหรี่		NS		NS			NS		NS	
	0.3	0.2	0.4	0.3	0.2	0.1	.1	0.1	0.1	0.1

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อสัมภาษณ์เด็กอายุ 6-18 ปี เกี่ยวกับการถูกล่วงเกินทางเพศโดยคนในบ้าน มีเด็กกลุ่มตัวอย่างตอบว่าเคยถูกล่วงเกินทางเพศโดยคนในบ้านร้อยละ 0.3 ในกลุ่มอายุ 6-<13 ปี และร้อยละ 0.6 ในเด็กกลุ่มอายุ 13-18 ปี ทั้งนี้ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างเขตการปกครอง และเพศของเด็ก

เมื่อถามถึงความรู้สึก ครั้งหนึ่งของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ถูกกระทำรุนแรงรู้สึกโกรธ ร้อยละ 8.1-9.5 อยากแก้แค้น เด็กหญิงรู้สึกโกรธและอยากแก้แค้นมากกว่าเด็กชาย ร้อยละ 5.8 ของกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-<13 ปีอยากหนีออกจากบ้าน เด็กวัยรุ่นอยากหนีออกจากบ้านสูงกว่าเด็กวัยเรียนมาก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นหญิงอยากหนีออกจากบ้านหลังจากถูกกระทำรุนแรงสูงถึงร้อยละ 22 เด็กในเขต

เทศบาลและเด็กนอกเขตเทศบาลรู้สึกไม่แตกต่างกันนัก เด็กไม่รู้สึกอะไรหลังจากถูกกระทำรุนแรงมี ร้อยละ 37.4-46.4 ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ร้อยละของความรู้สึกต่างๆของเด็กอายุ 6-18 ปีเมื่อถูกกระทำรุนแรง ในโครงการวิจัย พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย แยกตามเขตการปกครอง และเพศ

ความรู้สึก ของเด็ก	เด็กอายุ 6-<13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
โกรธ	1,110(51.3)	NS		P-value=.025		1,259(63.6)	P-value=.034		P-value<.001	
		50.7	52.0	49.2	53.6		61.5	65.6	56.1	70.3
ไม่รู้สึกอะไร	175(46.4)	NS		NS		188(37.4)	NS		P-value<.001	
		47.6	45.0	46.6	46.1		36.8	38.0	42.5	32.7
อยากแก้แค้น	126(8.1)	NS		NS		382(9.5)	NS		P-value=.043	
		7.8	8.4	7.9	8.3		10.3	8.8	8.3	10.6
อยากหนีออก จากบ้าน	998(5.8)	NS		NS		739(19.3)	NS		P-value=.001	
		6.5	5.1	5.8	5.9		19.2	19.4	16.4	22.0

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัวกับการกระทำรุนแรงต่อเด็กด้วยวิธี Chi-square test ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการกระทำรุนแรงทางวาจา กับเด็กอายุ 6-<13 ปี ได้แก่ การศึกษาของพ่อ ผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ สภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย และภาวะวิกฤตในครอบครัว พ่อที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษาตววด/ตะคอกหรือด่าด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าพ่อที่มีการศึกษาระดับอื่น ผู้ที่ใช้เวลาเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ที่เป็นทั้งพ่อและแม่มีพฤติกรรมด่าด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าผู้เลี้ยงดูหลักกลุ่มอื่น กลุ่มที่เข้าบ้านอยู่มีการตววด/ตะคอกเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มที่เป็นเจ้าของบ้านหรืออยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า กลุ่มที่มีคะแนนภาวะวิกฤตในครอบครัวสูง (สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคที่ 75) ด่าด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มที่มีคะแนนภาวะวิกฤตในครอบครัวปานกลางหรือต่ำ ในด้านการกระทำรุนแรงทางกายโดยการตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็ง ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเฉพาะรายได้ของครอบครัว กลุ่มที่มีรายได้ครอบครัวสูงตีเด็กอายุ 6-<13 ปีด้วยเข็มขัดหรือของแข็งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ครอบครัวปานกลางหรือต่ำ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก

ส่วนปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการกระทำรุนแรงทางวาจาต่อเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปีได้แก่ การศึกษาและอาชีพของพ่อ การศึกษาและอาชีพของแม่ รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร จำนวนคนในบ้าน ภาวะวิกฤตในครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว พ่อที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า/ตะคอกเด็กเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าพ่อที่มีการศึกษาระดับอื่น พ่อที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษาดำเนินการด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าพ่อที่มีการศึกษาระดับอื่น แม่ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า/ตะคอกเด็กหรือด่าด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าแม่ที่มีการศึกษาระดับอื่น พ่อและแม่ที่ทำอาชีพเกษตรกร/คนงาน/ตวาด/ตะคอกเด็กหรือด่าด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าพ่อและแม่ที่ประกอบอาชีพชนิดอื่น ครอบครัวที่มีรายได้สูง/ตะคอกเด็กหรือด่าด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางหรือต่ำ ครอบครัวที่มีจำนวนบุตรมากกว่า 2 คน มีการกระทำรุนแรงทางวาจาสูงกว่าครอบครัวที่มีบุตรไม่เกิน 2 คน ครอบครัวที่มีจำนวนคนในบ้านมากกว่า 4 คนมีการกระทำรุนแรงทางวาจาสูงกว่าครอบครัวที่มีคนในบ้านไม่เกิน 4 คน ครอบครัวที่มีคะแนนภาวะวิกฤตสูงมีการกระทำรุนแรงทางวาจาเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าครอบครัวที่มีคะแนนภาวะวิกฤตในครอบครัวต่ำหรือปานกลาง ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวสมดุลด่าเด็กด้วยคำหยาบเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ประเภทอื่น ในด้านการกระทำรุนแรงทางกายตีเด็กด้วยเข็มขัดหรือของแข็ง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ สภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย ภาวะวิกฤตในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว ครอบครัวที่มีบ้านเป็นของตนเองตีเด็กด้วยเข็มขัดหรือของแข็งเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าครอบครัวที่เป็นเจ้าของบ้านหรือต้องเช่าที่ดินหรืออยู่บ้านเช่าหรืออยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า ครอบครัวที่มีคะแนนภาวะวิกฤตในครอบครัวสูงตีเด็กด้วยเข็มขัดหรือของแข็งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าครอบครัวที่มีคะแนนภาวะวิกฤตปานกลางและต่ำ ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบสมดุลด่าเด็กด้วยเข็มขัดหรือของแข็งเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพแบบอื่น ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

การถูกผู้ปกครองกระทำรุนแรงอาจมีผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็ก จึงได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็กกับการถูกกระทำรุนแรงโดยวิเคราะห์พฤติกรรมที่มีความถี่สูง คือ การถูกตวาดตะคอกสำหรับการถูกกระทำรุนแรงทางวาจา และการถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็งสำหรับการถูกกระทำรุนแรงทางกาย ผลการวิเคราะห์พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะในกลุ่มอายุ 13-18 ปีที่ถูกกระทำรุนแรงทางกาย เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปีที่เคยถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็งมีค่าเฉลี่ย z-score ของคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่เคยถูกตีอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ดังตารางที่ 22 ในขณะที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของภาวะโภชนาการและระดับเขาวนปัญญาระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เคยถูกระทำรุนแรงและกลุ่มที่ไม่เคยถูกระทำรุนแรง

ตารางที่ 22 พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็กอายุ 6-18 ปี ในโครงการวิจัย พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามการถูกระทำรุนแรง

การถูกระทำรุนแรง	Mean z-score (sd) คะแนนพัฒนาการด้าน อารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม	
	กลุ่มอายุ 6-<13 ปี	กลุ่มอายุ 13-18 ปี
การถูกระทำรุนแรงทางวาจา		
ถูกตวาด / ตะคอก	-0.005 (0.993)	-0.030 (0.966)
ไม่ถูกตวาด / ตะคอก	0.005 (0.999)	0.037 (1.012)
การถูกระทำรุนแรงทางกาย		
ถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็ง ¹	-0.043 (0.983)	-0.211 (0.974)
ไม่ถูกตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็ง ¹	0.018 (0.999)	0.020 (0.988)

สถิติ : t-test, ¹p-value < .001

8.2. พฤติกรรมรุนแรงของเด็ก

สำหรับพฤติกรรมเสี่ยงด้านความรุนแรง ในการสำรวจครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามซึ่งดัดแปลงมาจาก Youth Risk Behavior Surveillance-United States (1999) โดยปรับช่วงระยะเวลาที่สอบถาม พฤติกรรมเสี่ยงจาก 30 วันที่ผ่านมาเป็นในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ผลการสำรวจ พบว่า เด็กกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเคยพกมีดเหล็กแหลมมากกว่าเด็กวัยเรียน 2 เท่า (ร้อยละ 11.4 และร้อยละ 5.3 ตามลำดับ) เด็กวัยรุ่นเคยคิดหรือพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าเด็กวัยเรียนเช่นกัน เด็กวัยเรียนที่อาศัยนอกเขตเทศบาลเคยพกมีดเหล็กแหลมและเคยคิดหรือพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าเด็กที่อาศัยในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางตรงข้าม เด็กวัยรุ่นที่อาศัยในเขตเทศบาลเคยพกมีดเหล็กแหลมและเคยชกต่อยตบตีต่อสู้มากกว่าเด็กที่อาศัยนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กวัยรุ่นชายเคยพกมีดเหล็กแหลมและเคยชกต่อยตบตีต่อสู้มากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ร้อยละของเด็กอายุ 6-18 ปีที่มีพฤติกรรมรุนแรงในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาในโครงการ
วิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ.2544 แยกตามเขตการปกครองและ
เพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-<13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
เคยพกมิต / เหล็กแหลม / อาวุธอื่น	5.3	P-value=.016		NS		11.4	P-value<.001		P-value<.001	
		4.4	6.2	5.0	5.6		13.3	9.4	16.0	7.7
เคยชกต่อย / ตบตีต่อสู้	31.5	NS		NS		20.4	P-value=.001		P-value<.001	
		30.8	32.4	31.2	31.9		22.5	18.0	32.9	9.9
เคยคิดหรือพยายามฆ่า ตัวตาย	1.0	P-value=.035		NS		3.2	NS		NS	
		.7	1.4	.9	1.1		3.4	2.9	2.9	3.4

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิเคราะห์พัฒนาการของเด็กอายุ 13-18 ปีที่มีพฤติกรรมชกต่อยตบตีต่อสู้ใน 3 เดือน
ก่อนการสำรวจ เด็กที่มีพฤติกรรมดังกล่าวมีความชุกของภาวะเตี้ย ค่าเฉลี่ยของระดับเชาวน์ปัญญา
และค่าเฉลี่ย z-score ของคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่เคย
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 พัฒนาการของเด็กอายุ 13-18 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย
พ.ศ. 2544 แยกตามพฤติกรรมชกต่อย/ตบตี/ต่อสู้

	ชกต่อย/ตบตี/ต่อสู้	
	ไม่เคย	เคย
ความชุกของภาวะเตี้ย, จำนวน (ร้อยละ)*	125(5.0) ¹	34(5.3) ¹
ความชุกของภาวะผอม*, จำนวน (ร้อยละ)*	59(2.4)	6(0.9)
ความชุกของภาวะอ้วน*, จำนวน (ร้อยละ)*	233(9.3)	56(8.7)
ค่าเฉลี่ย (sd) ระดับพัฒนาการ/เชาวน์ปัญญา**	87.08(14.24) ² 2508	85.30(12.53) ² 641
Mean z-score (sd) คะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ- สังคม-จริยธรรม**	0.051(0.996) ³ 2510	-0.199(0.997) ³ 642

สถิติ : *Chi-square test, ** t-test, ¹p-value = .047, ²p-value = .004, ³p-value < .001

เนื่องจากการถูกผู้ปกครองกระทำรุนแรงอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมรุนแรงได้ จึงทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเคยถูกกระทำรุนแรงกับพฤติกรรมพกมิด เหล็กแหลม หรืออาวุธอื่นของเด็ก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงพบว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างทั้งวัยเรียน (อายุ 6-13 ปี) และ วัยรุ่น (อายุ 13-18 ปี) ที่เคยถูกผู้ปกครองกระทำรุนแรงทางวาจาโดยถูกตวาดหรือตะคอก หรือถูกด่า ด้วยคำหยาบ หรือถูกกระทำรุนแรงทางกาย เคยมีพฤติกรรมพกมิดหรือเหล็กแหลมหรืออาวุธอื่นในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยถูกผู้ปกครองกระทำรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวน (ร้อยละ) ของเด็กอายุ 6-18 ปีที่เคยพกมิดหรือเหล็กแหลมหรืออาวุธอื่นในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตาม การเคยถูกกระทำรุนแรงโดยครอบครัว

การถูกผู้ปกครอง กระทำรุนแรง	เด็กอายุ 6-13 ปี			เด็กอายุ 13-18 ปี		
	พกมิดหรือเหล็ก แหลม หรืออาวุธอื่น		P-value	พกมิดหรือเหล็ก แหลม หรืออาวุธอื่น		P-value
	เคย	ไม่เคย		เคย	ไม่เคย	
ถูกตวาด/ตะคอก			<.001			.003
เคย	99 (6.8)	1357 (93.2)		212 (13.1)	1408 (86.9)	
ไม่เคย	69 (4.0)	1648 (96.0)		148 (9.7)	1378 (90.3)	
ถูกด่าด้วยคำหยาบ			<.001			.002
เคย	83 (8.4)	905 (91.6)		141 (14.0)	867 (86.0)	
ไม่เคย	85 (3.9)	2099 (96.1)		218 (10.2)	1917 (89.8)	
ตีด้วยเข็มขัด/ของแข็ง			.020			.007
เคย	60 (6.8)	825 (93.2)		41 (16.7)	205 (83.3)	
ไม่เคย	108 (4.7)	2179 (95.3)		319 (11.0)	2581 (89.0)	

สถิติ : Chi-square test

การศึกษานี้พบว่าครึ่งหนึ่งของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปีถูกกระทำรุนแรงทางวาจาด้วยการตวาดตะคอก หนึ่งในสี่ของเด็กอายุ 6-13 ปีและร้อยละ 7.8 ของเด็กอายุ 13-18 ปีถูกกระทำรุนแรงทางร่างกายโดยการตีด้วยเข็มขัดหรือของแข็ง เนื่องจากไม่มีการศึกษาเช่นเดียวกันนี้ในประเทศให้เปรียบเทียบ จึงไม่สามารถบอกแนวโน้มของปัญหานี้ได้ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษารองต่างประเทศ พบว่า ตัวเลขการกระทำรุนแรงต่อเด็กในการสำรวจครั้งนี้สูงกว่าผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเด็กหญิง 3,015 คนที่เรียนอยู่ในชั้น 5-12 ทั่วประเทศของสหรัฐอเมริกา (Diaz et al, 2002) ที่พบว่า ร้อยละ 8 มีประวัติถูกกระทำรุนแรงทางร่างกาย แต่พบการล่วงเกินทางเพศในการสำรวจครั้งนี้ร้อยละ 0.3-0.6 ซึ่งต่ำกว่าของสหรัฐอเมริกาที่พบร้อยละ 5 ผลของการศึกษานี้ยังพบว่าการกระทำรุนแรงต่อเด็กยังสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของพ่อที่ต่ำ

การศึกษานี้เป็นครั้งแรกที่สำรวจพฤติกรรมรุนแรงของเด็กไทยระดับประเทศ ผลการสำรวจพบว่าหนึ่งในสิบของเด็กวัยรุ่นพม่า หลีกแหลม หรืออาวูอื่นในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งเมื่อเทียบกับต่างประเทศ พบว่าต่ำกว่าเยาวชนอเมริกันที่พกอาวูในช่วง 30 วันที่ผ่านมาก่อนการสำรวจ ร้อยละ 17.3 และเด็กไทยในการสำรวจครั้งนี้คิดฆ่าตัวตายต่ำกว่าเยาวชนอเมริกัน 2 เท่า (Kann et al, 2000) แต่หนึ่งในห้าถึงหนึ่งในสามของเด็กไทยในการสำรวจครั้งนี้เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง กล่าวคือ เคยขกต่อยตบตีต่อสู้ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งเป็นประเด็นที่ครอบครัวและโรงเรียนต้องเสริมทักษะการควบคุมอารมณ์ให้เด็กหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง และมีทักษะในการแก้ปัญหาด้วยปัญญาและสันติวิธี

ผลการศึกษานี้ยังพบว่า การถูกกระทำรุนแรงสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมที่ต่ำในกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี และเด็กที่เคยถูกผู้ปกครองกระทำรุนแรงมีพฤติกรรมรุนแรงสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคย Diaz และคณะ (2002) พบเช่นกันว่า เด็กที่ถูกกระทำรุนแรงทางกายและถูกล่วงเกินทางเพศมีปัญหาภาวะซึมเศร้าอย่างรุนแรง มีภาวะเครียดสูง สูบบุหรี่เป็นประจำ ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ ใช้สารเสพติด และรับรู้ว่าคุณภาพไม่ดีเป็น 5.10, 3.28, 5.90, 3.76, 3.44 และ 1.74 เท่าของเด็กที่ไม่ถูกกระทำรุนแรงตามลำดับ

สังคมไทยจึงควรตระหนักถึงผลกระทบของความรุนแรงที่มีต่อเด็ก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ควรจะเพิกเฉยกับการกระทำรุนแรงต่อเด็กโดยถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ผู้ที่พบเห็นควรจะต้องให้ความช่วยเหลือเด็กให้พ้นจากความรุนแรงนั้น และควรมีการช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ควรมีระบบรายงานข้อมูลเด็กถูกกระทำรุนแรงเพื่อใช้ประเมินขนาดปัญหานี้ได้อย่างถูกต้องสามารถใช้กำหนดนโยบายด้านสุขภาพและสังคมพร้อมทั้งดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

9. การศึกษาของเด็ก

ในการสำรวจครั้งนี้ เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 3-6 ปี ร้อยละ 77.5 อยู่ในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล เด็กอายุ 6-13 ปี เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.7) อยู่ในระบบการศึกษา หนึ่งในสามของผู้ที่ออกจากโรงเรียนไม่จบประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 90.9 ของเด็กอายุ 13-18 ปี กำลังเรียนอยู่เช่นกัน เด็กหญิงกำลังเรียนอยู่มากกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประมาณครึ่งหนึ่งของเด็กอายุ 13-18 ปี ที่ไม่ได้ศึกษาแล้วจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังแสดงในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ร้อยละของระดับการศึกษาของเด็กอายุ 6-18 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามกลุ่มอายุ

	เด็กอายุ 6-13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
ร้อยละของเด็กที่กำลังศึกษาอยู่		NS		NS			NS		P-value<.001	
	99.7	99.5	99.9	99.7	99.6	90.2	90.9	89.6	86.9	93.0
ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ที่ไม่ได้ศึกษาแล้ว *(ร้อยละ)		NS		NS			NS		NS	
- ต่ำกว่าประถมศึกษา	37.5	33.3	50.0	75.0	-	1.7	2.9	0.7	2.3	0.9
- ประถมศึกษาตอนต้น	25.0	33.3	-	-	50.0	2.4	2.2	2.6	1.1	4.4
- ประถมศึกษาตอนปลาย	37.5	33.3	50.0	25.0	50.0	56.9	55.1	58.6	56.3	57.9
- มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-	-	-	36.9	37.7	36.2	38.6	34.2
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-	-	-	-	2.1	2.2	2.0	1.7	2.6

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ *จำนวนผู้ที่ไม่ได้ศึกษาแล้ว : กลุ่มอายุ 6-13 ปี เท่ากับ 6 คน, กลุ่มอายุ 13-18 ปี เท่ากับ 290 คน

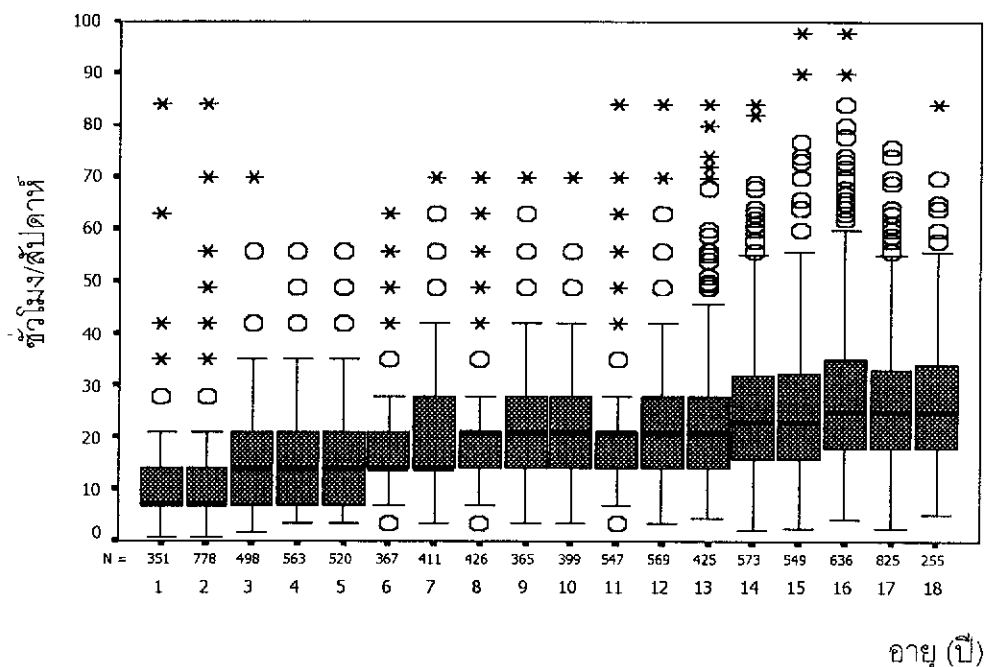
เด็กอายุ 3-6 ปีในการศึกษานี้ร้อยละ 77.5 อยู่ในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลเพิ่มขึ้นจากตัวเลข¹ ที่รายงานในปี พ.ศ. 2535 และ ปี พ.ศ. 2536 แต่ต่ำกว่าของปี พ.ศ. 2539 เล็กน้อย (จันทร์เพ็ญ และคณะ, 2541) สอดคล้องกับผลการศึกษาในเชิงคุณภาพในการสำรวจครั้งนี้ที่พบว่า

¹ รายงานรวบรวมจากสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและสถานเลี้ยงเด็กของสภาการศึกษาแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2535 และ ปี พ.ศ. 2536 เด็กในวัย 3-5 ปีร้อยละ 52.6 และร้อยละ 67.6 อยู่ในโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กฯ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 87.4 ในปี พ.ศ. 2539 (จันทร์เพ็ญ และคณะ 2541)

พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อการส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กเล็กเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนหรือศูนย์เด็กฯ ให้สามารถรับช่วงการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากครอบครัวและเตรียมความพร้อมให้เด็กสำหรับการเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป

10. เด็กกับการใช้สื่อโทรทัศน์

โทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของครอบครัวทุกระดับ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงได้สำรวจการใช้สื่อโทรทัศน์ของเด็ก โดยการสัมภาษณ์มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักเกี่ยวกับการใช้โทรทัศน์ในการเลี้ยงเด็กอายุ 1-6 ปี และสัมภาษณ์เด็กอายุ 6-18 ปีโดยตรง เด็กกลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคน (มากกว่าร้อยละ 99) ได้ดูโทรทัศน์ เวลาที่เด็กกลุ่มตัวอย่างใช้ในการดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นตามอายุ จาก 10.15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อายุ 1 ปี เป็น 14.7, 17.9, 20.6, 23.7 และ 26.8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อายุ 3, 6, 9, 13 และ 18 ปี ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 ค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่เด็กอายุ 1-18 ปีใช้ในการดูโทรทัศน์ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามอายุ

ในกลุ่มตัวอย่างอายุ 1-6 ปี เด็กร้อยละ 96.7 ได้ดูโทรทัศน์ โดยดูเฉลี่ยวันละ 1.9 ชั่วโมง เด็กในเขตเทศบาลใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาล เด็กกรุงเทพมหานครใช้เวลาดูโทรทัศน์มากที่สุดวันละ 2.1 ชั่วโมง ผู้เลี้ยงดูหลัก ร้อยละ 40.1 ไม่เคยเลือกรายการโทรทัศน์ให้เด็กดู ร้อย

ละ 23.7 ให้เด็กดูเหมือนกับตนเองดู ในขณะที่ ร้อยละ 36.2 เลือกรายการโทรทัศน์ให้เด็กดู รายการที่เลือกให้เด็กดู 3 อันดับแรก ได้แก่ รายการการ์ตูน ร้อยละ 56.6 รายการสำหรับเด็ก ร้อยละ 16.0 และละครหรือภาพยนตร์ ร้อยละ 7.8 ทั้งนี้ในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้เลี้ยงดูหลักเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.0) ดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็ก โดยดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็กเป็นประจำ ร้อยละ 63.5 ขณะที่ดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็กพบว่า ร้อยละ 54.6 ของผู้เลี้ยงดูเด็กได้สอนให้เด็กแยกแยะภาพที่เห็นกับโลกที่เป็นจริง ร้อยละ 53.9 สอนเรื่องความรุนแรง ร้อยละ 79.6 สอนจริยธรรม และ ร้อยละ 60.0 สอนให้เรียกชื่อสัตว์สิ่งของ ดังแสดงในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ค่าเฉลี่ยของจำนวนชั่วโมงที่เด็กดูโทรทัศน์และร้อยละของรายการที่เด็กดูบ่อยเป็น 3

อันดับของเด็กอายุ 1-6 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 1-3 ปี					เด็กอายุ 3-6 ปี				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
จำนวนชั่วโมงที่ดู โทรทัศน์*		P-value < .001		NS			P-value < .001		P-value = .041	
ค่าเฉลี่ย	1.6	1.7	1.4	1.5	1.6	2.2	2.4	2.0	2.3	2.1
(ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	(1.4)	(1.6)	(1.3)	(1.4)	(1.5)	(1.4)	(1.5)	(1.3)	(1.5)	(1.4)
รายการโทรทัศน์ที่ดู 3 อันดับแรก**		NS		NS			NS		NS	
- การ์ตูน	54.8	52.3	58.4	57.2	51.9	58.7	56.3	62.5	57.9	59.6
- รายการสำหรับเด็ก	17.1	19.0	14.5	15.8	18.8	15.0	15.1	14.9	15.3	14.7
- สารคดีชีวิตสัตว์	9.0	11.6	5.4	8.6	9.6					
- ละคร/ภาพยนตร์ (หนึ่งยาว)						11.2	12.3	9.6	8.8	13.6

สถิติ : * t-test, **Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-13 ปี เด็กดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 2.8 ชั่วโมง ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันธรรมดา 2.5 ชั่วโมง วันหยุดเฉลี่ย 4.2 ชั่วโมง โดยเด็กในเขตเทศบาลใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่าเด็กนอกเขตเทศบาล ไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง รายการโทรทัศน์ที่ดู 3 อันดับแรก คือ การ์ตูน (ร้อยละ 41.6) ละครหรือภาพยนตร์ (ร้อยละ 28.5) และเกมโชว์ (ร้อยละ 12.4) ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.3) ดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็ก โดยผู้เลี้ยงดูเด็กดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็ก

หญิงมากกว่าเด็กชาย รายการโทรทัศน์ที่ดูพร้อมกันคือ ละครหรือภาพยนตร์ (ร้อยละ 41.0) รายการข่าว (ร้อยละ 21.6) และการดู (ร้อยละ 13.9)

เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันธรรมดา 3.3 ชั่วโมง วันหยุดเฉลี่ย 4.9 ชั่วโมง รายการโทรทัศน์ที่ดู 3 อันดับแรก คือ ละครหรือภาพยนตร์ (ร้อยละ 32.2) เกมโชว์ (ร้อยละ 21.1) และรายการเพลง (ร้อยละ 13.9) ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.4) ดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็ก โดยผู้เลี้ยงดูเด็กนอกเขตเทศบาลดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็กมากกว่าผู้เลี้ยงดูในเขตเทศบาล และผู้เลี้ยงดูเด็กหญิงดูโทรทัศน์พร้อมกันกับเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย รายการโทรทัศน์ที่ดูพร้อมกัน คือ รายการข่าว (ร้อยละ 40.9) ละครหรือภาพยนตร์ (ร้อยละ 39.7) และเกมโชว์ (ร้อยละ 6.1) ขณะดูโทรทัศน์พร้อมกันผู้เลี้ยงดูพูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ดู ร้อยละ 85.2 โดยพูดคุยกับเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และในเขตเทศบาลมากกว่านอกเขตเทศบาล ดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์และร้อยละของประเภทรายการโทรทัศน์ที่ดูของเด็กอายุ 6-18 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศ

	เด็กอายุ 6-13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์		P-value < .001		NS			P-value < .001		P-value = .005	
วันธรรมดา*	2.5 (1.5)	2.7 (1.5)	2.3 (1.4)	2.5 (1.5)	2.5 (1.4)	3.3 (2.9)	3.6 (2.1)	3.0 (1.4)	3.2 (1.9)	3.3 (1.9)
จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์		P-value < .001		NS			P-value < .001		P-value < .001	
วันหยุด*	4.2 (2.4)	4.6 (2.5)	3.9 (2.3)	4.2 (2.3)	4.3 (2.5)	4.9 (2.9)	5.3 (3.1)	4.4 (2.6)	4.5 (2.7)	5.3 (3.0)
รายการโทรทัศน์ที่ดู 3 อันดับแรก**		P-value < .001		P-value < .001			P-value < .001		P-value < .001	
- การ์ตูน	41.6	44.1	38.9	52.1	31.8	-	-	-	14.1	-
- ละครหรือภาพยนตร์	28.5	24.7	32.7	22.5	34.2	32.2	30.1	34.4	28.0	35.7
- เกมโชว์	12.1	14.4	9.6	10.0	14.1	21.1	21.7	20.4	19.5	22.4
- รายการเพลง	-	-	-	-	-	13.9	14.7	13.0	-	18.0
- รายการเพื่อการศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

สถิติ : * t-test, ** Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โทรทัศน์มีทั้งผลดีและผลเสียต่อเด็ก ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้จำกัดเวลาดูโทรทัศน์ของเด็กให้น้อยกว่า 1-2 ชั่วโมงต่อวัน (Committee on Communications, 1995) ในการศึกษาวิจัยวิเคราะห์พัฒนาการของเด็กกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่า/เท่ากับ 2 ชั่วโมง และกลุ่มที่ดูโทรทัศน์มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน เด็กอายุ 6-13 ปี และอายุ 13-18 ปี ที่ดูโทรทัศน์มากกว่าวันละ 2 ชั่วโมง มีความชุกของภาวะชั้วสูงสูงกว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่า/เท่ากับ 2 ชั่วโมงต่อวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาระดับพัฒนาการ เด็กกลุ่มอายุ 1-6 ปี ที่ดูโทรทัศน์มากกว่าวันละ 2 ชั่วโมง มีระดับพัฒนาการต่ำกว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่า/เท่ากับ 2 ชั่วโมงต่อวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางกลับกันเมื่อเด็กโตขึ้นการดูโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับระดับเชาวน์ปัญญาที่สูง เด็กกลุ่มอายุ 6-13 ปี และกลุ่มอายุ 13-18 ปี ที่ดูโทรทัศน์ในวันธรรมดา มากกว่า 2 ชั่วโมงมีระดับเชาวน์ปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่า/เท่ากับวันละ 2 ชั่วโมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์ในวันหยุดไม่ทำให้เกิดความแตกต่างของระดับเชาวน์ปัญญา สำหรับคะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม พบความแตกต่างเฉพาะในกลุ่มอายุ 13-18 ปี และเฉพาะประเด็นการดูโทรทัศน์ในวันหยุด เด็กกลุ่มอายุ 13-18 ปี ที่ดูโทรทัศน์ในวันหยุดมากกว่าวันละ 2 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยของ z-score คะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์ในวันหยุดน้อยกว่า/เท่ากับ 2 ชั่วโมงต่อวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 พัฒนาการของเด็กอายุ 1-18 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ.2544 แยกตามจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการดูโทรทัศน์

	จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการดูโทรทัศน์	
	น้อยกว่า/เท่ากับ 2 ชม.	มากกว่า 2 ชม.
ความชุกของภาวะอ้วน*, จำนวน (ร้อยละ)		
กลุ่มอายุ 1-<6 ปี	215(9.4)	89(11.2)
กลุ่มอายุ 6-<13 ปี	92(5.9) ¹	146(9.1) ¹
กลุ่มอายุ 13-18 ปี(ดูโทรทัศน์วันธรรมดา)	81(6.9) ²	203(10.4) ²
กลุ่มอายุ 13-18 ปี(ดูโทรทัศน์วันหยุด)	33(6.2)	249(9.7)
ค่าเฉลี่ย (sd) ระดับพัฒนาการ/เขาวนปัญญา**		
กลุ่มอายุ 1-<6 ปี	96.60(18.38) ³	94.81(21.33) ³
กลุ่มอายุ 6-<13 ปี	86.73(11.96) ⁴	89.27(13.03) ⁴
กลุ่มอายุ 13-18 ปี(ดูโทรทัศน์วันธรรมดา)	84.67(13.46) ⁴	87.90(14.06) ⁴
กลุ่มอายุ 13-18 ปี(ดูโทรทัศน์วันหยุด)	83.93(13.04)	83.36(13.97)
Mean z-score (sd) คะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม**		
กลุ่มอายุ 1-<6 ปี	-0.008(1.003)	0.036(0.973)
กลุ่มอายุ 6-<13 ปี	-0.008(1.014)	0.005(0.977)
กลุ่มอายุ 13-18 ปี(ดูโทรทัศน์วันธรรมดา)	-0.021(1.026)	0.015(0.976)
กลุ่มอายุ 13-18 ปี(ดูโทรทัศน์วันหยุด)	-0.125(1.016) ⁴	0.031(0.985) ⁴

สถิติ : *Chi-square test, ** t-test, ¹p-value = .005, ²p-value = .021, ³p-value = .036, ⁴p-value = .001

เด็กอายุ 1-18 ปีในการศึกษาครั้งนี้ ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 3.2 ชั่วโมง วันธรรมดา 2.9 ชั่วโมง วันหยุด 4.5 ชั่วโมง เวลาที่ใช้ในการดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นตามอายุ แม้ในกรุงเทพมหานครเฉลี่ยลูกอายุ 1-3 ปีโดยให้ดูโทรทัศน์ถึงวันละ 2.2 ชั่วโมง เด็กในการสำรวจครั้งนี้จึงใช้เวลาถึงหนึ่งในห้าของเวลาตื่นดูโทรทัศน์หรืออาจถึงครึ่งหนึ่งของเวลาวางจากกิจวัตรส่วนตัวและการไปโรงเรียนในการดูโทรทัศน์ การสำรวจสภาวะสุขภาพของประชาชนไทยครั้งที่ 2 พ.ศ.2539-40 ได้เก็บข้อมูลการดูโทรทัศน์ของเด็กแต่ไม่มีข้อมูลชั่วโมง จึงไม่สามารถวิเคราะห์แนวโน้มได้ เมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจของต่างประเทศพบว่าไม่แตกต่างกับเด็กอเมริกันซึ่งดูโทรทัศน์เฉลี่ย 25-30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และมีเพียงร้อยละ 11 ที่ดูโทรทัศน์ต่ำกว่าวันละ 2 ชั่วโมงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (Kennedy C,2000)

การศึกษาค้นคว้าพบว่า เด็กที่ดูโทรทัศน์มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวันมีภาวะอ้วนมากกว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ชั่วโมงต่อวันถึงร้อยละ 50 Gortmaker และคณะ (1996) พบว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์มากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวันมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะอ้วนร้อยละ 4.6 เท่าของเด็กที่ดูโทรทัศน์วันละ 0-2 ชั่วโมง สาเหตุที่การดูโทรทัศน์ทำให้เกิดโรคอ้วน อธิบายได้จาก ระหว่างที่ดูโทรทัศน์ เด็กนั่งหรือนอนจึงมีการใช้พลังงานน้อย แล้วส่วนใหญ่ยังรับประทานขนมขบเคี้ยวไปด้วย ประกอบกับสื่อโฆษณาต่างๆ ในโทรทัศน์มักจะเป็นขนมขบเคี้ยวที่มีคุณค่าทางอาหารต่ำแต่ให้พลังงานจากแป้งและไขมันสูง กระตุ้นให้เด็กอยากรับประทานมากขึ้นและเกิดภาวะอ้วนเพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะในปัจจุบันคือ จำกัดการดูโทรทัศน์ของเด็กให้น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน

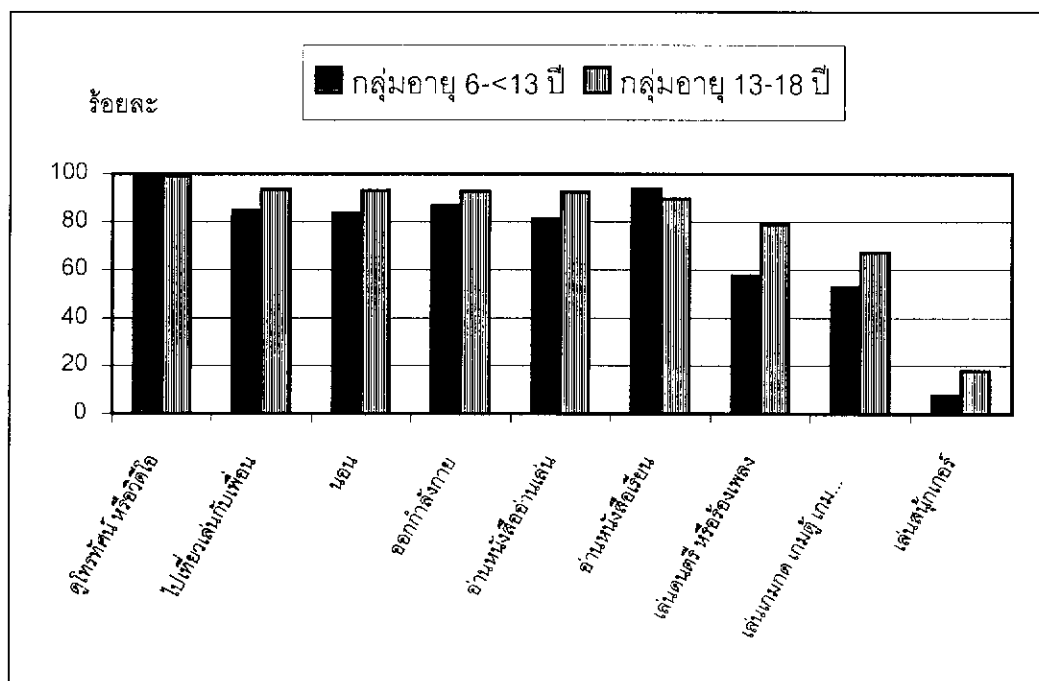
ความสัมพันธ์ระหว่างชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์กับระดับพัฒนาการและเชาวน์ปัญญาในการศึกษาค้นคว้านี้มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอายุ สำหรับเด็กเล็กการดูโทรทัศน์มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน มีความสัมพันธ์กับการมีระดับพัฒนาการต่ำกว่า ในขณะที่กลุ่มเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น การดูโทรทัศน์มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวันสัมพันธ์กับการมีระดับเชาวน์ปัญญาและคะแนนด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมที่สูงกว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่า/เท่ากับ 2 ชั่วโมง อาจตีความได้ว่าในเด็กปฐมวัยโทรทัศน์ไม่ได้เป็นสื่อที่กระตุ้นพัฒนาการเด็ก เด็กในวัยนี้ยังต้องการกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการนั่งดูโทรทัศน์ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ต่างกับเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นที่หากเลือกรายการได้เหมาะสมอาจส่งเสริมพฤติกรรมสังคม และพัฒนาเชาวน์ปัญญาได้ การศึกษาในต่างประเทศพบว่า อิทธิพลของโทรทัศน์ต่อพัฒนาการทางสังคมเท่ากับ 0.26-0.54 ต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงเท่ากับ 0.05-0.15 และต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมเท่ากับ 0.65 (Committee on Communications, 1995; Strasburger & Donnerstein, 1999; Kennedy, 2000) การศึกษาติดตามเด็กไทยในระยะยาวน่าจะให้ความกระจ่างเกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์ต่อพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงอายุในบริบทของไทยได้

ผลการศึกษาและหลักฐานการวิจัยอื่นที่มีในปัจจุบันชี้ว่าโทรทัศน์มีทั้งผลดีและผลเสียต่อเด็ก คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญสำหรับพ่อแม่คือ หลีกเลี่ยงการใช้โทรทัศน์ในการเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี จำกัดเวลาในการดูโทรทัศน์น้อยกว่า 1-2 ชั่วโมงต่อวัน เลือกรายการโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับวัยและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แม้ในเด็กโตและเด็กวัยรุ่นพ่อแม่ก็ควรมีส่วนร่วมในการเลือกรายการโดยการชี้แนะเด็ก พ่อแม่ต้องดูรายการพร้อมกับเด็ก เพื่อแนะนำและสอนให้เด็กรู้จักแยกแยะภาพที่เห็นกับโลกที่เป็นจริง เป็นการฝึกทักษะในการรับสื่ออย่างมีวิจารณญาณให้กับเด็ก การรับภาพสื่อโทรทัศน์ที่ก้าวร้าวรุนแรงมีผลส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม ทำให้เด็กขาดความรุนแรงจนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา และอาจทำให้เด็กบางคนมีความรับรู้ที่ผิดว่าโลกที่อาศัยอยู่มีความโหดร้ายและอันตราย (Committee on Communications, 1995; Strasburger & Donnerstein, 1999; Sege, & Dietz, 1994)

11. การใช้เวลาว่างของเด็ก

ในการสำรวจครั้งนี้ได้ถามกิจกรรมที่เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปีทำในเวลาว่าง ในกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-<13 ปี เกือบทั้งหมดตอบว่าใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์หรือวิดีโอ รองลงมาคืออ่านหนังสือเรียน ออกกำลังกาย ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน นอน อ่านหนังสืออ่านเล่น เล่นดนตรีหรือร้องเพลง เล่นเกมกดหรือเกมตู้หรือเกมคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ โดยมีเด็กที่ตอบว่าเล่นสแน็กเกอร์ร้อยละ 7.8 ดังแสดงในรูปที่ 3 เด็กชายไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน ออกกำลังกาย เล่นเกมกด เกมตู้ เกมคอมพิวเตอร์และเล่นสแน็กเกอร์มากกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เด็กหญิงใช้เวลาว่างในการนอน อ่านหนังสืออ่านเล่น อ่านหนังสือเรียน เล่นดนตรีหรือร้องเพลงมากกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 30

ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี เกือบทั้งหมดใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์หรือวิดีโอเช่นกัน เด็กตอบว่าไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน หรือนอน ออกกำลังกาย อ่านหนังสืออ่านเล่นใกล้เคียงกัน รองลงมาคืออ่านหนังสือเรียน เล่นดนตรีหรือร้องเพลง เล่นเกมกดหรือเกมตู้ หรือเกมคอมพิวเตอร์ และเล่นสแน็กเกอร์ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 ร้อยละของเด็กอายุ 6-18 ปี ที่ทำกิจกรรมประเภทต่างๆในเวลาว่าง ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ.2544 แยกตามกลุ่มอายุ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ เด็กชายอายุ 13-18 ปี ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน ออกกำลังกาย เล่น เกมกด เกมตู้ เกมคอมพิวเตอร์ และเล่นสนุกเกอร์มากกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ เด็กหญิงใช้เวลาว่างในการนอน อ่านหนังสืออ่านเล่น อ่านหนังสือเรียน เล่นดนตรีหรือร้องเพลง มากกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 30

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเขตการปกครอง ในเด็กอายุ 6-13 ปี เด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ออกกำลังกาย อ่านหนังสืออ่านเล่น เล่นดนตรีหรือร้องเพลง เล่นเกมกด เกมตู้หรือเกมคอมพิวเตอร์ มากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เด็กที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนมากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับกลุ่ม อายุ 13-18 ปี เด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเล่นเกมกด เกมตู้ เกมคอมพิวเตอร์ มากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน เด็กที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลใช้เวลาว่างในการ นอน ออกกำลังกาย อ่านหนังสือเรียน มากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ร้อยละของประเภทกิจกรรมที่เด็กทำในเวลาว่าง ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 อายุ 6-18 ปี แยกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และเพศของเด็ก

	เด็กอายุ 6-13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง	รวม	ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง
ดูโทรทัศน์ หรือวิดีโอ	98.6	NS		NS		99.2	P-value = .037		NS	
		95.9	98.2	98.2	98.9		99.5	98.9	99.3	99.1
ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน	84.9	P-value = .012		P-value < .001		93.6	NS		P-value < .001	
		83.5	86.5	88.1	82.0		94.0	93.2	95.5	92.0
นอน	83.8	P-value = .001		P-value < .001		93.3	P-value < .001		P-value < .001	
		81.8	85.9	81.3	86.1		91.5	95.3	90.8	95.4
ออกกำลังกาย	86.7	P-value = .006		P-value < .001		92.9	P-value = .001		P-value < .001	
		88.2	85.0	89.2	84.2		91.5	94.4	95.9	90.4
อ่านหนังสืออ่านเล่น	81.3	P-value < .001		P-value < .001		92.5	NS		P-value < .001	
		83.8	78.7	77.7	84.7		92.1	93.0	88.3	96.0
อ่านหนังสือเรียน	93.9	NS		P-value = .003		89.4	P-value < .001		P-value < .001	
		93.6	94.1	92.6	95.0		87.5	91.3	84.2	93.7
เล่นดนตรี หรือร้องเพลง	57.5	P-value < .001		P-value < .001		78.8	NS		P-value = .001	
		61.0	53.7	50.1	64.4		79.1	78.5	76.2	81.0
เล่นเกมกด เกมตู้	52.7	P-value < .001		P-value < .001		67.3	P-value < .001		P-value < .001	
เกมคอมพิวเตอร์		65.6	38.9	61.6	44.4		75.0	59.2	78.0	58.5
เล่นสันทนาการ	7.8	NS		P-value < .001		17.9	NS		P-value < .001	
		7.8	7.8	12.7	3.2		18.1	17.7	5.4	3.4

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการสำรวจการใช้เวลาว่างของเด็กอายุ 6-18 ปี ในการศึกษาพบว่าเด็กดูโทรทัศน์และวิดีโอในเวลาว่างเป็นอันดับหนึ่ง สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)² และของจรรยา และคณะ (2541)³ ที่พบว่าการดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่เด็กทำในยามว่างมากที่สุด ข้อมูลทั้งหมดนี้ร่วมกับข้อค้นพบเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ในบทก่อนหน้านี้สนับสนุนนโยบายจัดสรรเวลาโทรทัศน์ในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ซึ่งมีเด็กชมมากให้กับรายการสำหรับเด็ก

เกมกดหรือเกมคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องเล่นที่สังคมควรให้ความสนใจถัดมาจากโทรทัศน์ เนื่องจากหนึ่งในสองถึงสองในสามของเด็กตัวอย่างทั้งในเมืองและในชนบทในการศึกษานี้ใช้เวลาว่างในการเล่นเกมนี้อย่างมาก และยังมีข่าวอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเกมคอมพิวเตอร์เมื่อเร็วๆ นี้ ก้าวต่อไปจึงควรเป็นการผลักดันให้มีการควบคุมคุณภาพของเครื่องเล่นเหล่านี้ นอกจากการจัดระเบียบสถานบริการเกมคอมพิวเตอร์ที่หน่วยงานรัฐควรจะทำในขณะนี้

12. งานที่ครอบครัวมอบให้เด็กรับผิดชอบ

การมอบหมายให้เด็กช่วยงานบ้านถือได้ว่าเป็นการสอนให้เด็กรู้จักรับผิดชอบเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคม และยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การสำรวจครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลงานที่ครอบครัวมอบหมายให้เด็กรับผิดชอบ โดยการสัมภาษณ์เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี ผลการศึกษาพบว่าเด็กได้รับมอบหมายจากครอบครัวให้รับผิดชอบงานบ้านเพิ่มขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 31 โดยรับผิดชอบเรื่องของตนเองเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ารับผิดชอบเรื่องงานบ้านที่เป็นส่วนรวม เด็กในเขตเทศบาลได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านมากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กหญิงได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านมากกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

² สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545) ได้ทำการสำรวจเด็กและเยาวชนอายุ 0-24 ปี ทั่วประเทศจำนวน 79,560 คน ในปี พ.ศ. 2545 รายงานการใช้เวลาว่างนอกเหนือจากการเรียน การทำงานและการปฏิบัติการกิจประจำวันของเด็กเยาวชนที่มีอายุ 6-24 ปี โดยให้บันทึกกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างได้ไม่เกิน 3 ประเภท พบว่า เยาวชนร้อยละ 87.8 ใช้เวลาว่างในการชมโทรทัศน์ชมวิดีโอ รองลงมาคือ ฟังวิทยุ/เทป (ร้อยละ 28.4) สังสรรค์กับเพื่อน (ร้อยละ 27.6) อ่านหนังสือ (ร้อยละ 25.2) และเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย (ร้อยละ 29.3)

³ จรรยา และคณะ (2541) สำรวจเยาวชนชายหญิงอายุ 15-24 ปี ในพื้นที่เขตเมืองของจังหวัดชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา สงขลา กรุงเทพมหานคร และเขตชนบทของจังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน มุกดาหาร สมุทรสาคร จำนวน 2,306 คน ทั้งชายและหญิงใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์และวิดีโอมากที่สุด ร้อยละ 30-40 รองลงมาคือ ฟังวิทยุ เล่นกีฬา อ่านสิ่งพิมพ์ อ่านการ์ตูน และนอน โดยหญิงใช้เวลาว่างดูโทรทัศน์และวิดีโอ และฟังวิทยุมากกว่าชาย

ตารางที่ 31 ร้อยละของกิจกรรมที่ครอบคลุมมอบหมายให้เด็กอายุ 6-18 ปี รับผิดชอบ ในโครงการ
วิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครองและเพศ
ของเด็ก

	เด็กอายุ 6-<13 ปี					เด็กอายุ 13-18 ปี				
	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง	รวม	ใน เขต	นอก เขต	ชาย	หญิง
เด็กได้รับมอบหมายให้ ทำงานบ้าน	86.7	NS		P-value < .001		95.7	NS		P-value < .001	
		86.1	87.3	81.7	91.4		95.2	96.3	92.8	98.2
ดูแลความสะอาดห้อง นอน	68.7	NS		P-value = .006		90.1	P-value = .012		P-value < .001	
		68.2	69.1	64.7	71.3		88.6	91.6	83.1	94.0
ล้างจาน	81.9	P-value = .002		P-value < .001		87.1	P-value = .036		P-value < .001	
		78.9	85.0	72.8	87.8		85.8	88.6	74.9	94.0
ซักเสื้อผ้าของตนเอง	56.3	P-value < .001		P-value < .001		86.0	P-value < .001		P-value < .001	
		48.1	64.8	45.0	63.6		78.8	93.3	75.0	92.2
ทำอาหาร	30.7	P-value = .001		NS		51.3	P-value < .001		P-value < .001	
		26.9	34.7	26.5	33.5		44.5	58.1	31.8	62.2
จำนวน(ร้อยละ)ที่มี งานหรืออาชีพของ บ้าน	1165 (84.3)	569 (80.5)	596 (88.3)	458 (83.8)	707 (84.7)	1829 (83.4)	872 (79.0)	975 (88.0)	674 (85.6)	1155 (82.2)
จำนวน (ร้อยละ) ที่ ช่วยงานหรืออาชีพของ บ้าน*	541 (46.4)	NS		P-value = .002		1227 (67.1)	P-value < .001		NS	
		266 (46.7)	275 (46.1)	188 (41.0)	353 (49.9)		549 (63.0)	678 (70.8)	452 (67.1)	775 (67.1)

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ, * ร้อยละของกลุ่มที่มีงานหรืออาชีพของบ้าน

ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับมอบหมายงานกับพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม คณะวิจัยได้เลือกวิเคราะห์เฉพาะการมอบหมายให้ดูแลความสะอาดห้องนอนซึ่งมีความถี่สูง เด็กตัวอย่างทั้งกลุ่มอายุ 6-<13 ปีและกลุ่มอายุ 13-18 ปีที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลความสะอาดห้องนอนมีค่าเฉลี่ย z-score คะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับมอบหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็กอายุ 6-18 ปี ในโครงการวิจัย
พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามการได้รับมอบหมายให้ดูแล
ความสะอาดห้องนอน

กลุ่มอายุ	Mean z-score (sd) คะแนนพัฒนาการด้าน อารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม	
	กลุ่มอายุ 6-13 ปี	กลุ่มอายุ 13-18 ปี
ได้รับมอบหมายดูแลความสะอาดห้องนอน	0.148(0.999) ¹	0.097(0.996) ²
ไม่ได้รับมอบหมาย	-0.087(0.958) ¹	-0.276(1.09) ²

สถิติ : t-test , ^{1,2}p-value < .001

การศึกษาครั้งนี้พบว่าเด็กที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานมีคะแนนพัฒนาการด้าน
อารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษา
แบบตัดขวาง จึงแยกไม่ได้ว่าเด็กมีพัฒนาการดีเป็นผลจากได้ฝึกทำงาน หรือเด็กได้รับมอบหมายงาน
เพราะเด็กมีพัฒนาการด้านสังคมดีมีความรับผิดชอบ หากต้องการแยกว่าอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล
ต้องทำการศึกษาดูตามเด็กไปในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบนี้สนับสนุนให้ผู้เลี้ยงดูเด็กมอบ
หมายงานให้ทำเพื่อฝึกความรับผิดชอบและยังเป็นการดึงเด็กจากโทรทัศน์และเกมกดหรือเกม
คอมพิวเตอร์ด้วย

13. พัฒนาการของแรงงานเด็กในครัวเรือนไทย

แรงงานเด็กเป็นปัญหาระดับนานาชาติ เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วถือเอาการใช้แรงงานเด็กในอุตสาหกรรมเป็นข้ออ้างในการจำกัดสิทธิทางการค้าระหว่างประเทศ แต่สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนานั้น เด็กคือกำลังงานสำคัญของครอบครัว และตามวัฒนธรรมตะวันออก ถือว่า การใช้เด็กทำงานเป็นการสอนให้เด็กเรียนรู้การทำงาน เพื่อสืบทอดกิจการของครอบครัว และส่งเสริมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การที่เด็กต้องทำงานก่อนวัยอันสมควร มีสาเหตุหลายประการ เช่น ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ การที่เด็กไม่อยากเรียนหนังสือ ถูกบังคับให้ทำงาน หรือทำงานเพื่อช่วยธุรกิจในครัวเรือน จะเห็นได้ว่า การใช้แรงงานเด็ก ในทางหนึ่งถือว่าเป็นปัญหาทางสังคม ในขณะที่อีกทางหนึ่ง ถือเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะและสถานภาพการทำงานของเด็ก

การศึกษาปัญหาแรงงานเด็กที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ศึกษาถึงสภาพและขนาดของปัญหาแรงงานเด็กในอุตสาหกรรมต่างๆ แต่การศึกษาพัฒนาการของแรงงานเด็กยังมีน้อย ดังนั้น โครงการวิจัยเรื่องพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย จึงได้สัมภาษณ์แม่หรือผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 6-18 ปี เกี่ยวกับภาวะการทำงาน อาชีพ สถานภาพการทำงาน ชั่วโมงทำงาน รายได้ และอายุที่เริ่มทำงาน โดยในการสำรวจครั้งนี้นิยามแรงงานเด็กตามความหมายขององค์การแรงงานแห่งสหประชาชาติ ซึ่งนิยามไว้ว่า แรงงานเด็กหมายถึงรวมถึงเด็กที่ทำงาน

13.1 ขนาดของแรงงานเด็ก

จากเด็กกลุ่มอายุ 6-18 ปี จำนวน 6,303 คน ที่นำมาวิเคราะห์ พบว่า มีแรงงานเด็กจำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 ในจำนวนนี้ เป็นเด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาลร้อยละ 3.2 และที่เหลือร้อยละ 2 อยู่ในเขตเทศบาล เมื่อพิจารณาสัดส่วนของแรงงานเด็กเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กในข่ายการสำรวจกระจายตามภูมิภาคต่างๆ พบว่า แรงงานเด็กในภาคกลางมีสัดส่วนสูงกว่าภาคอื่นๆ กล่าวคือ มี ถึงร้อยละ 8.2 รองลงมาคือ ภาคใต้มีร้อยละ 5.1 ภาคเหนือมีร้อยละ 4.8 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีร้อยละ 4.2 ในขณะที่กรุงเทพมหานคร พบสัดส่วนแรงงานเด็กต่ำที่สุดเพียงร้อยละ 2.9

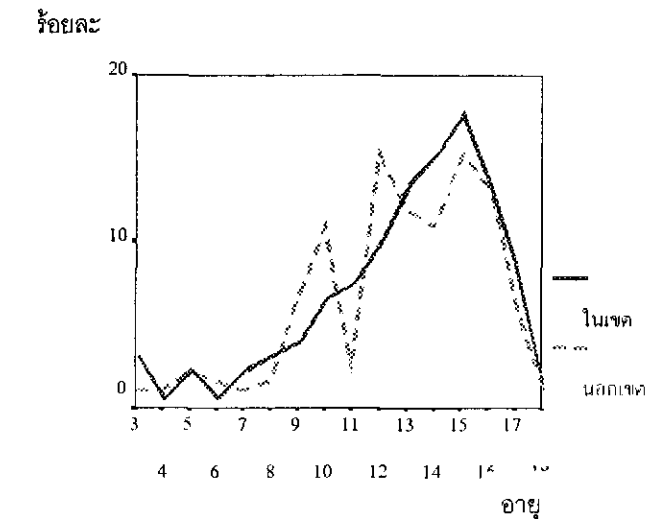
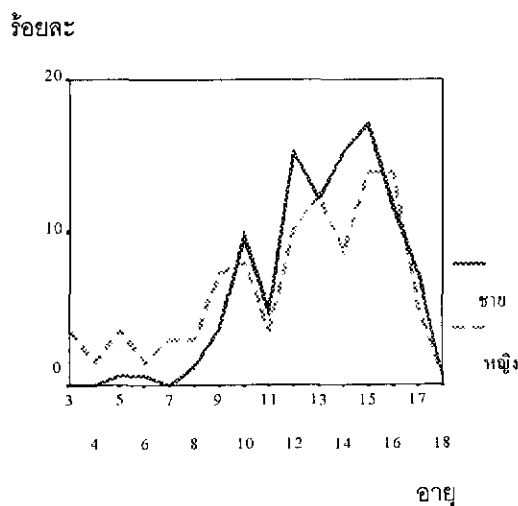
13.2 อายุและเพศของแรงงานเด็ก

อายุเฉลี่ยของแรงงานเด็กที่พบคือ 15 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.44 ปี แรงงานเด็กร้อยละ 65 อยู่ในกลุ่มอายุ 15-18 ปี ซึ่งสามารถทำงานได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน

พ.ศ. 2541⁴ ที่กำหนดให้อายุขั้นต่ำของลูกจ้างเด็ก คือ 15 ปี ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 34.7 เป็นแรงงานเด็กอายุ 6-15 ปี มีแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ควรอยู่ในระบบการศึกษา (ระดับประถมศึกษา) ประมาณร้อยละ 17.8 ของแรงงานเด็กที่พบในกลุ่มตัวอย่างแต่หากพิจารณาสัดส่วนของแรงงานเด็กเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กในกลุ่มอายุเดียวกัน จากตัวอย่างพบว่ามีแรงงานเด็กอายุ 6-15 ปีร้อยละ 2.6 และอายุ 15-18 ปีมีร้อยละ 10.6 ของเด็กในกลุ่มอายุนั้นๆ

อายุที่เริ่มทำงานของแรงงานเด็ก

จากรูปที่ 4 พบว่าเด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลที่เริ่มทำงานช่วงอายุต่ำกว่า 8 ปีจะมีสัดส่วนที่ต่ำ แต่เด็กจะเริ่มทำงานมากขึ้นในช่วงอายุ 9-10 ปีอย่างชัดเจน และช่วงที่มากที่สุด คือช่วงอายุ 12 ปี รองลงมาคือช่วงอายุ 15 ปี เด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลที่เริ่มทำงานในช่วงอายุต่ำกว่า 8 ปีจะมีลักษณะคล้ายๆ กับเด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลแต่ช่วงอายุที่เริ่มทำงานที่มากขึ้นจะช้ากว่า เด็กที่อยู่ในเขตเทศบาล และจะมีสัดส่วนสูงสุดในช่วงอายุ 15 ปี

รูปที่ 4 ช่วงอายุที่เด็กเริ่มทำงาน เปรียบเทียบใน/นอกเขตเทศบาล

พบว่า เด็กหญิงที่เริ่มทำงานในช่วงอายุน้อยกว่า 8 ปีมีสัดส่วนสูงกว่าเด็กชาย แต่เมื่อถึงช่วงอายุ 9 ปีขึ้นไป เด็กชายจะเริ่มมีสัดส่วนการทำงานที่สูงขึ้นอย่างชัดเจนและสูงกว่าสัดส่วนในกลุ่มเด็กหญิง ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 ช่วงอายุที่เด็กเริ่มทำงาน เปรียบเทียบหญิงชาย

⁴ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2541 ได้ปรับอายุขั้นต่ำของลูกจ้างเด็กเป็น 15 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และนโยบายการศึกษาของชาติ และกำหนดให้นายจ้างต้องแจ้งการจ้างลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ต่อพนักงานตรวจแรงงาน ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่รับเด็กเข้าทำงาน

การทำงานของทั้งเด็กหญิงและเด็กชายในกลุ่มตัวอย่างอายุ 15-18 ปีจะสูงกว่าแรงงานในเด็กตัวอย่างกลุ่มอายุ 6-15 ปี สำหรับแรงงานเด็กกลุ่มอายุ 6-15 ปี มีสัดส่วนของเด็กชายเป็น 1.2 เท่าของเด็กหญิง ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ส่วนในแรงงานเด็กกลุ่มอายุ 15-18 ปี นอกเขตเทศบาลมีแรงงานเด็กชายเกือบ 2 เท่าของแรงงานเด็กหญิง แต่ในเขตเทศบาล มีแรงงานเด็กหญิงเป็น 1.3 เท่าของเด็กชาย ดังแสดงในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของแรงงานเด็กอายุ 6-18 ปี ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 จำแนกตามเพศ อายุ และเขตเทศบาล

ใน/นอกเขต	ช่วงอายุ 6-15 ปี		ช่วงอายุ 15-18 ปี	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
ในเขต	21 (51.2)	20 (48.8)	38 (44.2)	48 (55.8)
นอกเขต	37 (51.4)	35 (48.6)	83 (65.4)	44 (34.6)

13.3 การทำงานกับการศึกษา

เด็กที่ต้องทำงานพร้อมกับเรียนหนังสือมีถึง 182 คน เป็นร้อยละ 55 ของเด็กที่ทำงาน หรือร้อยละ 3 ของเด็กที่กำลังเรียนหนังสืออยู่ มีแรงงานเด็กออกจากโรงเรียนแล้ว 144 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 ของแรงงานเด็กทั้งหมด หรือร้อยละ 45.6 ของเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือแล้ว สัดส่วนของเด็กที่ทำงานพร้อมเรียนหนังสือในเขตเทศบาลจะต่ำกว่านอกเขตเทศบาล แต่ความแตกต่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แรงงานเด็กอายุ 15-18 ปีกลุ่มที่ออกจากโรงเรียนมีการศึกษาสูงสุดเพียงระดับประถมศึกษาประมาณร้อยละ 60 ทั้งในกลุ่มเด็กชายและเด็กหญิง ดังรายละเอียดในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 จำนวนแรงงานเด็กที่ออกจากโรงเรียนแล้ว ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 จำแนกเพศ อายุ และการศึกษาสูงสุด

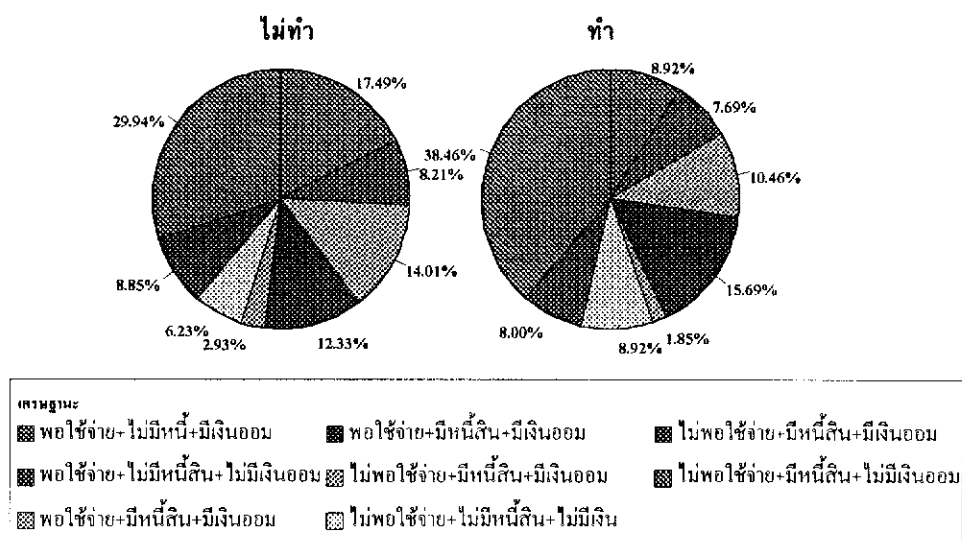
เพศ			ระดับการศึกษาสูงสุด			รวม
			ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	
ชาย	11-12 ปี	จำนวน	1			1
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(100.0)			(100.0)
	13-14 ปี	จำนวน	10	1		11
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(90.9)	(9.1)		(100.0)
	15-18 ปี	จำนวน	40	25	1	66
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(60.6)	(37.9)	(1.5)	(100.0)
รวม		จำนวน	51	26	1	78
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(65.4)	(33.3)	(1.3)	(100.0)
หญิง	11-12 ปี	จำนวน	1			1
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(100.0)			(100.0)
	13-14 ปี	จำนวน	2			2
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(100.0)			(100.0)
	15-18 ปี	จำนวน	34	18	3	55
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(61.8)	(32.7)	(5.5)	(100.0)
รวม		จำนวน	37	18	3	58
		ร้อยละตามอายุแรงงานเด็ก	(63.8)	(31.0)	(5.2)	(100.0)

สาเหตุหลักของการออกจากโรงเรียน คือความยากจนซึ่งมีถึงร้อยละ 59 ของกลุ่มที่ออกจากโรงเรียนแล้ว หากนับรวมแรงงานเด็กที่ออกจากโรงเรียนแล้วไม่ได้เรียนต่อ เพราะจบการศึกษาภาคบังคับ กับเด็กที่ยากจน ซึ่งเป็นเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา จะมีถึง 2 ใน 3 ของเด็กกลุ่มนี้ และเป็นที่น่ากังวลว่า เด็กที่ออกจากโรงเรียนเพราะตกชั้นหลายครั้งหรือไม่อยากเรียนมีประมาณ 1 ใน 3 ของกลุ่ม และในจำนวนนี้ เป็นเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 จำนวน (ร้อยละ) แรงงานเด็กแล้ว ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 จำแนกเพศ และสาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

			สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน				รวม
			จบการศึกษาภาคบังคับ	ตกหล่นครั้ง ไม่อยากเรียน	ขาดงานออกมาทำงาน	ไม่ทราบ	
เพศของเด็ก	ชาย	จำนวน ร้อยละตามเพศของเด็ก	7 (8.8)	30 (37.5)	43 (53.8)		80 (100.0)
	หญิง	จำนวน ร้อยละตามเพศของเด็ก	2 (3.4)	16 (27.1)	39 (66.1)	2 (3.4)	59 (100.0)
รวม		จำนวน ร้อยละตามเพศของเด็ก	9 (6.5)	46 (33.1)	82 (59.0)	2 (1.4)	139 (100.0)

ปัจจัยเศรษฐกิจฐานะของครอบครัวมีส่วนผลักดันให้เด็กต้องทำงานก่อนวัยอันควร ร้อยละ 38 ของแรงงานเด็กมาจากครอบครัวที่จัดอยู่ในกลุ่มเศรษฐกิจฐานะไม่พอจ่าย-มีหนี้สินและไม่มีเงินออม สัดส่วนของแรงงานเด็กในครอบครัวที่มีเศรษฐกิจฐานะจากที่ดีมากไปจนถึงลำบาก แสดงในรูปที่ 6

รูปที่ 6 ระดับเศรษฐกิจฐานะครอบครัวของเด็กในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามสถานะการทำงานของเด็

13.4 สถานภาพการทำงานและชั่วโมงทำงาน

แรงงานเด็กอายุ 6-18 ปีที่พบในกลุ่มตัวอย่าง มีเด็กทำงานเป็นลูกจ้างถึงร้อยละ 59 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 26 เป็นผู้ที่ช่วยธุรกิจในครัวเรือน⁵ และอีกประมาณ 15% ทำธุรกิจส่วนตัว แรงงานเด็กกลุ่มใหญ่ที่สุดที่พบ คือเด็กอายุ 15-18 ปี และทำงานเป็นลูกจ้าง ส่วนเด็กที่เป็นลูกจ้างที่มีอายุต่ำกว่าอายุขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดมีประมาณร้อยละ 28.0 ของแรงงานเด็กที่เป็นลูกจ้างหรือเกือบครึ่งหนึ่งของแรงงานเด็กในกลุ่มอายุ 6-15 ปี

อาชีพที่เด็กกลุ่มใหญ่ที่สุด ทำ คือร้อยละ 39 ได้แก่ การรับจ้างทั่วไป รองลงมาคือ การค้าและบริการร้อยละ 32 ส่วนอาชีพเกษตรและประมงมีประมาณร้อยละ 19 มีแรงงานเด็กที่ต้องทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ประมาณ 1 ใน 4 ของแรงงานเด็กที่พบ ในจำนวนนี้ ประมาณร้อยละ 40 ทำอาชีพคนงานทั่วไป

เมื่อพิจารณาอาชีพประกอบกับสถานภาพการทำงานของเด็ก ในตารางที่ 37 พบว่า เด็กที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด และเป็นแรงงานเด็กกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ กลุ่มที่เป็นลูกจ้างจำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 ของแรงงานเด็กที่พบ ในจำนวนนี้แบ่งเป็นเด็กในงานรับจ้างทั่วไปจำนวน 117 คน หรือร้อยละ 60.6 ของกลุ่มลูกจ้าง ส่วนที่เหลือเป็นเด็กที่รับจ้างในทางการค้าและบริการมีร้อยละ 24.4 เป็นลูกจ้างในกระบวนการผลิตร้อยละ 10.9 และลูกจ้างในภาคเกษตรและประมงซึ่งเป็นงานที่หนักมากสำหรับเด็ก มีประมาณร้อยละ 4.1 แรงงานเด็กลูกจ้างนี้ หากไม่ได้ทำงานในสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และที่ทำงานเป็นลูกจ้างในงานเกษตร และคนงานทั่วไป ก็จะไม่มีความสุขดีและ ไม่มีหลักประกันใดๆ ในชีวิตการทำงาน

⁵ ทำงานในกิจการของครอบครัวโดยไม่ได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน

ตารางที่ 37 จำนวน (ร้อยละ) แรงงานเด็ก ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย
พ.ศ. 2544 จำแนกตามสถานภาพการทำงานและอาชีพ

		อาชีพที่เด็กทำ				รวม
		การค้า และการ บริการ	เกษตร และ ประมง	กระบวนการ ผลิต	คนงาน ทั่วไป	
ลูกจ้าง	จำนวน	47	8	21	117	193
	ร้อยละตามสถานภาพทำงาน	(24.4)	(4.1)	(10.9)	(60.6)	(100.0)
	ร้อยละตามอาชีพที่เด็กทำ	(44.8)	(13.1)	(65.6)	(92.1)	(59.4)
นายจ้าง ธุรกิจส่วนตัว	จำนวน	26	19	4		49
	ร้อยละตามสถานภาพทำงาน	(53.1)	(38.8)	(8.2)		(100.0)
	ร้อยละตามอาชีพที่เด็กทำ	(24.8)	(31.1)	(12.5)		(15.1)
ช่วยธุรกิจ	จำนวน	32	34	7	10	83
	ร้อยละตามสถานภาพทำงาน	(38.6)	(41.0)	(8.4)	(12.0)	(100.0)
	ร้อยละตามอาชีพที่เด็กทำ	(30.5)	(55.7)	(21.9)	(7.9)	(25.5)
รวม	จำนวน	105	61	32	127	325
	ร้อยละตามสถานภาพทำงาน	(32.3)	(18.8)	(9.8)	(39.1)	(100.0)
	ร้อยละตามอาชีพที่เด็กทำ	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)

หากจะมองถึงเหตุผลด้านบวก ที่ว่าการให้เด็กทำงานเป็นการสอนลูกหลานให้รู้จักการทำงานนั้น จะพิจารณาในกลุ่มแรงงานเด็กที่ช่วยธุรกิจในครัวเรือน และที่ทำธุรกิจส่วนตัว ซึ่งมีจำนวน 132 คน เป็นหลัก ถึงแม้ว่าการประกอบธุรกิจส่วนตัวอาจไม่จำเป็นต้องเป็นธุรกิจของครัวเรือน แต่จากกลุ่มตัวอย่างแรงงานเด็กกลุ่มที่ทำธุรกิจส่วนตัว มีเด็กที่ทำอาชีพสอดคล้องกับอาชีพของแม่ ถึงร้อยละ 65 โดยเฉพาะในภาคการเกษตร และการค้าและบริการ ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 จำนวนเด็กที่มีอาชีพสอดคล้องกับแม่ ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544

อาชีพ	ความสอดคล้อง		รวม
	ตรงกัน	ไม่ตรงกัน	
การค้าและบริการ	15 (60)	10 (40)	25 (100)
เกษตรและประมง	15 (79)	4 (21)	19 (100)
กระบวนการผลิต	1 (25)	3 (75)	4 (100)
รวม	31 (65)	17 (35)	48 (100)

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานของครอบครัวไม่ควรเป็นการกีดกันเด็กให้ออกจากการศึกษา เด็กกลุ่มตัวอย่างที่ช่วยธุรกิจของครัวเรือนจำนวน 83 คนในการศึกษานี้เป็นแรงงานเด็กที่กำลังเรียนหนังสืออยู่ ร้อยละ 67.5 สัดส่วนเด็กหญิงและเด็กชายที่ต้องช่วยงานธุรกิจของครัวเรือนไม่แตกต่างกัน ส่วนแรงงานเด็กที่ทำธุรกิจส่วนตัว 49 คนนั้นเป็นเด็กที่เรียนพร้อมกับทำงานร้อยละ 49 แต่กลุ่มที่ทำธุรกิจส่วนตัวมีอัตราส่วนเด็กชายต่อเด็กหญิงถึง 5 : 1

13.5 พัฒนาการของแรงงานเด็ก

พัฒนาการด้านกาย

จากข้อมูลพบว่า พัฒนาการด้านกายของเด็กกลุ่มที่ทำงานและไม่ได้ทำงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กส่วนใหญ่มีส่วนสูงตามอายุเป็นไปตามเกณฑ์ปกติ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์สมส่วน อย่างไรก็ตามเด็กทั้งที่ทำงานและไม่ทำงานที่จัดว่าอ้วนมีประมาณร้อยละ 4 ดังตารางที่ 39

ตารางที่ 39 จำนวนเด็ก (ร้อยละ) จำแนกตามภาวะการทำงาน ส่วนสูงตามอายุ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544

	รวม	ทำงาน	ไม่ทำงาน
ภาวะส่วนสูงตามอายุ		NS	
เตี้ย	344 (5.5)	12 (3.7)	332 (5.6)
ตามเกณฑ์	5,744 (91.2)	308 (94.5)	5,436 (91.0)
สูง	211 (3.3)	6 (1.8)	205 (3.4)
รวม	6,299 (100.0)	326 (100.0)	5,973 (100.0)
ภาวะน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง		NS	
ผอม	194 (3.1)	8 (2.5)	186 (3.1)
สมส่วน	5,581 (88.6)	294 (90.2)	5,287 (88.5)
เริ่มอ้วน	280 (4.4)	12 (3.7)	268 (4.5)
อ้วน	244 (3.9)	12 (3.7)	232 (3.9)
รวม	6,299 (100.0)	326 (100.0)	5,973 (100.0)

สถิติ : Chi-square test, NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เนื่องจากพัฒนาการของเด็กแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอายุจึงได้แบ่งอายุตามพัฒนาการของเด็กเป็น 2 กลุ่มอายุ ได้แก่ 6- <13 ปี และ 13-18 ปี ผลจากการใช้ Logistic Regression เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของเด็ก (โดยใช้ตัวแปร สถานภาพการทำงาน จำนวน

ชั่วโมงทำงาน) กับพัฒนาการด้านกาย (ใช้เกณฑ์น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็ก) เมื่อมีตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กมาเป็นตัวแปรร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนการอบรมเลี้ยงดู ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรสของพ่อแม่ การศึกษาและอาชีพของพ่อ การศึกษาและอาชีพของแม่ การที่พ่อแม่เลี้ยงดูลูกเอง รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตรที่มีชีวิต (พ่อแม่เดียวกัน) ระดับภาวะวิกฤตในครอบครัว ระดับสัมพันธภาพในครอบครัว การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย และควบคุมตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ ภาค เขตการปกครอง เพศและอายุของเด็ก ไม่พบว่าพัฒนาการด้านกาย มีความสัมพันธ์กับการทำงานของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*ภาคผนวก ค. ตารางที่ 1*) อย่างไรก็ตามพบว่าในกลุ่มอายุ 6-13 ปี เด็กที่ช่วยธุรกิจนในครัวเรือนมีความเสี่ยงที่จะผอมถึง 1.2 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน ยังพบว่าเด็กที่ทำงาน 48 ชั่วโมง/สัปดาห์หรือน้อยกว่ามีความเสี่ยงที่จะผอมถึง 1.4 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน เหตุที่ไม่พบว่าพัฒนาการด้านกายมีความสัมพันธ์กับการทำงานของเด็ก เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านกายของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ลักษณะครอบครัว สถานภาพการสมรส และอาชีพของแม่

ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี (*ภาคผนวก ค. ตารางที่ 2*) เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นๆ ไม่พบว่าพัฒนาการด้านกายมีความสัมพันธ์กับการทำงานของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามเด็กที่ทำงาน 48 ชั่วโมง/สัปดาห์หรือน้อยกว่า มีความเสี่ยงที่จะผอมถึง 2.8 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านกายของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ คะแนนการเลี้ยงดูด้านดูแลสุขภาพทั่วไป การศึกษาของพ่อ พบว่าแม่ที่มีคะแนนการเลี้ยงดูด้านสุขภาพสูงมีความเสี่ยงที่ลูกจะผอมเพียง 0.7 เท่าของแม่ที่มีคะแนนการเลี้ยงดูด้านสุขภาพปานกลาง ($p\text{-value} = 0.042$)

พัฒนาการด้านสติปัญญา

ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างแสดงว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาซึ่งวัดด้วยระดับเชาว์ปัญญาของแรงงานเด็กด้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และเป็นที่น่าสังเกตว่าร้อยละของแรงงานเด็กที่ระดับสติปัญญาต่ำ (< 70) มีถึงร้อยละ 11.7 ของกลุ่มเด็กที่ทำงานซึ่งสูงกว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ทำงานเกือบสองเท่า

ตารางที่ 40 จำนวนเด็ก (ร้อยละ) จำแนกตามภาวะการทำงานและพัฒนาการด้านสติปัญญาใน
โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544

		ระดับเชาว์ปัญญา			
		น้อยกว่า 70	70-130	มากกว่า 130	รวม
ไม่ทำงาน	จำนวน	334	5542	55	5931
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(5.6)	(93.4)	(0.9)	(100.0)
ทำงาน	จำนวน	38	285	2	325
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(11.7)	(87.7)	(0.6)	(100.0)
รวม	จำนวน	372	5827	57	6256
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(5.9)	(93.1)	(0.9)	(100.0)

$\chi^2(2) = 20.457, p < .0001$

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์นี้ โดยมีตัวแปรอื่นๆที่มีผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กร่วมด้วย (ภาคผนวก ค. ตารางที่ 4) พบว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญามีความสัมพันธ์กับการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี เด็กที่เป็นลูกจ้างหรือช่วยธุรกิจในครัวเรือนมีความเสี่ยงที่จะมีระดับสติปัญญาต่ำ (น้อยกว่า 90) เป็น 3.6 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน เด็กทำธุรกิจของตนเองมีความเสี่ยงที่จะมีระดับสติปัญญาต่ำเป็น 3.5 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับการศึกษาของแม่ รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยิ่งแม่ที่มีการศึกษาสูงความเสี่ยงที่ลูกจะมีระดับสติปัญญาต่ำยิ่งลดลง แม่ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปวช./ปวส./ปวท. และปริญญาตรีขึ้นไป มีความเสี่ยงที่ลูกจะมีระดับสติปัญญาต่ำเพียง 0.7, 0.5 และ 0.4 เท่าของแม่ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับเด็กกลุ่มอายุ 6-13 ปี อาจยังไม่น่าเชื่อถือเนื่องจากมีจำนวนข้อมูลของเด็กที่ทำงานในกลุ่มอายุนี้น้อยไป (ภาคผนวก ค. ตารางที่ 3)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของแรงงานเด็กและเด็กที่ไม่ได้ทำงานไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 41

ตารางที่ 41 จำนวนเด็ก (ร้อยละ) จำแนกตามภาวะการทำงานและพัฒนาการด้านอารมณ์-สังคม-จริยธรรม ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544

		คะแนนพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ⁽¹⁾			
		<p25	p25-p75	>p75	รวม
ไม่ทำงาน	จำนวน	1474	2989	1500	5963
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(24.7)	(50.1)	(25.2)	(100.0)
ทำงาน	จำนวน	94	160	72	326
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(28.8)	(49.1)	(22.1)	(100.0)
รวม	จำนวน	1568	3149	1572	6289
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(24.9)	(50.1)	(25.0)	(100.0)

chi(2) = 3.332, p = 0.189, ⁽¹⁾วัดด้วยแบบวัดที่พัฒนาโดยคณะวิจัยของโครงการฯ ดังรายละเอียดในหนังสือชุดของโครงการฯ เล่ม 2 : การวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย : เครื่องมือวิจัย) แบ่งระดับพัฒนาการเป็น 3 ระดับ โดยอิงกลุ่มตามอายุเป็นต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 25 = ต่ำ, ระหว่างเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 25-75 = ปานกลาง และสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 75 = สูง

เมื่อวิเคราะห์โดยมีตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อพัฒนาการด้านนี้ร่วมด้วย (ภาคผนวก ค. ตารางที่ 5) ไม่พบว่าพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับการทำงานของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามในกลุ่มอายุ 6-13 ปีพบว่าปัจจัยอื่นที่มีผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ได้แก่ คะแนนการอบรมเลี้ยงดูด้านสังคมอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ภาวะวิกฤตในครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นๆ แม้ที่มีระดับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำมีความเสี่ยงที่เด็กจะมีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ต่ำเป็น 1.6 เท่าของเด็กที่แม่มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูด้านนี้ระดับปานกลาง เด็กที่มีภาวะวิกฤตในครอบครัวสูงมีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ต่ำเป็น 1.4 เท่าของเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีภาวะวิกฤตปานกลาง เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่สมดุลมีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการด้านอารมณ์-สังคม และจริยธรรมต่ำเป็น 1.6 เท่าของเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวแบบสมดุล

ในกลุ่มเด็กอายุ 13-18 ปี ไม่พบว่าพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับการเป็นแรงงานเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามเด็กที่ทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำเป็น 1.5 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน ส่วนเด็กที่ทำงาน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์หรือน้อยกว่ามีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมต่ำเป็น 1.2 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน และยังพบว่าปัจจัยอื่นที่มีผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ได้แก่ คะแนนการอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมสถานภาพสมรส อาชีพ พ่อ การศึกษาแม่ จำนวนบุตร (ภาคผนวก ค. ตารางที่ 6)

พัฒนาการแบบองค์รวม

เมื่อพิจารณาพัฒนาการแบบองค์รวม โดยรวมพัฒนาการด้านกาย (ส่วนสูงตามอายุ) ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม โดยใช้คะแนนที่คิดจากวิธี principal component analysis ใช้ component แรก พบว่าแรงงานเด็กมีพัฒนาการแบบองค์รวมต่ำกว่าเด็กที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ดังตารางที่ 42 แรงงานเด็กที่มีพัฒนาการแบบองค์รวมต่ำมีถึงร้อยละ 34.9 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ทำงาน (ร้อยละ 24.5)

ตารางที่ 42 จำนวนเด็ก (ร้อยละ) จำแนกตามภาวะการทำงานและพัฒนาการแบบองค์รวม ในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544

		พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก ⁽¹⁾			
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
ไม่ทำงาน	จำนวน	1446	2959	1502	5907
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(24.5)	(50.1)	(25.4)	(100.0)
ทำงาน	จำนวน	113	158	53	324
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(34.9)	(48.8)	(16.4)	(100.0)
รวม	จำนวน	1559	3117	1555	6231
	ร้อยละตามภาวะการทำงาน	(25.0)	(50.0)	(25.0)	(100.0)

$\chi^2(2) = 23.503$, $p < .001$, ⁽¹⁾ แบ่งระดับพัฒนาการโดยวิธีอิงกลุ่ม คือ ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไคที่ 25 = ต่ำ, ระหว่างเปอร์เซ็นต์ไคที่ 25-75 = ปานกลาง และสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคที่ 75 = สูง

เมื่อวิเคราะห์โดยมีตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการแบบองค์รวมพร้อมกัน ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการแบบองค์รวมกับการทำงานของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มอายุ 6-13 ปี (ภาคผนวก ค. ตารางที่ 7) พบว่าเด็กที่ทำธุรกิจส่วนตัวมีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการแบบองค์รวมต่ำเป็น 3 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน เด็กที่ช่วยธุรกิจในครัวเรือนมีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการแบบองค์รวมต่ำเป็น 2.8 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบองค์รวม การที่พ่อแม่เลี้ยงดูเอง การศึกษาของพ่อ การศึกษาของแม่ รายได้ครอบครัว จำนวนบุตร สัมพันธภาพในครอบครัว

ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี (ภาคผนวก ค. ตารางที่ 8) พบว่าการศึกษาของพ่อ รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร สัมพันธภาพในครอบครัว การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการแบบองค์รวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้จะไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง

พัฒนาการแบบองค์รวมกับการทำงานของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ เด็กที่เป็นลูกจ้างหรือช่วยธุรกิจที่บ้านมีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการแบบองค์รวมต่ำเป็น 1.3 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน เด็กที่ทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมง/สัปดาห์ มีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการแบบองค์รวมต่ำเป็น 1.5 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน เด็กที่ทำงาน 48 ชั่วโมง/สัปดาห์หรือน้อยกว่า มีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการต่ำเป็น 1.3 เท่าของเด็กที่ไม่ทำงาน

เนื่องจากข้อมูลได้จากการศึกษาแบบตัดขวาง การแปลความหมายความสัมพันธ์ของภาวะการทำงานของเด็กกับพัฒนาการด้านต่างๆ จะไม่ได้บ่งบอกว่า การทำงานของเด็กเป็นผลให้เด็กมีพัฒนาการด้อยลง หรือไม่ แต่อาจเป็นไปได้ว่า ความด้อยโอกาสของเด็กทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กบางกลุ่มต้องทำงานก่อนวัยอันสมควร และเนื่องจากการทำงาน ทำให้เด็กขาดโอกาสพัฒนาตนเอง เป็นวงจรกลับไปถึงการขาดการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่พึงจะได้รับ

ถึงแม้ว่าตัวเลขแรงงานเด็กที่พบทั้งหมดจะมีเพียงร้อยละ 5.2 แต่เด็กกลุ่มน้อยนี้ สมควรได้รับการดูแลอย่างจริงจัง เพราะบางส่วน โดยเฉพาะเด็กลูกจ้างที่ทำงานในภาคเกษตรและประมง หรือเด็กรับจ้างทั่วไป นอกจากจะต้องทำงานหนัก ในระยะเวลายาวนานต่อสัปดาห์แล้ว เด็กกลุ่มนี้ยังไม่มีหลักประกันใดๆ ไม่มีโอกาสรับการฝึกฝนเพิ่มเติมให้เป็นแรงงานที่มีทักษะ ไม่ได้เรียนรู้ทักษะชีวิต และไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้

ผลการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการ 3 ด้าน คือ ทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม และพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่ทำงานกับเด็กที่ไม่ได้ทำงาน พบสิ่งที่น่าเป็นห่วงว่า ถึงแม้พัฒนาการทางกายและพัฒนาการทางอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมจะไม่มี ความแตกต่าง แต่พัฒนาการด้านสติปัญญาและพัฒนาการแบบองค์รวมของแรงงานเด็กด้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัดส่วนของแรงงานเด็กที่ระดับสติปัญญาดำมีถึงร้อยละ 11.7 ของกลุ่มเด็กที่ทำงาน

บรรณานุกรม

- จรรยา เศรษฐบุตร, อัญชลี วรางค์รัตน์, จิรจิต บุญชัยวัฒนา. (2541). รายงานการสำรวจสถานภาพเยาวชนไทย พ.ศ. 2541. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ. (2541). รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็กเยาวชนและครอบครัว ในประเทศไทยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการวิจัย.
- นิตยา คชภักดี, นิขรา เรื่องดารกานนท์, และชัยยศ คุณานະสนธิ์. (มปป). สุขภาพและพัฒนาการของเด็กไทย 1996-1997. อัดสำเนา.
- ศิริกุล อิศวานุรักษ์, วรรณา เตชวณิชยพงศ์. (2543). ทบทวนสถานการณ์พฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชนอายุ 6-24 ปี ที่กำลังศึกษาในสถานศึกษา พ.ศ. 2532-2542.
- สมจิตร จารูรัตน์ศิริกุล. (2543). สถานะสุขภาพของเด็ก 1 เดือนถึง 5 ปี. ใน: ลัดดา เหมาะสุวรรณ, บรรณารักษ์. สถานะสุขภาพของเด็กปฐมวัยไทย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจสวัสดิการและอนามัยทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2534.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2545.
- สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข. (2544). เครื่องชี้วัดการประเมินผลการพัฒนาสุขภาพในส่วนองกระทรวงสาธารณสุข. ตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549).
- Anderson S.E., Dallal G.E., Must A. (2003). Relative weight and race influence average age at menarche: Results from two nationally representative surveys of US girls studied 25 years apart. Pediatrics. 111: 844-850.
- Committee on Communications. American Academy of Pediatrics. (1995). Media Violence. Pediatrics. 95:949-951.
- Diaz A., Simantov E., Rickert V.I. (2002). Effect of abuse on health: results of a national survey. Arch Pediatr Adolesc Med. 156:811-817.
- Gortmaker S.L., Must A., Sobol A.M., Peterson K., Colditz G.A., et al. (1996). Television viewing as a cause of increasing obesity among children in the United States, 1986-1990. Arch Pediatr Adolesc Med. 150:356-362.

- Jaruratanasirikul S., Mo-suwan L., Lebel L. (1997). Growth pattern and age at menarche of obese girls in a transittional society. J Pediatr Endocrinol Metab, 10:487-490.
- Kann L., Kinchen S.A., Williams B.I., Ross J.G., Lowry R., et al. (2000). Youth Risk Behavior Surveillance-United States, 1999. State and local YRBSS Coordinators. Sch Health, 70:271-285.
- Kennedy C. (2000). Examine television as an influence on children's health behaviors. J Pediatr Nursing,15:272-281.
- Sege R., Dietz W. (1994). Television viewing and violence in children: the pediatrician as agent of change. Pediatrics,94:600-607.
- Strasburger V.C., Donnerstein E. (1999). Children, adolescents, and the media: issues and solutions. Pediatrics,103:129-139.